Η ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΛΛΑΣ ΑΠ' ΑΚΡΗ Σ' ΑΚΡΗ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΞΑΝΘΗΝ

"Οταν μᾶς ἀποχαιρετᾷ ὁ Νέστος.— Πῶς δρέπονται σὰν ἄνθη τοῦ ἀγροῦ τὰ σκιερὰ δάση τῆς Θράκης.— "Οταν τὰ γεφύρια δὲν... χρειάζονται.—Νέοι ὁρίζοντες... ξυλεύσεως τῶν χωρικῶν.— Οἱ Τοῦρκοι καὶ τὸ Κράτος τὸ ἑλληνικόν.— Μιὰ εἰλικρινὴς κουβέντα μὲ ἕνα 'Οθωμανὸν ἀγᾶ.— Τὰ "Αδδηρα καὶ οἱ σημερινοί των κάτοικοι.—Εἰκόνες ἀπὸ τὸ πέρασμα τοῦ τραίνου.— "Οπου μετατίθενται καὶ οἱ... ἄγιοι.— Ποῖον περιμένουνε οἱ Τοῦρκοι γιὰ ν' ἀγαπήσουνε τὰ ζῷά των.

ΕΘΝΟΣ

ΞΑΝΘΗ, Δεκέμβριος.— Μόλις τὸ τραῖνο γλυστρήσῃ ἀπὸ τὰ «Παρανίστεια Τέμπη», ὅπως τὰ λέει ὁ κ. Θεοφίλακτος, ὁ ἄλλοτε γενικὸς διοικητὴς τῆς Θράκης, τὸ θαυμάσιο ἐ-

Τοῦρκος Πομᾶκος τῶν ὀρεινῶν χωριῶν, πωλῶν καυσόξυλα εἰς τὴν 'Αγορὰν τῆς Ξάνθης.

κεῖνο στενό, ἀπὸ ἀπόψεως γραφικότητος καὶ ἡμέρων ὁμορφιᾶς, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον, ὅπως εἴπαμε, περνάει ἀργὰ καὶ σοβαρὰ σὰν λιτανεία μεγαλοπρεπὴς ὁ Νέστος, νὰ καὶ φαίνεται ἡ Ξάνθη ἀπὸ μακρυά, σὰν νὰ γελᾷ μὲ τὰ ἄσπρα σπίτια της καὶ τὶς μεγάλες της καπναποθῆκες καὶ τὰ λευκὰ της μοναστήρια, ὑψηλὰ ἐπάνω σὰ ἀπότομα πετρόδουνά της.

'Εμπρὸς-ἐμπρός, πρὶν φθάσῃς ἀκόμη εἰς τὴν πόλιν, σὲ ὑποδέχονται, τρόπον τινά, τὰ... πλούτη της, τὰ Χρύσα, ὅπως λέγονται τὰ δυὸ της χρυσοφόρα καὶ καπνοπαραγωγὰ χωριά, τὰ δυὸ παληά της Κεριζλέρια.

Σὲ ὑποδέχονται τὰ πλούτη της, σὲ ὑποδέχονται ὅμως καὶ τά... νέα της. Τὰ νέα της καὶ τὰ παληά της.

Σοῦ δείχνουν π.χ. μίαν ἔκτασιν 35 ἑβδομήκοντα στρεμμάτων, ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ χωριὸ τῆς Χρύσας, ποὺ ἦταν ἄλλοτε ἕνα δάσος ἀπὸ πουρνάρια, ὡραῖο καὶ πυκνό.

Τὸ δάσος αὐτὸ τοῦ ὀλίγων ἐτῶν ἐξεγερσθῆ καὶ ἔγινε «γυαλὶ ὁ τόπος», κατὰ ἐπιτυχημένην ἔκφρασιν Ξανθίου, δι' ἀποφάσεως τῶν δασαρχῶν τοῦ τόπου, διὰ νὰ ἀπαλλοτριωθῆ καὶ διανεμηθῆ τὸ μέρος ὡς χωράφια.

Καὶ ἐξερριζώθησαν μὲν καὶ ἐξηφανίσθησαν τὰ δένδρα, ἀλλὰ τὸ «μέρος» οὔτε ἀπαλλοτριώθηκε, ἀλλὰ οὔτε καὶ διενεμήθη.

Κοντὰ στὴ Ξάνθη πάλιν, παρὰ τὸ πολὺ χωριὸ Τεκὲς, τὸ Μικρὸν Εὐμοιρον τῆς σήμερον, ὑπῆρχε ἕνα ἄλλο δάσος, ποὺ ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια ἦταν ἀδιάβατον. Ἐπειδὴ τὸ μέρος ἦτο σύσκιον, ρομαντικὸν καὶ δροσερόν, πολλοὶ Ξάνθιοι ἐξέδραμον τὸ καλοκαῖρι καὶ διεσκέδαζαν ἐκεῖ.

Καὶ τὸ δάσος τοῦτο παρεδόθη εἰς ξύλευσιν νομίμως καὶ διὰ δασικῆς διαταγῆς καὶ ἐκουρελιάσθη δενδρικῶς καὶ ἀπεγυμνώθη μέχρι σημείου τέτοιου, ποὺ ἂν οἱ Ξάνθιοι, ποὺ ἐκδράσουν πρὸς τὰ ἐκεῖ τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτάς, εἶνε ὀλίγον περισσότεροι, δὲν βρίσκουν... ἴσκιο νὰ καθήσουν!...

* * *

Ἐρωτῶ νὰ μάθω ἂν ἔγινεν ἐπὶ τέλους τὸ μεγάλο γεφύρι τῆς ὁδοῦ Ξάνθης—Καβάλλας καὶ μανθάνω ὅτι ἔγινε.

'Αλλὰ, μιλώντας γιὰ τὸ γεφύρι, μανθάνω συγχρόνως γιὰ τὸ ξύλινο γεφύρι τοῦ Κουγιουμτζιοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ ξύλα πρὸ τινων ἐτῶν ἔκοπτον..., ξυλευόμενοι οἱ νέοι τοῦ χωριοῦ, διὰ νὰ ζεσταθοῦν!

* * *

Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τούρκικα χωριά, κατὰ μῆκος τῶν βουνῶν. Τὸ ἕνα ἀκολουθεῖ τὸ ἄλλο σὲ ἀπόστασι μικρὴ, σὰν ζώνη, στὴ μέση τοῦ βουνοῦ.

Οἱ μιναρέδες πάντοτε ποιητικοὶ ὑψώνονται πρὸς τὸν οὐρανόν, ὁ ἕνας ἐδῶ καὶ ὁ ἄλλος ἀξαφνα ἀπ' ἐκεῖ, σὰν νὰ διεκδικοῦνε πρὸς ἀλλήλους τὰ πρωτεῖα τῆς διευθύνσεώς των πρὸς τὸ ἄπειρον.

Εἶνε τὰ περίφημα τῆς Ξάνθης καπνοχώρια, τὰ δίδοντα τόσον χρυσὰν εἰς τοὺς κατοίκους των καὶ τόσα ὄνειρα καὶ ἀπολαύσεις σ' ὅλους τοὺς μερακλῆδες τοῦ κόσμου καπνιστάς...

Κυττάζω τὰ τοπία αὐτὰ, τὰ ὁποῖα

Τοῦρκος μεγαλοκαπνοπαραγωγὸς τοῦ Κριτοελέρ.

γεμίζουνε τὸν κόσμον ἀπὸ ὄνειρα, κυανᾶ καὶ φευγαλέα, σὰν τῶν τσιγάρων τους καπνούς.

Αὐτὴ ἡ φύσις καὶ μονότονος.

'Αγλὰ καὶ φτωχὰ τὰ χρώματα.

Κόκκινο, σαρκῶδες τοῦ ἐδάφους, σὰν κάρκα κρέατος ψαχνοῦ, μοναδικὸ χῶμα, καθὼς λένε, γιὰ καπνά, καὶ τρασινὸ βαθὺ τῶν κοντοπουρνάρων στοὺς λόφους.

Ἀπλὲς καὶ τῶν βουνῶν τους οἱ γραμμὲς, καμμιὰ ποικιλία στὰ σπίτια ἢ χαρά, καὶ πληκτικὸς ὁ κάμπος!...

Καὶ ὅμως ἀπὸ τὴν ἰγδῶρα τῆς εὐλογημένης τούτης γῆς πόσα παλάτια κατνεμπόρων στὴν Εὐρώπη καὶ στὴν Ἑλλάδα δὲν ἐκτίσθησαν, πόσαι μεγάλαι ἰδέαι ἀπὸ ἑνὸς σιγάρου τὴν ἀπόλαυσιν δὲν ἐγεννήθησαν, πόσες

Κεχαγιᾶς τῶν καπνῶν τῆς Κριτοέλερ.

σκέψεις ζοφερὲς δὲν ἐπεκεβάσθησαν καὶ πόσες μεγαλοφυεῖς δὲν συνελήφθησαν ἐμπνεύσεις!...

Τί χαρὲς καὶ τί ἀπολαύσεις, τί ἡδονὲς καὶ εὐδαιμονες στιγμὲς δὲν θὰ ἐπήγασαν ἀπὸ αὐτά!

Καὶ ὅμως βαρεῖς καὶ σὰν σκεπτικοὶ τῶν χωριῶν αὐτῶν οἱ ἄνθρωποι, ἀργοκίνητοι, μὲ πρόσωπο ποὺ δὲν γελᾶει καὶ μέτωπο βαρύ!...

Γιατί;

— 'Ο τόπος, μοῦ λένε, τὸ νερό.

Καὶ ὅμως ἐκεῖ παρακάτω δεξιὰ τῷ ἀνερχομένῳ μὲ τὸ τραῖνο εἶνε τὰ ἀρχαῖα "Αδδηρα, ἡ πατρὶς τοῦ Δημοκρίτου, ἀλλὰ καὶ πατρὶς τῶν εὐφροσύνων καὶ ἀμερίμνων καὶ εὐθύμων τὴν ψυχὴν, τῶν ἁπλῶν καὶ ἀφελῶν ἐκείνων τῆς ἀρχαιότητος ἀνθρώπων, ποὺ κάνουν μὲ τὰ τότε ἔργα τους καὶ σήμερον τὸν κόσμον νὰ γελᾷ!...

Σήμερα στὴν Ξάνθην καὶ τὴν περιφέρειάν της δὲν γελᾶει παρὰ μόνον ἡ κ. Ταραμπάνη, τῆς πόλεως ὁ μεγαλοκτηματίας.

Καὶ ἐπαναλαμβάνομεν καὶ πάλιν:

— Διατί;

'Ο πολιτευτὴς τῆς Ξάνθης κ. Πιπίλογλου θέλησε νὰ μοῦ δώσῃ μιὰ ἐξήγησι ὅσον ἀφορᾷ τοὐλάχιστον μόνον τὴν πόλιν τῆς Ξάνθης:

— Ἡ Ξάνθη, παρὰ τὸ μεγάλο ὄνομα ποὺ ἔχει ὡς μιὰ εὐημερούσα πόλις τῆς Ἑλλάδος, σήμερον στενοχωρεῖται, ὑποφέρει...

"Οταν ἐλθῶμεν εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ, θὰ ἰδοῦμεν ἐὰν ὑποφέρῃ καὶ πόσον ὑποφέρει.

'Αλλὰ, ἐὰν ἡ Ξάνθη ὑποφέρῃ, τὰ καπνοχώρια της ἐσοδεύουνε καλὰ, ἀποθηκεύουνε χρυσὸν, δὲν ἐξοδεύουν χρήματα, ἀνάγκες βιωτικὲς δὲν δημιουργήσανε ἀιόλου, λιτοδίαιτοι ἦσαν πάντοτε καὶ συντηρητικοὶ οἱ κάτοικοι καὶ... οὖζο, ὅπως καὶ ἡ πόλις, ἀρκετὸ ξοδεύουν.

"Ας ἀποδώσαμεν λοιπὸν τὸ πρᾶγμα, ὅπως μοῦ ἔλεγε καὶ ἕνας χόντζας, «στὸν τόπο, στὸ νερό»!...

* * *

Ρωτᾶω ἕναν συνταξειδιώτη Τοῦρκο, πῶς τὰ περνᾶν ἐδῶ εἰς τὸ «Γιουνανιστάν», ὅπως λένε τὴν Ἑλλάδα, —καὶ «Γιουνάνηδες» τοὺς "Ελληνας, ἀπὸ τὸ ἀρχαῖον "Ιων-Ἰωνία—καὶ ἂν θὰ προτιμοῦσαν νὰ πᾶνε καὶ νὰ ζήσουν στὴν Τουρκία. Λέγω πὼς εἶμαι ξένος ποὺ ἔρχομαι στὴν Κωνσταντινούπολι καὶ δὲν μιλᾶω μόνον γαλλικά. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ συνδιάλεξις γίνεται διὰ... ἑρμηνέως.

Μοῦ ἀπαντάει ὅτι εἶνε πολὺ, παρακαλοῦ, εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ τοὺς "Ελληνας, ἀπὸ τὰς ἑλληνικὰς ἀρχὰς καὶ τὸν ἑλληνικὸν τὸν κόσμον.

"Οτι χαίρουν ἰσονομίας καὶ ἰσοπολιτείας.

"Οτι δὲν ξεχωρίζονται ἀπὸ τοὺς ἄλλους τοὺς πολίτας, ὅπως ἔκαμναν αὐτοὶ εἰς τὰς ἄλλας μειοριότητας ὅταν ἦσανε ἐδῶ κυρίαρχοι τοῦ τόπου.

Καὶ μοῦ προσθέτει ὅτι οἱ 'Οθωμανοὶ τοῦ τόπου πρὸ τινος καιροῦ συμμετεῖχον εἰς τὴν ἀσφάλειαν τοῦ τόπου.

Εἶνε λίγα χρόνια τώρα ποὺ ἡ Γενικὴ Διοίκησις τῆς Θράκης ἐζήτησε καὶ κατέταξε δεκαπεντάδα ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν χωροφυλακὴν τῆς χώρας...

"Ας εἶνε, θὰ ξαναποῦμε γι' αὐτὰ, διαν ξαναγίνω... "Ελληνας.

* * *

Παρακολουθῶ τὴν διάβασιν μιᾶς βωδαμάξης, ἔξω τῆς Ξάνθης, ἀπὸ κάποιον νερογαμισμένον ἀπὸ τὰς βροχὰς παρατάσιμον ἐκεῖ.

Δίπλα εἶνε μιὰ γέφυρα, ἀλλὰ ὁ Τοῦρκος ἰδιοκτήτης καὶ ὁδηγὸς τοῦ βωδαμᾶ προτιμᾷ τὴν φυσικὴν ὁδὸν τοῦ πόρου.

Τὰ βουβάλια προχωροῦν μὲ τὴν γνωστὴν σταθερότητα τοῦ βήματός των στὰ νερά. 'Ο Τοῦρκος χωρικὸς μὲ ἰσχυρὰ τῆς βουκέντρας του κεντήματα παρορμᾷ τὰ ζῷα. Ἐκεῖνα πάλιν, σὰν νὰ εἶνε κουρντισμένα, δὲν ἐννοοῦν οὔτε κατὰ ἕνα δευτερόλεπτον νὰ ἐπιταχύνουνε τὸ βῆμά τους, ἀκολουθοῦνε πάντοτε νὰ προχωροῦν ρυθμισμένα, μονότονα, κανονικά...

Πῶς ἡ χώρα ἐδῶ πέρα βαδίζει πρὸς τὸ μέλλον μὲ βῆμα βουβαλιοῦ ἐξευγενίσου εἰς βωδαμάξαν βαρείαν!...

Οἱ ρόδες τοῦ ἀρματᾶ βυθίζονται κανένα λάκκο, τὰ βώδια σταματᾶ ἀλλὰ ὁ χωρικὸς τὰ κονταροχτυπάει στοὺς γοφοὺς μὲ τὴν σιδηρᾶν τῆς βουκέντρας του αἰχμήν. Σταλαγματιὲς αἵματος λάμπουν στὸ μαῦρο δέρμα τους ἀπάνω σὰν ρουμπίνια.

Μετὰ τὴν σιδηρᾶν βουκέντραν ἀρχίζει καὶ ἡ γλῶσσα, καὶ ἀρχίζει τὸ ὑβρεολόγιον κατὰ τῆς μητέρας, τοῦ πατέρα καὶ ὅλων τῶν προγόνων τῶν ...βουβάλων!

Ἐκεῖνα, ὑπείκοντα εἰς τό... οἰκογενειακὸν φιλότιμον, ξεκολλοῦν ἀπὸ τὸν λάκκον καὶ φυσοῦντα καὶ ἀναπτερίνοντα τὰ κεφάλια, ὅσο τὰ ἀφίνει ὁ ζυγός, πρὸς τὸν οὐρανὸν προχωροῦνε λίγο γιὰ νὰ ξανακολλήσουνε, νὰ ξαναναπαυσθοῦν καὶ νὰ προχωρήσουν εἰς βαθύτερα νερά, ποὺ τὸ σκεπάζουνε σχεδὸν ὁλόκληρα. Φυσοῦντα καὶ μὲ γουρλωμένα μάτια προσπαθοῦνε νὰ κρατήσουν τὸ κεφάλι τους ψηλὰ, στὴν ἐπιφάνεια.

Ἡ βουκέντρα ἀνεβοκατεβαίνει στὰ πλευρά των, τὰ χτυπάει, τὰ σπαρώσσει, ἀλλὰ αὐτὰ δὲν ἐννοοῦν νὰ κινηθοῦν.

Τὸ τραῖνο προσπερνάει καὶ χάνομεν τὴν ὑπόλοιπον συνέχειαν.

'Αλλὰ, ἐὰν ἐχάσαμεν τὸ θέαμα μᾶς μένουνε αἱ σκέψεις.

Πότε ἑορτάζεται ἡ Ἑορτὴ τῶν Ζώων στὴν Ἑλλάδα;

Τοῦ 'Αγίου Ἱεροθέου, ὁ ὁποῖος ἀνεκηρύχθη, αὐθαίρετα ὀλίγον, ὡς προστάτης τῶν ζώων τῶν ἑλληνικῶν, διπόδων, πτερωτῶν καὶ τετραπόδων, μόνον καὶ μόνον διὰ λόγους ἡμερομηνιακούς.

Γιὰ νὰ συμπέσῃ μὲ τὸν "Αγιον Φραγκίσκον τῆς Ἀσίζης, γιατὶ ὁ πραγματικῶς ἅγιος τῶν ζώων, κατὰ τὸν ἑλληνικὸν λαόν, ποὺ καὶ τὸν γιορτάζει καὶ τὸν πανηγυρίζει μάλιστα, εἶνε πρῶτα ὁ "Αγιος Μόδεστος καὶ δεύτερον ὁ "Αγιος Μάμος.

"Οσοι γνωρίζουν τὸ ἑλληνικὸν τὸ ὑπαίθρον, μποροῦν νὰ τὸ πιστοποιήσουν.

'Αλλὰ διὰ λόγους πολιτικοὺς καὶ διπλωματικοὺς καὶ λόγους γενικότητος τῆς ἑορτῆς κατηργήθησαν ἢ μᾶλλον ἐπαυθήσαν ἀπὸ ζωφιλοι οἱ δύο ἀνωτέρω ἅγιοι τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ὑπαίθρου, τῶν Ἑλλήνων πτηνοτρόφων καὶ κτηνοπαραγωγῶν, τῶν τσελιγκάδων καὶ τῶν χωρικῶν, καὶ διωρίσθη ἀντ' αὐτῶν ὁ "Αγιος Ἱερόθεος ὁ 'Αθηναῖος!

— Καὶ πάλιν ἡ 'Αθήνα, θὰ μοῦ πῇ παραπονιάρης Μακεδών. 'Ακόμα καὶ ἅγιοις δικούς της... διορίζει!

'Αλλὰ ἐδῶ δὲν πράκειται περὶ αὐτοῦ.

Εἰς τὰ χωριὰ τῆς Θράκης βλέπει πράγματα κανεὶς καμμιὰ φορὰ ποὺ τὸν κάνουν καὶ διεφωτάται:

— Δὲν πέρασεν ὁ "Αγιος Ἱερόθεος ἢ τὰ μέλη τῆς Ζωφιλοῦ Ἑταιρείας καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ μέρη;

"Ἡ μήπως πρέπει νὰ περάσῃ κανένας ἅγιος 'Οθωμανός... ἀντίστοιχος τῶν ἰδικῶν μας γιὰ νὰ ἴδοῦν οἶκτον καὶ ἔλεος καὶ τὰ τετράποδα ἐδῶ, ὅπου δουλεύουν, χωρὶς νὰ διορίζονται καὶ πεθαίνουν χωρὶς νὰ ζητοῦν συντάξεις!...

Σ

ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ:

Ἡ Ξάνθη.

ΔΙΚΑΔΙΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ©

ΞΑΝΘΗ

Αἱ πρῶται ἐντυπώσεις ἀπό τήν Ξάνθη.— Σχολεῖα, δένδρα, πουλιά καί λαστιχοφενδόνες.— Ἕνας πρόσκαιρος κά δένδρα στή Βουλγαρία καί ἀλλοῦ.— Ἕνας πατρ' ὁλίγον νά διδασκάλος νά μή πληρώνουν ἐνοίκια στήν Ξάνθη.— Ἀπίτια προσφυγικά στήν Ξάνθη καί ἀλλοῦ.— Ἡ Ξάνθη καί οἱ Ξανθιῶτισσες.—Ἐν χρόνῳ, οἱ Ἕλληνες καί οἱ Βουλγάροι.— Ἡ Ξάνθη πού ζῆ στά πυθμένα τῶν πελαγῶν τῆς ἀναμνήσεων καί στά ἀγκάλια τῆς σημερινῆς ζωῆς.— Ἕνας πρέπει νά περνᾶ ἡ ζωή; Ἀρκεμᾶς ἡ αὐτοκίνητος Πλατεῖα εὐγένεια στήν Ξάνθη.

Εθνικ. Αθ. 14 Ιουν 1936

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ Κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ

ΞΑΝΘΗ, Δεκέμβριος.

Εἶνε ὡραία πόλις ἡ Ξάνθη; Δέν γνωρίζω.

Ὁσάκις πηγαίνω εἰς τήν Ξάνθην, τήν πόλιν μέ τά θαθιά κόκκινα χώματα, τά ἄγρια ἀπό πάνω τῆς δουνά, μέ τίς πετρέινες πατου-«ομμένες κορυφές καί τά θαθύχρωμα τά κοντοπούρναρα τῶν δουνοπλευρῶν της, εἶνε, κατά σύμπτωσιν, πάντοτε σχεδόν, χειμώνας καί ἡ πόλις, δέν ξέρω πῶς, μοῦ φαίνεται σάν γάτα ἀνατριχασμένη, ἀναμαλλιασμένη καί κρυώνουσα...

Στήν εἴσοδο τῆς πόλεως, παι-

Ὑπολείμματα μιᾶς παλιᾶς ζωῆς εἰς τούς δρόμους τῆς Ξάνθης.

δάκια, τά ὁποῖα ἀπό τά σηλήκιά τους φαίνονται γιά μαθηταί, σκαρ-τισμένα στά χαρφία, παίζουν καί ὀβρίζονται καί κυνηγοῦν πουλάκια, μέ λαστιχοσφενδόνες, ἡ κρεμῶνται καί λικνίζονται ἀπό τά μικρά δένδρα τοῦ δρόμου.

Αἱ ὄβρεις πού ἀνταλλάσσουν ἀναμεταξύ των, ἄν δέν εἶνε ὄβρεις ἀγοφορῶν τοῦ Πειραιῶς, εἶνε, πάντως, ὄβρεις μεγάλων ἀναιδῶν... Ποῦ τά μάθαν τέτοια λόγια!...

Αἱ πράξεις καί τά λόγια των, δεικνύουν ἀνυπαρξίαν ἀληθινῆς μορφώσεως εἰς τά σχολεῖα.

Διότι εἰς τά σχολεῖα, νομίζομεν, ὅτι ἐκτός τῆς εὐπρεπείας, τοῦ «εὖ ζῆν» τοῦ Ζήνωνος, νομίζομεν, λέγω, ὅτι διδάσκονται νά ἀγαποῦν τά δένδρα, τά ἀφέλιμα πτηνά, τήν φύσιν, ποῦ εἶνε καί αὐτή ἡ χαρά καί ἡ εὐχή τοῦ Θεοῦ ἐπί τῆς γῆς τά λουλούδια. Ἀλλά φαίνεται ὅτι εἰς τά ἑλληνικά σχολεῖα ἡ θεωρία ἀπέχει ἡ ἀντίκειται τῆς πράξεως. Διότι, ἴσως, μέσα εἰς τό χαρτί ξηρά καί ἄψυχα καί παπαγαλιστικά, μαθαίνουν ὅτι πρέπει νά ἀγαποῦν τά πουλιά καί ἔξω τοῦ σχολείου, νά τά σκοτώνουν καί τά ἐξαφανίζουνε, μέ τίς λαστιχοσφενδόνες. Διότι ἡ ἀρχή τῶν διδασκάλων, αὐτήν τήν ἐντύπωσιν θά κάμῃ στό παιδί, καί αὐτήν τήν ἰδέαν δίδουν καί εἰς τόν ξένον καί τόν παραστικόν.

Ἀλλά ἡ λαστιχοσφενδόνα δέν σκοτώνει μόνον τά πουλιά. Στρεβώνει καί τόν διαβάτην ἡ ἡήν γεμάτη νόμισμα, ποῦ κάθεται ἀπέναντι, ἡ καί τό μικρό παιδί, τό νήπιο, ἀφημένο στό πεζοῦλι τοῦ σπιτιοῦ, παίζει μέ τό χῶμα, σάν βρωμοφίσι ποντικό...

Καί δέν στραβώνει μόνον, ἀλλά σπάζει τζάμια, σκοτώνει κοτοπούλια καί ἐν γένει ἀφανίζει ζῷα τέτοιας τάξεως, πρίν ἀκόμη νά κάμῃ τήν Κυρά-Ἀστυνομίαν νά ἐνθυμηθῇ ὅτι ὑπάρχει κάποια ἀστυνομική διάταξις ἀπαγορεύουσα τήν λαστιχοσφενδόνες.

Ἐκτός ἐάν οἱ ἀστυνομικές διαπράξεις γίνωνται γιά νά ξεσηζίζωνται ἀπό τίς ἀφενδόνες τῶν παιδιῶν!...

☘

Σχετικῶς μέ τά δένδρα τῶν δημοτικῶν δενδροστοιχιῶν, τόσο τῆς Ξάνθης, ὅσον καί ὁλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος, θά ἤθελα νά ὑποβάλλω κάτι τι, ποῦ γίνεται εἰς τήν γειτονά μας Βουλγαρίαν.

Ὅλοι οἱ Δήμαρχοι παρατηροῦνται ὅτι τά δένδρα τοῦς τά κατατρέφουν οἱ κατοίκες, τά παιδιά καί καμμιά φορά καί οἱ γειτονικοί ἤ οἱ διαβάται.

Εἰς τήν Βουλγαρίαν, κάθε πολίτης εἶνε ὑπεύθυνος γιά τό δένδρο ἤ τά δένδρα ποῦ θά φυτεύσῃ ὁ Δῆμος ἀπ' ἔξω ἀπό τό σπίτι του, ἐπί τῆς ὁδοῦ.

Ἐάν κανείς τό κόψῃ ἤ τό καταστρέψῃ, ὁ παρόδιος ἰδιοκτήτης θά πληρώσῃ πρόστιμο καί θά ὑποχρεωθῇ νά φυτεύσῃ, ἐξ ἰδίων του, ἕνα ἄλλο δένδρον, εἰς τήν θέσιν τοῦ καταστραφέντος.

Ἔτσι οἱ πολῖται ἀναγκάζονται νά φυλάττουνε καί νά προσέχουν τά ἔξω τῶν οἰκιῶν των δένδρα τῆς δενδροστοιχίας, περισσότερο καί ἀπό τά...παιδιά τους.

☘

Τώρα, φαίνεται, ἡ πόλις ἀπέκτησε σχολεῖα ἀποφρατά.

Πρό ὀλίγων ἐτῶν, ἡ σχολική καί τάσσασις τῆς Ξάνθης ἦτο ἀνυπόφορος.

Εἰς τά ἀκατάλληλα καί παμπάλαια τῆς πόλεως σχολεῖα, εἰς τά ὁποῖα δέν χωρούσανε ἐπί Τουρκίας, τά παιδιά τῶν 6.000 Ἑλλήνων κατοίκων τῆς Ξάνθης, τότε, προσπαθοῦσαν νά ἐξοικονομηθοῦν τά τέκνα...26.000 κατοίκων, εἰς τούς ὁποίους ἀνῆλθε σήμερον ὁ χριστιανικός πληθυσμός τῆς πόλεως.

Ἀνθρωποτουβάλιασμα, δηλαδή, ὀυστά.

Ὡς νά μή ἤθελαν, δέ, αὐτό, δέν αὐ, ὅπου ἀφθονοῦσαν, ἄλλοτε, ὅταν ὑπῆρχαν Τοῦρκοι, καί πῶς ἀρχίζουν νά ἀπαρχουνε καί πάλιν εἰς τήν Θράκην, σάν νά φαλιάζαν μέσα στήν παλιά τή τουρκική ζωή καί τήν τούρκικη παράδοσι...

Ὅπως καί ἀν ἔχῃ ὅμως τό πράγμα, ἐδῶ σήμη Ξάνθη μέ τούς Τούρκους, τούς μή διαγκωνζομένους μέ τόν χρόνο καί τήν ταχύτητα καί τήν ἔνεκεν τῆς κρίσεως—ἔστω καί ἀν εἶνε αὐτή μερική —

Τό μεγάλο ὡρολόγιον τῆς κεντρικῆς πλατείας Ξάνθης.

ἀκινησίαν, ἡ ὥρα περνάει ἀργά, ἀργά κι' ἀδίαστα.

Ποιμίζει κανείς ὅτι καί τά ὡρολόγια τῆς πόλεως ξεκουράζονται καί αὐτά καί πάλιν ξαναρχίζουν ἀργά - ἀργά καί ἥσυχα, σάν νά σοῦ λέν μέ τό σοφό καί στρογγυλό κεφάλι τους :

— Μή βιάζεσαι γιά νά πεθάνῃς! Ἡ ὥρα σου θά ρθῇ, καί εἶνε πρωΐ πάντοτε λαχανιασμένος, ἀλλοπρόσκος !...

Ἐδῶ κάτω ἀπό τό σκοπό τό τούρκικο τζαμί, τήν κεντρικήν τῆς πόλεως πλατεῖαν, ἡ ὥρα καί φιλοσοφῶ.

— Ποῦ θρίσκεσαι ὥρα γε, ἡ ἀλήθεια ;

Στούς παλιούς τούς Τούρκους τοῦ νομίζουν πῶς ἡ ζωή εἶνε ἡρεμία καί γαλήνη, ὑπνῶν καί πεῖρομένων, ἡ ἡμέρ, τούς κουβαλιμένους ἀνθρώπους μιᾶς μηχανικῆς ζωῆς, ἀπό τήν μετασοῖσαιε εἶ· Ὑλιγγν καί εἰς ἀνῆλή ἀγῶνα!...

☘

Εἶνε ἡ Ξάνθη ὡμορφη ;

Δέν ἔκρινα ἀκόμα.

Μία πόλις δέν εἶνε μόνον ὅπ φαίνεται. Τό ὡμορφαίνει καί ἡ ζωή της, τήν ὡμορφαίνει καί ὁ κόσμος της. Τό σιτιτοῦ της ἡ ζωή, τά ἔθιμα τῶ τόπου, οἱ παραδόσεις τοῦ παροῦ καιροῦ, ἡ αἰωνογενειακή ὀνοτασί της, τῶν ἀνθρώπων ἡ ψυχαλιτέ, τῶν κατεῖλων ἡ εὐγένεια καί τοῦ κόσμου της ἡ καλωσύνη.

Εἶνε ὡραία βεβαίως τά δουνά της, μέ τά μεγάλα μοναστήρια της, ποῦ φαίνονν ἀπό μακρυά, Ἀνοιχτός ἀδρίλων τῆς πρός τά ἀστιοανατολικά, καλός καί ὁ περιπατος κοντά εἰς τό ποτάμι της, μέ τίς χοῦρες καί στρογγυλές κρόκαλες του, χωφκά ὀλίγον τά παλιά τά σπίτια της, γιατί δέν εἶνε καί πολύ παλιά, καί ἰδίως οἱ αὐλές τους κάφρες καί μέ λουλουδιῶν προσφεῖαν, καί πολύ εὐγενεῖς, μοῦ λένε, καί μέ παράδοσιν καί ἀρχοντιάν οἱ ὀλίγες παλιές τῆς ὀικογενειες. Ἱστορικά τά παλιά τά ἀλίντια τῆς καί πολύ ἐνδιαφέρουσα ἡ προπολεμική ζωή της... Ἀλλά τό σύνολόν της ἔχει κάτι τό στενόχωρον καί τό κουραστικό, — ἴσως μόνον γιά ἡμᾶς τούς ξένους — τά γενικά της χρώματα ἔχει λίγο θαρειά, τό ἔδαφός της σάν ὑδαρμένο, καί τά μοχλάρια τῆς σοῦ πάρχουν τήν ἐντύπωσιν τοῦ στενοχώρου καί τοῦ κλεισμοῦ.

Ἀγῆ τῆς πλοῦσία, βεβαίως, καί ἀρχοντικά κάκεινο, εὐλογημένο, καθῶς λένε, χώμα, καί ἀποδοτικό.

Καί τό σύνολόν ἐνδιαφέρον.

Τήν εὐτύχησε αὐτήν τοῦ μέλλοντος τῆς πόλεως θά ἰδοῦμε ἀπό τήν προσεχῆ ἐπιστολήν μας...

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

Ἡ Μεγάλη [illegible] κατατεθεῖν [illegible] βόναμίν του Ἐθν[illegible] χρήματα καί ἐτ[illegible] προσφυγικά οἰκ[illegible] εἶνε ἀλλίτικες, [illegible] εἰπῆ, ὁμορφες, κομ[illegible] πόλεως σπολίδια.

☘

Καί μπαίνουμε στήν πόλι.

Εἶνε ἡ Ξάνθη ὡμορφη ;

Οἱ Ξανθιῶτισσες, ἀπό ὅσες τοὐλάχιστον [illegible] ἐγώ εἰς τήν μεγάλην ἐμπορικήν τῆς πόλεως ὁδόν τοῦ [illegible] εἶνε ὡμορφες, πικάντικες ζωπτές. Γερές.

Ἡ Ξάνθη τους, ὅμως, μοῦ φαίνεται σάν στεγνή καί νόστιμη ταβόλκε τῆς Θράκης, ποῦ ἔχει τό κεφάλι της ἀπάνω εἰς τούς λόφους τῶν μοναστηριῶν της — θά γράψω καί γι αὐτά—καί εἶνε ἐπαλωμένη κυττάζουσα κάτω πρός τήν μακρά γῆν τῆς θάλασσαν. Πόλις μόλις ἐξυπνήσασα, θά νόμιζε κανείς, ἀπό ὕπνον γλυκύν καί πρωϊνόν, ταυνομένη καί ποθοῦσα.

Ποθοῦσα ὅμως τί ;

Ἡ Ξάνθη εἶνε σάν πόλις νοχελής, ποῦ δέν ξέρω ἀν ὀφείλῃ τήν νωχέλειάν της εἰς τούς πολλούς τούς Τούρκους ποῦ τήν κατοικοῦν, στή θυμόσοφο ψυχή της, στό οὖζο ποῦ καταναλίσκεται ἄρθονο ἐκεῖ, ἤ εἰς τήν φύσιν τοῦ ἐδάφους.

Κυτάζω τούς Τούρκους τῆς ὅπου περνοῦν. Τούρκους ὅμως ἀληθινούς, μέ φέσια, ποτούρες, τσεμπέρια, ἀρχαιπάδες, χοντζάδες, μουζουντζάδες, τζαμά, γιαμάκια, μιντρέβες, παπούτσια στρογγυλά, χωνόμισσες καί ἀντερία, γένεια, σαρίκια, φοῦντες καί ἀράβικη γραφή, καί ὄχι Τούρκους ἱμιτατόν ὅπως οἱ Τούρκοι τῆς Τουρκίας.

Τό εἴπαμε καί εἰς προηγουμένην μας ἐπιστολήν, τό ξαναλέμε καί πάλιν.

Ὁ θέλων γιά νά ἰδῇ Τούρκους παληοῦς κι' ἀληθινούς, νά νοσταλγήσῃ μέ αὐτούς παλιά ζωή, νά θυμηθῇ παλιές ἡμέρες καί νά ξεκουράσῃ καί τή σκέψι του σέ σκέψεις παλαιές, τῆς ἐποχῆς ποῦ ἤτανε πιό ἥσυχος ὁ κόσμος, πρέπει νά ἔλθῃ στήν... Ἑλλάδα, νά τούς βῇ ἤ νά πάῃ στό Μουσεῖο.

Καί ἡ Ξάνθη θά εἶν' ἡ ἀπαρχή, καί ἡ Ὀρεστιάς τό τέλος τοῦ θεάματος αὐτοῦ.

Ὁ τόπος τοῦτος διαφόλαξε ὅτι ἀπέμεινεν ἀπό τήν παλιά, τή γραφική Τουρκία.

Τοῦρκοι λοιπόν, ἐδῶ πέρα ἄφθονοι, πλατάνια μέ ἰσκιους δροσερούς, τό καλοκαίρι πελαργοί, ἱερά καί δεκαοχτόδρες.

Θά νόμιζε κανείς ὅτι ἐδῶ αὐτά καί τόσα ἄλλα περίεργα καί μυθολογικά, ποῦ ὅσο πάν καί αὐξάνουν, τοῦς ἀκολουθοῦνε ἀποσυρμένους χανομένους, φεύγοντας, σβόνοντας, ὡς παλιά Τουρκία ἀπ' τόν κόσμο !

Ἐκεῖνες μάλιστα οἱ δεκαοχτῶδες μέ τήν ἀογηρά φανή των καί τήν συγκινητικήν λατκήν παράδοσιν, πῶς ἐξαφανισθήκανε καί χάθηκαν ἀπό ὅλην τήν Μακεδονία;

ΞΑΝΘΗ

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ

ΞΑΝΘΗ, Δεκέμβριος.—Πρίν νά μπούμε εἰς τά ἄλλα ἰδιαίτερα τῆς ζωῆς καὶ τῆς κινήσεως τῆς Ξάνθης, ἄς δοῦμε κατ' ἀρχὴν τὸν δήμαρχον τῆς πόλεως.

Ὁ δήμαρχός της, πρόσφυξ ἐκ Ρωσσίας. Ὁ κ. Χρηστίδης. Πυγμαλίων Χρηστίδης.

Ἕνας ἄνθρωπος ἰσχυρός, ἀκλείστινος μέ νεῦρα καὶ μὲ θέλησιν καὶ γεννημένος ἀπὸ ἀνησυχίαν ἐργασίας.

Συνώνυμος τοῦ Πυγμαλίωνος, τοῦ ἄρχαίου τῆς Κύπρου βασιλέως, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀγάπην μιὰ φορὰ τό... ἄγαλμα τῆς Ἀφροδίτης. Φαίνεται πως Ὧιον εἶνε τῶν Πυγμαλιώνων γιά νά ἐρωτεύονται μέχρις ἀφοσιώσεως. Ἄλλοι τά ἀγάλματα τῶν θεῶν, ἄλλοι τίς Γαλάτειες καὶ ἄλλοι ἄλλα... Ὁ ἀνώς μας ἐρωτεύθηκε τὴν Ξάνθην του.

Καὶ εἶνε ἀπίστευτον τό μέγεθος τῆς ἐργασίας του εἰς ὀλίγον χρόνον μέσα. Καὶ ὀλίγα χρόνια ὄχι καὶ σωστά. Διότι τὸ ἕνα δημαρχικόν του ἔτος σχεδὸν τό ἔχασε. Φυλακισθεῖς, ἀπολυθεῖς, ταλαιπωθεῖς διά τὸ Κίνημα.

Ἀλλά πόση συμπόνοια καὶ δράσις ἀκατάσχετος, τὸν ἐπολειφθέντα χρόνον, ἐργασίας!

Καὶ ἡ ἐργασία τοῦ δημάρχου Ξάνθης γίνεται πιὸ αἰσθητή εἰς ἕναν ὁ ὁποῖος ἐπεσκέφθη πρώτην τὴν Κομοτηνὴν καὶ ἔπειτα τὴν Δράμαν καὶ εἶδε δημοτικὴν ἐγκαταστάσιν ἐκεῖ καὶ εἶδε ἀθλιότητα δημοτικὴν καὶ εἶδε δημοτικὴν ἀνυπαρξίαν...

* * *

Ἔξωθεν τοῦ γραφείου τοῦ μαέστρου, στὸ σκέλος τῆς Δημαρχίας εἰς τὴν μεγάλην τῆς εἰσόδου αἴθουσαν, αἱ φωτογραφίαι τριῶν πολεμικῶν ἀεροπλάνων.

Εἶνε τὰ ἀεροπλάνα, τὰ ὁποῖα ἡγόρασε ἐκ ἰδίων του ὁ λαός τῆς Ξάνθης καὶ τὰ ἐχάρισεν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον καὶ τὴν ἑλληνικὴν πατρίδα.

Στοιχίαν τότε καὶ τὰ τρία αὐτὰ ὑπὲρ τὰ τριακόσια ἑκατομμύρια δραχμῶν. Καὶ τὰ χρήματα τότε ἐκυκλοφόρουν ἐντὸς ὀλιγίστου χρόνου.

Μεγάλο καὶ πατριωτικὸν τὸ ἔργον τοῦτο τῶν Ξανθίων. Καὶ διὰ τοῦτο κάμνει πιὸ βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὸν ξένον ποὺ ἐπισκέπτεται τὴν Ξάνθην ἡ ἀνυπόκριτος Ἑλληνισμὸς εἰς τὴν πόλιν ταύτην, τὴν μόνην ἴσως πόλιν τῆς Ἑλλάδος ποὺ δὲν ἔκαμε ἀκόμη στὴν ἀνάγνωστικὴν τῶν τέκνων της ἀνάγνωσιν ποὺ πόνησε γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων.

* * *

Ἐπίσης καὶ ἕνας μεγάλος, πολὺ μεγάλος μάλισα, ἀνάγλυφο τῆς Θείας Χάριτος.

Κάποιος πρώην ἀξιωματικὸς τὸν κατεσκεύασε καὶ φεύγων ἀπὸ τὴν Ξάνθην τὸν ἐπώλησεν ἀντὶ 25.000 δραχμῶν εἰς τὸν Δῆμον.

Μέσα δὲ εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ δημάρχου τό... φάσμον τῆς Ξάνθης.

Μία χορηγαριαμένη ἐπιγραφὴ τοῦ ὀνόματος τῆς πόλεως, φτιασμένη ἀπὸ ξηρὰ φύλλα καπνοῦ.

Διότι Ξάνθη σημαίνει καπνὸ καὶ μονομᾶ καπνό. Πᾶσα ἄλλη παραγωγὴ τοῦ τόπου ἐπεχώρησε καὶ κατεκλύφθη ἀπὸ τὰ καπνά. Μὴ ζητήσετε λαχανικά, οὔτε φρούτα, οὔτε ἀπάτλια, οὔτε ξανθόσικα κρασιά, ποὺ, ἀποθέτου, θὰ ἤσανε περίφημα εἰς τὸν τόπον τοῦτον ὡς ἐκ τοῦ ἐδάφους του, οὔτε ἄλλο εἶδος γεωργίας ἢ χειροτεχνίας.

Τὰ χέρια ἐδῶ πέρα ἔγιναν μόνον γιὰ νὰ φυτεύουν, νὰ μαζεύουν, νὰ βαστελιάζουν, νὰ κατεργάζονται, νὰ ἐλέγχουν, νὰ πίνουν καὶ νὰ πωλοῦν καπνά.

Καὶ τὸ μονομερὲς τοῦτο τῆς ἐπιδόσεως τοῦ τόπου κάνει τὴ ζωὴ νὰ εἶνε ἐδῶ πέρα ἀλίγον ἀκριβότερη ἀπὸ τὴν ἄλλη Θράκη.

Ψάρια μόνον θὰ εἶχαν ἄρθονα καὶ φθηνά, ἀπὸ τὴ λίμνη τῆς Μπορνοῦς, ἂν ἡ λίμνη αὐτὴ ἔμενεν ὅπως ἦταν χθές, στὰ Μοναστήρια τοῦ Ἀγίου Ὄρους, καὶ δὲν περιήχετο δ' εὐθαρέτου κρατικῆς ναυσθαίας, ποὺ δύο ἐτῶν σχεδόν, εἰς τὴν κυριότητα τοῦ Κράτους.

Τώρα τὰ ἐνοικιάσαν μιὰ Ἑταιρεία καὶ τὰ βγάζει ἔξω στὴν Ἀθήνα.

Καὶ ἔμεν ἡ Ξάνθη καὶ ἡ Κομοτηνὴ τρώνε—ὅταν τρώνε—ἐπολείψματα γαριῶν, καὶ αὐτὰ εἰς τιμὰς Θεσσαλονίκης.

* * *

Ἡ Ξάνθη ἔχει 35.000 κατοίκους σήμερα.

Ἀπὸ αὐτοὺς 5—6.000 εἶνε Τοῦρκοι, γύρω τόσοι Ἰουδαῖοι, κάτοικοι χριστιανοί, καὶ ἄλλοι χῶμα τόσοι Ἀρμένοι, κάτοικοι καὶ αὐτοὶ παλαιοί, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον.

Ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ Δήμου της ἀνέρχεται εἰς 10.000.000 δραχμαποιημένων ἐσόδων.

Εἰς αὐτὰ πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ ἄλλα 3.000.000 δραχμῶν τὸ ἔτος. Προϋπολογισμὸς τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ ἠλεκτροφωτισμοῦ τῆς πόλεως, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὸν Δῆμον.

Μιὰ πόλις νὰ ἔνα τέτοιον προϋπολογισμόν, πόλις ἔχουσα ἑκατοντάδων ἐτῶν ἐλευθέρην ζωὴν καὶ γνωρίσασα ἡμέρας κλοιστὸν καὶ εὐτυχίας, μὲ τὰ χρήματα αὐτὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ της, δηλαδὴ μὲ 150 ἑκατομμύρια δραχμῶν περίπου, ἐντὸς μιᾶς δεκαετίας θὰ ἔκρεπε νὰ εἶχε ὡραῖα θαύματα. Θὰ ἔκρεπε νὰ εἶχε ξαναγεννηθῆ, θὰ ἔκρεπε νὰ εἶνε ἀγνώριστος καὶ ὅτι νὰ εἶνε ἐγκαταλελειμμένη ἀπὸ ὅλες τὶς μερές καὶ νὰ ἐνδιαφέρῃ ἀπ' αὐτὴν ὁ τόπος!...

Ὁ πολιὸς δήμαρχος κ. Χασιρτζόγλου κάτι προσπάθησε νὰ κάμῃ.

Ὁ μετὰ τὸ Κίνημα διορισθεὶς τοιοῦτος κ. Κοψιδᾶς, ἰατρός, ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι κάτι ἔκαμε.

Μιὰ ἀπὸ τὰς ἐπιτυχίας του ἦταν νὰ παραλάβῃ αὐθαιρέτως τὸ δαψιλεστὸν δημοτικὸν Νοσοκομεῖον Ξάνθης ἀπὸ τὸν διαιωνίζοντα τὴν παράδοσίν του ἐργαλεῖόν καὶ νὰ τὸ παραδώσῃ ἀμέσως εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ἀσθενῶν καὶ τῶν πτωχῶν τῆς πόλεως.

Οἱ Ξάνθιοι, ἐπιφρόμενοι διὰ τὸ Νοσοκομεῖόν τους αὐτό, λένε ὅτι εἶνε τὸ καλλίτερον Νοσοκομεῖον τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας καὶ ἀνώτερον ἀλφῆ καὶ αὐτοῦ τοῦ κάστρος τῆς Θεσσαλονίκης.

Διὰ τὴν διατίστωσιν τοῦ τελευταίου δὲν εἶμαι εἰδικός, προσθέλεμον ὅμως ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ ἐξωστοῦ τοῦ Νοσοκομείου, τὸ ὁποῖον ἐπεσκέφθη, πρὸς τὰ ἐκεῖ πλησίον τῆς Ξάνθης Ἀδόβρα, φοβοῦμαι μήπως οἱ Ξάνθιοι ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν ἀγάπην πρὸς τὴν πόλιν τους λένε καὶ μερικὰ ὑπερβολές...

Εἴπαμε λοιπὸν ὅτι κάτι ἔκαμε διὰ τὴν πόλιν ὁ κ. Χασιρτζόγλου, κάτι ἀκόμη περισσότερον ἔκαμεν ὁ προσωρινὸς δήμαρχός της κ. Κοψιδᾶς. Ἀλλὰ ἐκείνος ὅλως ὁ ὁποῖος ἔδωσε βίας τοῦ γενικοῦ καὶ πρακτικοῦ ἀνακαινισμοῦ καὶ ἐξωραϊσμοῦ τῆς πόλεως εἶνε ὁ ἐπανελθὼν ἐκ τοῦ ἀστικοῦ τῆς δημαρχίας κ. Χρηστίδης.

[illegible] ἔργα. [illegible] ἐξωραϊσμοῦ τῆς πόλεως. Πάρκα, πλατεῖες κ.λ.π.

Ἕνα ἑκατομμύριον σχεδὸν δραχμῶν ἔχει δαπανηθῆ μέχρι σήμερον γιὰ τὰ ἔργα τῆς ὁδοποιίας καὶ τοῦ ἐξωραϊσμοῦ. Τόση δὲ εἶνε ἡ ταχύτης τῆς ἐργασίας καὶ ἡ ζέσις γιὰ ἔργα δημοτικά, ὥστε καὶ τὸ ὑπόλοιπον προϋπολογισθὲν ποσὸν θὰ δαπανηθῆ μέχρι τοῦ Μαρτίου, ὁπότε λήγει καὶ τὸ ἔτος τὸ οἰκονομικὸν καὶ ἀναναοῦνται τῶν Δήμων οἱ προϋπολογισμοί.

Ὅταν δὲ λέγωμεν ἔργα ὁδοποιίας εἰς τὴν Ξάνθην ἐννοοῦμεν ὄχι μόνον κηπουδοπαρόδους, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἡ πόλις εἶνε ἀναφορικὴ καὶ εἰς πολλὰ σημεῖα ἀποτόμως μάλιστα ἀνωφερής, ὁ Δῆμος ἔφτιασε σκάλες διὰ τὴν εὐκολίαν τῶν διαβατῶν, ὅπως εἶνε εἰς τὸ Λίγιον τῆς Πελοποννήσου.

Ὑπεστήριξε γεφύρας ποὺ θὰ πέρνανε, ὅπως ἡ γέφυρα τοῦ παρὰ τὸ ἠλεκτρικὸν ἐργοστάσιον ξηροποτάμου. Διωρθώθησε ρόδες ὁδάτων ποὺ κατήργουν ὁ ἀπὸ τὴν λίμνην καὶ ἀπειλοῦσαν νὰ παραφέρουν χειμονιές. Ἐξεσφάλισε μὲ πέτρινον στηθαῖον τὴς παρὰ τὴν μεγάλην γέφυραν τοῦ ποταμοῦ τῆς πόλεως κλοσσόνων ὀγθῶν τοῦ ὁποίου τὰς ὁποίας ἐτρωγεν ἄλγον καὶ ἀλίγον τὸ νερὸ καὶ θὰ κατέσυρε τὴν μεγάλην ταύτην γέφυραν καὶ τὰ παρ' αὐτὴν σπίτια.

* * *

Ἡ Ξάνθη εἶνε ἀπὸ τὶς λίγες πόλεις τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης ποὺ ἔχει ἐπινοίσεις.

Ἡ παλαιὰ πόλις δηλαδή.

Ἀλλὰ ἡ νέα πόλις, ὁ προσφυγικὸς δηλαδὴ συνοικισμός, ἂν καὶ νέοι συνοικισμοί, σταρτίτα ἐπινοίωνν. Ἕνα ἀπὸ τὰ μεγάλα καὶ γενικὰ λάθη τοῦ Ἑλληνικοῦ, τοῦ θριαμβεύοντος πόλεις ἀλαλήρους χωρὶς ἐξασφάλισιν ὑδρεύσεως, χωρὶς προφυλάξεις ἐπινοίων.

Διότι πόλεις, νέες καὶ ἀλάληρες, εἶνε οἱ προσφυγικὲς συνοικισμοὶ τῆς Ξάνθης.

Δεύτερον καὶ τοῦτο λάθος, ἀσυγχώρητον, τοῦ σταρτίσματος τῆς πόλεως εἰς τὸ ἄπειρον, ἐνῷ ἐντὸς τῆς πόλεως ὑπῆρχον κενὰ μεγάλα γιὰ νὰ κτισθοῦν τὰ σπίτια τῶν προσφύγων.

Καὶ εἶνε μὲν οἱ συνοικισμοὶ τῆς Ξάνθης, ἔπως γράφαμε καὶ σπουδῆς, κατὰ πολὺ ἀνώτεροι τῶν ἄλλων προσφυγικῶν συνοικισμῶν τῆς Ἀθήνας, τῶν Σερρῶν καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας. Δὲν ἔχουν λόγον τοῦ ὁποίου ἀνεπτύχθησαν τὰ προφυγικά μας ἐπινοίας μας, ἀλλὰ τὰ ὡραῖα αὐτὰ οἰκήματα ἔχουν θεμελιωθῆ ἐπάνω σὲ μεγάλα ἑκατόμματα πολεοδομικῆς.

Ἐπεκτείνων τὴν Ξάνθην εἰς ἑκατὸν τετρακόσιον 5 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, σράγμα ποὺ δυσκολεύει τὸν Δῆμον σοβαρῶς γιὰ νὰ ἀνταποκριθῆ εἰς τὰς ἀνάγκας των, ἀνάγκας ὑδρεύσεως, φωτισμοῦ, καθαριότητος κλπ., δὲν ἔχουν ἐπινοίους καὶ οὔτε σχέδιον ὑδρεύσεως.

Ἀλλὰ διὰ τὴν ὑδρεύσιν τῆς πόλεως, τὰ νερὰ καὶ τὰ ποτάμια τῆς πόλεως θὰ γράψωμεν εἰς προσεχῆ ἐπιστολήν μας.

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ:
Ἡ Ξάνθη, τὰ νερὰ καὶ τὰ ποτάμια της.

Ὁ δήμαρχος Ξάνθης κ. Χρηστίδης

ΤΑ ΝΕΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΠΟΤΑΜΙΑ ΤΗΣ

Μία νέα καὶ πλουσία πόλις ποὺ δδρεύεται δπως καὶ πρὸ ἑκατὸν πεντήκοντα ἐτῶν.—'Ο Κόσσυνθος, τὸ ἄσωτο τῆς Ξάνθης παραπαίδι.— Ἕνα δημαρχικὸ ἀνακοινωθὲν ποὺ λέει λίγα καὶ ἐννοεῖ πολλά.— 'Ο θάνατος ἑνὸς κτηνιάτρου Κρητικοῦ.— Τὸ τελευταῖο ποίημα πρὸς ὁ «νησί τους».—'Οταν καλεῖ μυστηριωδῶς ὁ θάνατος.— Μέτρα τοῦ Δήμου Ξάνθης διὰ τὴν δδρευσιν τῆς πόλεως.— Ποῖον εἶνε τὸ πιὸ καλὸ νερὸ τῆς Θράκης.— Ἕνα συνοικέσιον ποὺ πρέπει νὰ γίνῃ τὸ ταχύτερον.— Ἡ ἕνωσις Κοσσύνθου καὶ Μπορούς.— Τὰ χωρία ποὺ χάνονται σὰν παπούρια στῆς Ξάνθης τὸν... ὠκεανό. S.O.S. καὶ ...σωτὴρ κανένας.

ΞΑΝΘΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ

ΞΑΝΘΗ, Δεκέμβριος.— Ἡ ὕδρευσις τῆς πόλεως τῆς Ξάνθης γίνεται κατὰ τρόπον ἐντελῶς πρωτογενῆ ἀπὸ τὸν περίφημον χειμαρρον τῆς Ξάνθης, τὸν καταστροφέα Κόσσυνθον, ὁ ὁποῖος κατ' ἄλλους ἐλέγετο καὶ Κομψωτός, οἱ Τοῦρκοι τὸν λέγανε εἰκουρὶ-Ἰσάῒ» καὶ σὰν κατεθέκανε οἱ Βούλγαροι τὸν ἐπωνόμασαν «Μούσουβα».

Μὰ εἴτε Κόσσυνθος εἶνε, εἴτε Κομψωτός, εἴτε Μούσουβας, οἱ ζημιὲς ποὺ κάνει εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐκτὸς αὐτῆς εἶνε τόσο μεγάλες, ποὺ σήμερα κατήντησεν ἡ ρέουσα ἐξοχότης του ἕνα ἀπὸ τὰ μεγάλα ἐπείγοντα ζητήματα τῆς πόλεως καὶ τῆς περιφερείας.

Εἰς ἀντάλλαγμα τῆς δίδει τὸ νερὸ, ποὺ πίνουνε οἱ Ξάνθιοι, ἕνα νερὸ ὄμως μολυσμένος, τὶς περισσότερες φορές, καὶ εἰς τοιοῦτον σημεῖον μάλιστα, ὥστε νὰ ἐνδῃῇ ὁ τύφος εἰς τὴν πόλιν καὶ τὰ κρουσματα ὄχι μόνον νὰ μὴ τῆς λείπουνε ποτέ, ἀλλὰ νὰ εἶνε πάντοτε καὶ ἐπιρόδους ἀρκετά.

Εἶμαι βέβαιος πὼς ἀπὸ τότε ποὺ οἱ πρῶτοι Ξάνθιοι—ἰή... Ξάνθιοι τότε—ἦρθαν καὶ κατοικήσαν τὸ μέρος, πρὸ 150 ἐτῶν, ἀπὸ τὰ χωριὰ τῆς πρὸς νότον πεδιάδος γιὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν ἐλονοσίαν, τὸ σύστημα τῆς δδρεύσεως δὲν θὰ ἄλλαξε διόλου.

Πιάνουν τὸ νερὸ ἀπὸ ἕνα ὑψηλὸ μέρος τοῦ χειμάρρου, καὶ ἀκίλυντον, εἰς ἀρκετὸν διάστημα, τὸ κατεβάζουν εἰς τὴν πόλιν. Πρὸ ἐτῶν μάλιστα τὰ καλὰ νερὰ τῆς πόλεως τὰ εἶχαν οἱ μπέηδες οἱ Τοῦρκοι καὶ οἱ δυνάμενοι Ρωμμοί. Διὰ τὸν λαὸν ἦσαν τὰ «σεμπάπια» τῶν μπέηδων, κάτι κουτσόβρυσες μὲ πήλινους σωλῆνες ποὺ σπάζαν διαρκῶς καὶ τὰ νερὰ ἦσαν πάντα λερωμένα. 'Ο τότε δήμαρχος κ. Χασιρτζόγλου ἔσπευσε νὰ φτιάσῃ 200 βρύσες ἀπὸ τοῦ Κοσσύνθου τὰ νερά.

Χαρακτηριστικὸ καὶ ἀξέχαστο εἶνε ἕνα ἀνακοινωθὲν τοῦ σημερινοῦ δημάρχου κ. Χρηστίδου, γενάμενον πρὸ δύο σχεδὸν ἐτῶν, πρὸς τὸ Κοινὸν τῆς πόλεως, διὰ τοῦ ὁποίου εἰδοποιοῦντο οἱ κάτοικοι νὰ μὴν πίνουνε νερὸ ἀπὸ ὡρισμένας πηγὰς τῆς πόλεως, διότι «εἶνε μολυσμένο ἀπὸ τύφο».

Τί συνέβαινεν ;

Ἑνὸς πολίτου ἐψόφησεν ἡ ὄνος. Πράγμα φυσικὸν βέβαιαι ὁ θάνατος. 'Ο χοιστιανὸς ὅμως αὐτὸς, ἀντὶ νὰ τὴν θάψῃ κάπου, ὅπως καὶ θὰ ἔπρεπεν ἡ ἀστυνομία νὰ τοῦ ἐπιδάῃ, ἔπῆγε καὶ τὴν πέταξε εἰς τὰ νερὰ μιᾶς πηγῆς, ἀπὸ τὴν ἀποίαν ὑδρεύεται ἡ πόλις.

Καὶ ἔτσι ἐμολύνθησαν τὰ ὕδατα δύο συνοικιῶν. Τῆς συνοικίας τοῦ Ἀκαδίζιου Ὕμνου, τῆς ἄλλοτε λεγομένης Οὔζοὶν-σοκασί (Μακρὺ σοκάκι διήλαδὴ) καὶ τῆς συνοικίας τῶν Λευκαδιῶν (Καβάκ).

Ἕως δίου δὲ ἀνακαλύψουν τὴν πηγὴν ἐκείνον τοῦ κακοῦ, εἶχαν περάσῃ ἡμέρες ἀρκετὲς καὶ τὰ κρούσματα τοῦ τύφου εἰς τὶς δύο τοῦτες γειτονιὲς πῆρήθησαν εἰς εἴκοσι.

Καὶ κατελαβήθη μὲν ἀποτελεσματικὼς τότε τὸ κακὸ, ἀλλὰ ὅσον καὶ ἂν ἠρώτησα δὲν ἠβυνάθῃν νὰ μάθω, εἰς τὴν Ξάνθην, μὲ ποίαν λεπτὴν ἐπιμορφὴν ὁ μολύνας τὰ νερὰ, καθὼς δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐνοήσω γιατὶ δ'ν θεσπίζεται ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου γιὰ τοὺς δηλητηριαστὰς αὐτοὺς ὁλοκλήρου πόλεως, πρὸς συμπόρφωσιν τῶν ἄλλων καὶ τῶν πάντων παραδειγματισμόν !

* * *

Ὅταν ἐπεσκέφθην τὸ Δημοτικὸν Νοσοκομεῖον τῆς Ξάνθης, ἕνα λαμπρὸν πράγματι Νοσοκομεῖον, τὸ ὁποῖον ἔχει στοιχίσῃ εἰς τὴν πόλιν μίχρι σήμερον ἀρκετὰ ἑκατομμύρια δραχμῶν, ὅπως μοῦ ἔλεγεν ὁ δήμαρχος κ. Χρηστίδης, Νοσοκομεῖον 50 κλινῶν, εἶδα ἐκεῖ νοσηλευομένους πολλοὺς Ξανθίους τυφιῶντας.

— Εἶνε οἱ πτωχοὶ αὐτοί, μοῦ εἶπεν ὁ διευθυντὴς κ. Κούγιας, Σατιστεὺς τὴν πατρίδα, τοὺς ὁποίους δεχόμεθα ἐδῶ πέρα δωρεάν.

— Ἄστε θὰ ἀπέθνησκε καὶ ἄλλοι εἰς τὰ σπίτια τους ;

— Ἀρκετοί !

— Δηλαδὴ ἕνας ἀπὸ μᾶς ἔπρεπε ἐπίφοβος διὰ τὴν πόλιν.

— Βέβαια ! Ὁ κόσμος θὰ ἀπελείψεν ἀπὸ ἐδῶ πολύ !

Καθὼς περιτρίγωνε εἰς τὰ νοσηλευόμενα τοῦ Νοσοκομείου εἶδα τὴν θέρμη, τῆς ὁποίας οἱ γιατροὶ καὶ οἱ ἀρμογὲς τοῦ ἐφροντίζουν τὸν βυλωμένες μὲ χαρὰ ἐπιμελείας.

— Τί εἶνε τοῦτο ; ρώτησα.

— Ἀ! πέθανε πρὸ ἡμερῶν ἐδῶ ἐκεῖνο τὸ παιδάκι, ὁ ἐπαρχιακὸς κτηνίατρος, ἀπὸ νόσο μολυσματικὴ καὶ κλείσαμε τὸ δωμάτιο γιὰ νὰ τὸ ἀπολυμάνουμε. Ὅλη ἡ Ξάνθη τὸ λυπήθηκε...

— Παιδί ; Τό... δωμάτιο ;

— Ὄχι. Τὸ παιδί. Τὸν καϊμένο τὸν κτηνίατρο !

Ἔμαθα, πολὺ κατόπιν, ὅτι τὸ ἀναφερόμενο τὸ παιδὶ ἦταν ὁ μαναρίτης Ἰωάννης Διγενάκης, ἐκ Χανίων τῆς Κρήτης, νεώτατος σχεδὸν, ποὺ μόλις εἶχε τελειώσῃ τὰς σπουδάς του εἰς τὴν Ἰταλία καὶ χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Κράτος, μετατεθεὶς πρὸ ὀλίγου εἰς τὴν Ξάνθη, ὡς ἐπαρχιακὸς κτηνίατρος.

Εἴκοσι τριῶν χρονῶν παιδί.

Τὰ νειάτα του τὰ κάνει τὴν καλωσύνη του τὰ ἔκλαψε ἡ Ξάνθη, αὐτὴ εἶνε ἡ ἀλήθεια, ἡ ὁποία τὸν συνώδευσε μὲ σπαραγμὸ καρδιᾶς, σὰν δικό της ἄνθρωπο, ὡς τὸ χῶμα ποὺ τὸν σκέπασε.

Καὶ μόλις εἶχε πάῃ ἐκεῖ πρὸ τριῶν μηνῶν περίπου.

Ἀλλὰ ἐκεῖνο, ποὺ ἔκανε νὰ γίνῃ ὁ χαμός του αἰσθητὸς σὲ μιὰ ἐξευγενισμένῃ κοινωνία, ὅπως ἡ κοινωνία Ξάνθης, δὲν ἦταν μόνον ὁ νέος ἐπιστήμων, ὁ ὁποῖος χάθηκε, ἀλλὰ καὶ ὁ εὐγενὴς διανοούμενος καὶ ὁ παθητικὸς ὁ ποιητής.

Μερικὰ ποιήματά του, ποὺ ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὴν καλὴν ἐφημερίδα τῆς Ξάνθης τὴν «Προοδευτικὴν» τοῦ κ. Βλαχοπούλου, ἔδειχναν ἕναν ποιητὴ ποὺ εἶχε μέσα του πηγὲς βιωνευσεις, εὐγένειες καὶ ὡραίους ὁραματισμούς.

Καὶ σὰν ποιητὴς—γιατὶ οἱ ποιηταὶ εἶνε καὶ προφῆται—προφήτευσε τὸ τέλος του.

Σὲ τελευταῖο ποίημά του ποὺ ἐδημοσίευσε στὴν «Προοδευτικὴ» ὀλίγον πρὶν πεθάνῃ, σὰν νὰ προαισθάνθηκε τὸν θάνατόν του καὶ ἀναζητάει τὴν πατρίδα του τὴν Κρήτη.

Τὸν ζήτησε ὁ Θάνατος ;

Τοῦ μίλησε πολὺ στὴν ψυχὴ καὶ τὸν κάλεσε τὴ χώρα τῆς ὡραίας του πατρίδος ;

Ζήτησε ἀδιαισθήτως, τὸ κορμί του τὴν γενέτειραν γιὰ νὰ ἀναπαυθῇ ;

Ποιός ξέρει !

Μυστήρια, τοῦτα, τῆς ζωῆς !... Ἀπορίαι ὑπερφυσικαί.

Ἂς δημοσιεύσωμεν ἐδῶ τὸ τελευταῖο τοῦτο ποίημά του, ποὺ τὸ ἐπιγράφει «Στὸ νησί μου...», τὴν Κρήτη δηλαδή:

Θέλω νὰ πάω κάτω, στὸ νησί μου,
νὰ τοῦ φθινοπώρου τ' ἀπαλὰ μελτέμια,
ποὺ φυσᾶνε τώρα.
Θέλω ν' ἀφήσω, ν' ἀπλωθῇ ἡ ψυχή μου,
σ' ὅλα τ' ἀκρογιάλια, τὰ μαλαματένια,
στὴ δική μου χώρα.
Τώρα π' ἄλλη ἀγάπη, δὲν μὲ μαραζώνει,
ἐλέω νὰ γυρίσω στὴ δική σ' ἀγκάλη,
μὲ τὶς τόσες χάρες.
Τὸ γλυκὸ κρασί σου, π' ὅλους ξανεψιώνει,
νὰ γευτῶ. Νὰ νιώσω, στὴ θερμὴ τοῦ ζάλη,
ἀμετρες λαχτάρες.
Στοὺς θλιμμένους ἤχους, τῆς βιολιᾶς σου λύρας,
νὰ κρατῶ τὸ ἴσιο. Δίπλα μενεξέδες,
μὲ τὶς μαντινάδες.
Τοῦ νησιοῦ, οἱ λεβέντες κι' ὅλοι μέσ' στὴ λύρα,
πηδηχτὰ νὰ σειοῦνται, γιὰ τὸν πεντοζάλη,
νὰ γεννοῦν ζαλάδες....

* * *

Ἐννοεῖται ὅτι ἕνα τέτοιο μέγα διὰ τὴν πόλιν τῆς Ξάνθης ζήτημα, οἷον τὸ τῆς ὑδρεύσεως, δὲν μποροῦσε ν' ἀφήσῃ ἀσυγκίνητον τὸ σημερινὸν Δημοτικὸν Συμβούλιον τῆς πόλεως.

Ἐξεπόνησε μελέτην ἐξήτησε σχέδια ὑδρεύσεως καὶ ἐψήφισεν ἕνα ποσὸν 22 ἑκατομμυρίων δραχμῶν διὰ τὴν πάταξιν τοῦ κακοῦ ἀπὸ τὴν ρίζαν.

Ἤδη ὁ Δῆμος διαπραγματεύεται δάνειον διὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ ἐκ 17 ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Καὶ δὲν εἶνε δύσκολον διὰ τὸν Δῆμον Ξάνθης νὰ ἐξεύρῃ τὸ δάνειον αὐτὸ, γιατὶ καὶ εὐρωστὸς Δῆμος εἶνε καὶ νοικοκυρεμένος Δῆμος εἶνε καὶ μὲ χρέη ἔλν εἶνε δεσμευμένος, ὅπως ἄλλοι Δῆμοι τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης.

Ἕνα μικρὸν τον χρέος ἐκ 300.000 δραχμῶν δὲν εἶνε τίποτε δι' ἕνα Δῆμον μὲ προϋπολογισμὸν 15 ἑκατομμυρίων.

* * *

Ἐν τῷ μεταξὺ διὰ νὰ μετριάσῃ τὸ κακὸν ἐκ τῆς μολύνσεως τῶν ὑδάτων τοῦ Κοσσύνθου σκέπτεται ἕνα προσωρινὸν μέτρον ἀποστειρώσεως τῶν ὑδάτων τούτων, τὰ ὁποῖα κατὰ τὰ ἄλλα εἶνε ἀπὸ τὰ πιὸ καλὰ νερὰ τῆς Θράκης καὶ ἀπὸ τὰ ὁποῖα θὰ γίνῃ πάλιν ἡ νέα ὕδρευσις τῆς πόλεως, ἀλλὰ ἐννοεῖται μὲ τὴν τελευταίαν ἐπιστημονικὴν λέξιν τῆς ὑδρεύσεως τῶν πολιτισμένων πόλεων.

— Μὲ πόν ὅ,τι ἀντοποφίνεται, καθὼς μᾶς εἶπε καὶ ὁ κ. δήμαρχος, μὲ τὴν σημερινὴν ἐξέλιξιν τῆς ζωῆς καὶ τῶν πραγμάτων...

Γιὰ τὸ περίφημον αὐτὸ νερὸ τοῦ Κοσσύνθου, τὸ ὁποῖον ἡ ἀδιαφορία ἐπὶ τόσα χρόνια καὶ ἡ ἐγκατάλειψις μετέβαλεν εἰς νοσογόνον καὶ θανατηφόρον μπόγιαν, ὑπάρχει ἕνα παλαιὸ τραγοῦδι τῆς Ξάνθης, τοῦ ὁποίου κανεὶς... ὅπως πρέπει σήμερα Ξανθιος δὲν γνωρίζει τὴν συνέχειαν, ἀλλὰ ἴσως οὔτε καὶ τὴν ἀρχήν:

Νὰ πιῇς ξανθιώτικο νερό,
ἀπ' τοῦ 'Τσαγιοῦ τὸ ρέμα,
νὰ ἴδῃς σηκότι σίδερο,
καὶ μάγουλα σὰν αἷμα...

* * *

Τὸ ἄλλο μεγάλο πάλιν ζήτημα καὶ μεγάλο κακὸ τῆς Ξάνθης εἶνε ἡ πορεία καὶ τὰ στραπάτσα τοῦ Κοσσύνθου, τοῦ χειμάρρου της.

Τόσο μεγάλες εἶνε οἱ καταστροφὲς ποὺ κάνει εἰς τὰ χωριὰ τῆς περιφερείας, ὥστε κατὰ τὶς τελευταίες του παλληκαριὲς καὶ ὑπερβασίες τῆς περασμένης χρονιᾶς τὰ χωριὰ ἠναγκάσθησαν νὰ τηλεγραφήσουν στὴν τότε Κυβέρνησι, μὲ τὸ σῆμα τῶν πνιγομένων πλοίων ἀπὸ τὶς φορτοῦνες τοῦ Ὠκεανοῦ:

— «S.O.S».

Καὶ μοναχὰ αὐτὸ τὸ σῆμα.

Ἀπὸ τὴν διοχέτευσιν τοῦ χειμάρρου τούτου θὰ ἐλευθερωθοῦν 70.000 στρέμματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ ταραξίας τοῦτος καὶ κακοποιὸς ποιεῖται τὰς διατριβάς του, χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν τὰς ἐπάσεις ποὺ καταλαμβάνει σὰν πλημμυρὴ.

Καὶ τὸν κόλπο καὶ μειετρηκὸς ἀνὴρ σκεπτομένος Ξανθιος, τὸ ὅλον ἔργον τῆς ἐξανδραποδίσεως δὲν θὰ στοιχίσῃ λοιπὸν ἀπὸ 18 ἑκατομμύρια δραχμῶν. Ἡ Ὀλλὲν μὲ τὴν βαρβαροφάγους της δύναται ἐντὸς δύο μηνῶν—ὡς λέγουν—ν' ἀνοίξῃ τὸ αὐλάκι καὶ νὰ δεσμεύσῃ τὸν ὕγρον δράκοντα τῶν παλῃῶν παραμυθιῶν, ποὺ τρώει τόσα θύματα τὸ ἔτος.

Ὁ κόσμος εἶνε διατεθειμένος νὰ δουλέψῃ γιὰ νὰ τελειώσῃ τὸ ἔργον πιὸ μπροστά.

Ἡ Κυβέρνησις ἂς προσέξῃ τὴν αἴτησιν αὐτὴν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου μιᾶς περιφερείας ὁλοκλήρου ἀπὸ μεσημβρινὰ χωριὰ τῆς περιφερείας Ξάνθης.

Τὰ νερὰ τοῦ χειμάρρου, λέγε, νὰ διανοιχθοῦν πρὸς τὴν λίμνην τῆς Μπορούς, εἰς ἀπόστασιν δηλαδὴ 18 χιλιομέτρων.

Ἀπὸ τὴν ἕνωσιν δὲ αὐτὴν θὰ ἔχῃ μεγάλο κέρδος, καθὼς διατείνονται, καὶ ἡ λίμνη τῆς Μπορούς, γιατὶ θὰ πάνε καλὰ νερὰ εἰς τὴν λιμνοθάλασσαν αὐτὴν, ἡ ὁποία οὔτω θὰ γίνῃ ἀποδοτικωτέρα.

Εὐγονία λοιπὸν καὶ εὐτυχία χιλίων καὶ ψαριῶν ἀπὸ τοὺς μελλούμενους γάμους τοῦ Κοσσύνθου καὶ τῆς ζωνιεχήρας μὲν, ἀλλὰ... πολυχέρνου εἰς ἑνάλιον πλοῦτον, τῆς Μπορούς.

Ὅσοι Ξάνθιοι εἶνε ἀνάτανδροι καὶ... στὰ δικά τους !

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ :

Ἡ ἀγνοουμένη Ξάνθη.

ΞΑΝΘΗ

ΞΑΝΘΗ, Δεκεμβρίος.— Πρό ἐτῶν, ὅταν πρώην ὑπουργὸς περιοδεύων τὴν Θράκην καὶ τὴν Μακεδονίαν, ἐζήτησεν εἰς τὴν Ξάνθην κανένα βιβλίον ἢ καμμιὰ μελέτη τοπικὴ γιὰ νὰ ἰδῇ τῆς πόλεως τὴν ἱστορίαν, τοῦ ἀπαντήσαν ὅτι τέτοιο πρᾶγμα δὲν ὑπάρχει, οὔτε ἐγένετο ποτὲ ἐκεῖ.

— Τῶτε, ἠρώτησε τὸν δήμαρχον καὶ τοὺς περὶ αὐτόν, ποία εἶνε τῆς πόλεως ἡ ἱστορία ;

Κανένας δὲν ἀπήντησε, γιατὶ κανεὶς δὲν ἐγνώριζε νὰ ἀπαντήσῃ !

Θλιβερὸν καὶ ἀποκαρδιωτικὸν φαινόμενον εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς πόλεις τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης.

* * *

Λοιπὸν ἡ Ξάνθη ἀπὸ ποῦ ἀπέκτησε τὸ ὄνομά της καὶ ποιὰ εἶνε ἡ ἱστορία της καὶ ποιὰ ἡ καταγωγή της ;

Ἄλλοι λένε, ἀνακατεύοντες τὸ ἐπὶ τῶν βουνῶν τῆς πόλεως φρούριον μὲ ὀλίγην φαντασίαν καὶ ἴσως καὶ μὲ καμμιὰ παλιὰ παράδοσι, ὅτι ἐκεῖ ἦταν μιὰ φορὰ καὶ ἕναν καιρὸ μιὰ βασιλοπούλα, πρᾶγμα καὶ ὄνομα Ξανθή, ἡ ὁποία ἀπὸ τὸ ὄνομά της καὶ τὴν καλωσύνη της, ἴσως καὶ καμμιὰ παλληκαριά της, ἔδωσε τὸ ὄνομά της εἰς τὴν πόλιν.

Ἀλλὰ ἡ βασιλοπούλα αὐτὴ θὰ ζοῦσε ἐκεῖ ἐπάνω πρὸ αἰώνων. Καὶ ἡ Ξάνθη δὲν εἶνε πόλις μεγαλειτέρα τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ἐτῶν. Ἴσως ὅμως νὰ ὠνομάζετο καὶ ἡ θέσις Ξάνθη, ἐξ ἧς νὰ ἔλαβε τὸ ὄνομα ἡ πόλις.

Ἄλλοι, ἀνατρέχοντες πιὸ μακρυὰ αὐτοί, ἀποδίδουν τὸ ὄνομα τῆς πόλεως εἰς τὸν... Ξέρξην. Ὅταν περνοῦσε, λένε, ὁ Ξέρξης ἀπ' ἐδῶ, μὲ τὰ στρατεύματά του, βαδίζοντας κατὰ τῶν Ἀθηνῶν, εἶδε πληθυρισμένον τὸν περίφημόν της Κόσσυνθον ἢ Κομψωτόν. Καὶ ἔτυχε νὰ εἶνε δειλινὸν καὶ τὰ νερὰ του χρύσιζαν ἀπὸ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Καὶ ἦτανε τέτοιο τὸ χρύσισμά τους, ποὺ ὁ Ξέρξης ἀνεφώνησε θαυμάζων:

— Πόσον ξ α ν θ ὸ εἶνε τὸ μέρος τοῦτο !

Ἀλλὰ καὶ πάλιν γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Εἰς ποίαν γλῶσσαν ὁ Ξέρξης ἐξεφώνησε τὸν θαυμασμόν του διὰ τὸ ξάνθισμα τοῦ μέρους, ὥστε νὰ μείνῃ ἡ λέξις ὡς τοπωνυμία μέχρι σήμερον ;

— Περσιστί ! σοῦ ἀπαντοῦν οἱ θέλοντες τὸν Ξέρξην ὡς νουνὸν τῆς Ξάνθης των. Ἀλλὰ οἱ Ἕλληνες οἱ παρακολουθοῦντες τὸν Πέρσην βασιλέα τὸ μετέφρασαν ἑλληνιστὶ καὶ ἔτσι ἔμειναν εἰς τοὺς... κατοίκους.

Ἄλλοι πάλιν ἀνάγουν τὸ ὄνομα εἰς τὸν Ἡρόδοτον, ἀμιλοῦντες περὶ κάποιας «Ξάνθιας», ἑκατὸν ἑξήντα κοντά !

Ἂν πάρωμε τὴν ἱστορίαν τὴν παλαιά, θὰ ἰδοῦμε ὅτι Ξάνθη ἦταν μία τῶν Ὠκεανίδων, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἡ Ξάνθη δὲν ἀναφέρεται ὡς παραθαλάσσιος ποτέ, ἀπορίεται ἡ Ξάνθη τῶν Ὠκεανῶν.

Εἰς τὴν ἱστορίαν ἕνα ἔθνος ἀναφέρεται μὲ τὸ ὄνομα «Ξάνθιοι». Ἔθνος τι τῆς Ὑρκανίας.

Μήπως εἶνε ἀπ' αὐτούς ;

Μήπως εἶνε ἀπὸ τὴν Ξανθώ, μίαν τῶν Νηρηΐδων ;

Διότι εἰς τὴν Ξάνθην ὑπῆρχε μιὰ παλιὰ παράδοσις γιὰ μιὰ ξανθὴ νεροῦδα, Ξανθώ, ἡ ὁποία κατοικοῦσε μέσα στὴν κλεισούρειαν ἀπὸ τὴν ὁποίαν κατεβαίνει ὁ Κανακάρης Κόσσυνθος ἢ Κομψωτός καὶ ἡ ὁποία, ὅταν ἦταν σιὰ καλά της, χρύσιζε ὅ,τι ἔπιανε γιὰ νὰ τὸ δωρήσῃ εἰς τοὺς καλοὺς καὶ τοὺς εὐνοουμένους της.

Δὲν ἐνθυμοῦμαι δὲ καλὰ τὴν ἱστορίαν τῆς νεραΐδας τούτης μὲ τὸν χείμαρρον τῆς Ξάνθης... Μία Ξανθιώτισσα γρηούδα, πρόσφυξ εἰς τὰ 1916 εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, μοῦ τὴν διηγεῖτο.

Μήπως τὴν ἐνθυμεῖται ὁ κ. Ταρωμπάνης, ὁ Θεόδωρος ;

Ἢ μήπως πῆρε ἡ πόλις τὸ ὄνομά της ἀπὸ τὸν Σάμιον τὸν Ξάνθον, ὁ ὁποῖος ἔκλεψε τὴ.... Ροδάτη καὶ τὴν μετέφερε εἰς τὴν Αἰγύπτον, κατὰ τὴν παλαιὰν Μυθολογίαν ;

Καὶ νὰ εἶνε ἀρά γε ἡ Ροδόπη αὐτὴ (δὲν εἶμαι καὶ τόσο δυνατὸς εἰς τὴν μυθολογίαν) ἡ ἀναφερομένη κόρη τοῦ Αἵμου, βασιλέως τῆς Θράκης, ἡ ὁποία μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα τὰ ἀδέρφια της μετεμορφώθησαν ὑπὸ τῆς Ἥρας εἰς τὰ ὁμώνυμα βουνὰ γιατὶ κολακευόντανε νὰ λένε ὅτι εἶνε τέκνα τοῦ Διός ;

Καὶ πότε ἔγινεν αὐτὴ ἡ ἀπολίθωσις ;

Ἄλλη ἦταν ἡ Ροδόπη ἡ ἀπαγθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σαμίου Ξάνθου εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἡ ἀναφερομένη ὡς διάσημος Θρακιώτισσα ἑταίρα; Ἐκεῖ αὐτὴ συνδεθεῖσα μὲ τὸν τότε βασιλέα τῆς Αἰγύπτου, ἔγινε, λένε, τόσο πλουσία, ποὺ ἔχτισε στὴν Αἴγυπτο καὶ μιὰ πυραμίδα !... Ἔπειτα ἔγινε βουνό, ἢ μήπως τὴς συγχύζω ;

Ὅλα αὐτά, Ροδόπη, Ξάνθος, Ξάνθη, μοῦ ἔφεραν τὸ ἀνακάτωμα τοῦ ὀνόματος τῆς ἱστορίας, μυθολογίας, ὑποθέσεων, συμπεράσμων, φαντασιῶν, ὑποθολῶν, συγχύσεων καὶ γελοιοτήτων, γιὰ νὰ βροῦμε ἀπὸ ποῦ προῆλθεν ἀρά γε τὸ ὄνομα τῆς Ξάνθης !...

Οἱ ἐλθικοὶ ἂς ἀμιλήσουν περὶ αὐτοῦ καὶ οἱ σοφοὶ ἂς χύσουνε τὰ φῶτά τους, ἀφοῦ οἱ Ξάνθιοι δὲν ξέρουν ἀπὸ ποῦ κρατάει ἡ σκούφια τῆς πατρίδος τους !...

* * *

Κάτι περισσότερον γνωρίζουν οἱ Τοῦρκοι.

Ἕνα βράδυ βροχερὸ, καθήμενος εἰς τὸ σαλόνι τοῦ λαμπροῦ πράγματι διὰ τὴν Ξάνθην ξενοδοχείου «Λοῦξ» μὲ τὸν υἱὸν τοῦ ἰδιοκτήτου τοῦ ξενοδοχείου κ. Μπαχρῆ Ρεσὴτ, νέον μορφωμένον καὶ σπουδάσαντα νομικὰ εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Παρισίων, προσπαθήσαντα δὲ νὰ ἐκδώσῃ ἐφημερίδα καιμαλικὴν εἰς Ξάνθην (μὲ λατινικὰ στοιχεῖα) τὴν «Γενὴ Ἀντὶμ» («Νέον Βῆμα») καὶ μὴ ἐπιτυχόντα, μιλούσαμε γιὰ τὸ ὄνομα τῆς Ξάνθης.

Οἱ Τοῦρκοι τὴ λένε «Σκέτσα».

Στὴν τουρκικὴ γλῶσσα ἡ λέξις «Σκέτσα» δὲν σημαίνει τίποτε καὶ οὔτε κὰν ὑπάρχει. Ἀλλὰ οὔτε καὶ εἰς τὴν βουλγαρικήν.

Μυστήριον λοιπὸν καὶ τὸ τουρκικὸν ὄνομα τῆς πόλεως.

Ὁ κ. Μπαχρῆ λοιπὸν μοῦ ἔλεγεν ὅτι εἰς τὰ πολὺ παλαιὰ χαρτιὰ τῆς ὀθωμανικῆς Κοινότητος τῆς Ξάνθης καὶ ἰδίως εἰς τὰ προκοσυμμορνα ἡ πόλις ἀναφέρεται ὡς «Σκέτα» ἢ ὡς «Σκήτα».

Ἀλλὰ καὶ «Σκέτα» καὶ «Σκήτα» πάλιν δὲν σημαίνει τίποτε.

Ἀπὸ τὸ «Σκέτα» ἴσως ἀφοῦ δύνατοι νὰ πρόκειται νὰ σχηματίσῃ συμπέρασμα ἀνθρώπων, κανεὶς τὰ ὑψηλὰ καὶ κεντρικὰ μέρη τῆς Ξάνθης ἔχει τὸ ὄνομα μοναστήρια τῆς πόλεως καὶ οἱ διάφοροι κοσμικοὶ τῆς δίνεται μὲ φαντασίᾳ ὅτι τὸν κόσμον ἀφοῦ ὅταν τὸ μέρος ἦταν ἐρημικὸ καὶ ἡ πόλις δὲν ὑπῆρχε, ἴσως τὰ κατέκτων ἐκεῖ ἀσκηταὶ διάφοροι καὶ νὰ ζοῦσαν μέσα εἰς τοὺς βράχους καὶ τὰς φωλεὰς ἂς ἐρημῖται εἰς τὰ ἀσκητήρια αὐτά.

Ἀπὸ τὰς «σκήτας» δὲ ἐκείνας νὰ ὀνόμασαν καὶ οἱ Τοῦρκοι τὸ μέρος «Σκέτσα».

Καὶ ἐπὶ τῶν «σκητῶν» καὶ «ἀσκητηρίων» τούτων θὰ ἐκτίσθησαν κατόπιν τὰ μεγάλα μοναστήρια τὰ κοσμοῦντα σήμερον τὴν πόλιν ὡς στέμματα ὑπὲρ τὴν κεφαλήν της.

Διδομένον μάλιστα ὅτι οἱ Ξάνθιοι, ἐρωτώμενοι πότε ἔγιναν αὐτὰ τὰ μοναστήρια καὶ ἀπὸ ποίους, ἀπαντοῦν :

— Ἀπὸ κάτι καλογέρους, ποὺ μένανε ἐδῶ !

Μία ὑπόθεσις καὶ αὐτὴν, τὴν ὁποίαν φέρω ὑπ' ὄψιν τῶν ἀσχολουμένων καὶ τῶν μελλόντων νὰ ἀσχοληθοῦν ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ.

Εἶνε λυπηρὸν διότι δὲν ἐδόθησαν τὰ μέσα τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐπεκτάσεως τῶν ἀσχολιῶν των εἰς τοὺς δύο πράγματι σοφοὺς ἰατροὺς καὶ ἱστορικοὺς τοὺς διαμένοντας εἰς Θράκην, τὸν κ. Κουρτίδην τοῦ Σουφλίου καὶ τὸν κ. Σαμοθράκην τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως, νὰ ἐξετάσουν καὶ νὰ μᾶς ποῦν τὴν γνώμη τους γιὰ τὸ ὄνομα τῆς Ξάνθης καὶ τὴν ἱστορίαν της.

* * *

Ὁ ἴδιος κ. Μπαχρῆ Ρεσὴτ, μοῦ ἔλεγε τὴν γνώμην Τούρκου φιλολόγου καὶ καθηγητοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ τὴν παρ' ἡμῖν ὡς τουρκικὴν θεωρουμένην λέξιν «καλδερίμι» (λιθόστρωτον), ὅτι ἡ λέξις αὕτη εἶνε ἑλληνικὴ σημαίνουσα «καλὸς δρόμος», παραληφθεῖσα ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς ὡς «καλλιδρόμιον» καὶ παραφθαρεῖσα καὶ υἱοθετηθεῖσα ἀπὸ τοὺς Τούρκους, κληρονομηθεῖσα δὲ ἔτσι παρηλλαγμένη καὶ ἀγνώριστος, σὰν νὰ μὴ ἦτανε δική μας, καὶ ἀπὸ ἡμᾶς.

Ἐπανέρχομαι εἰς τὴν Ξάνθην.

Κατὰ τοὺς Ξανθίους, ἡ πόλις ἄρχισε κατοικουμένη πρὸ 150 ἐτῶν. Πολλοὶ χωρικοὶ τῶν χωριῶν τοῦ κόμπου, φεύγοντες τὴν ἐλονοσίαν, μετώκησαν εἰς τὴν σημερινὴν Ξάνθην καὶ ἔκτισαν τὰ πρῶτα σπίτια τους κάτωθεν τῶν μοναστηριῶν, ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ παρὰ τὴν χαράδραν τοῦ Κοσσύνθου, τοῦ ὑπερκειμένου εἰς τὸ ἄνοιγμα τοῦ ποταμοῦ καὶ τοῦ σημερινοῦ γυμνασταρίου.

Πολὺ ἀργότερα ἦλθαν καὶ Τοῦρκοι καὶ κατώκησαν εἰς τὸν ἀπέναντι τῆς χαράδρας βράχον.

Κατ' ἀρχὰς ἡ Ξάνθη ἦτο ἕνα ἄσημον χωριό, ἀλλὰ ὑγιαῖον. Οὔτε πυρετοί, οὔτε ὑγρασία. Ἔτσι προσείλκυε κάθε χρόνο καὶ κατοίκους ἄλλους.

Παρακάτω ἀπὸ τὴν Ξάνθην ἦταν πάντοτε καὶ εἶνε τὸ χωρίον Γενιτζέ, ἡ Νέα Γεννησέα σήμερον. Δὲν ξέρω ἐὰν ἡ λέξις «Γεννησέα» παράγεται ἀπὸ τὸ «γέννησις» καὶ μὲ πόσα «ν» πρέπει κανεὶς νὰ τὴ γράψῃ.

Ρωτᾶμε καὶ οὔτε καὶ αὐτὸ κατορθώνομε νὰ μάθομε. Ἐκεῖνο ποὺ μεθαίνομε εἶνε ὅτι ἡ Γεννησέα αὐτὴ ἕως τὰ 1878 ἦταν ἕδρα Ὑποδιοικήσεως, ἦταν κέντρον ἐμπορίου καὶ εἶχεν ἀρκετοὺς κατοίκους.

Ἡ... λίμνη τῆς Μπουροῦς στὴν... Ξάνθη.

Σήμερα ἔχει δὲν ἔχει 3.000.

Ἕνας ἄμως Μεχμὲτ πασᾶς, ποὺ εἶχε κτήματα εἰς τὴν Ξάνθην, μετέφερε μὲ τὸ ἔτσι τὸ θέλω τὴν ἕδραν τῆς Ὑποδιοικήσεως εἰς τὴν Ξάνθην γιὰ νὰ πάρουν ἀξία τὰ χωράφια του καὶ ἔτσι ἐδημιουργήθηκε ἡ Ξάνθη, ἡ Ξάνθη ἡ σημερινὴ, ἡ ἄνευ ἱστορίας, ἡ μὲ ἄγνωστον τὸ παρελθόν, ἀλλὰ μὲ εὐρὺ καὶ εὔελπι τὸ μέλλον....

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ :
Φῶτα καὶ φωτισμοὶ ἀπὸ τὴν Ξάνθην.

ΟΙ ΦΩΤΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΞΑΝΘΗ

"Ενας πελαιός ἀγῶν μεταξύ Δήμου, λαοῦ καὶ ὑπουργείου Συγκοινωνίας εἰς τὴν Θράκην. Μιὰ μανία τοῦ πρὸ ἐτῶν ὑπουργοῦ τῆς Συγκοινωνίας.— Πῶς διετάσσοντο οἱ Δῆμοι νὰ παραδώσουν τὰ ἠλεκτρικά τους ἐργοστάσια εἰς... ξένας Ἑταιρείας.—Πρᾶγματικὴ Γενικὸ Διοικητοῦ.— Πῶς ἕνα ὑπουργεῖο κατεδίκασε τὴ Θράκη μιὰ φορὰ νὰ βυθισθῇ εἰς τὸ σκοτάδι... ἐνῶ ἡ ἀσφάλεια εἶχε διαταραχθῇ.—Μιὰ διαταγὴ ἄνω ποταμῶν. —"Οσου ἐξαγειρόνται καὶ ἀνώτεροι δημόσιοι ὑπάλληλοι.—Μία πόλις ποὺ ἔχει ἄφθονο τὸ φῶς καὶ ὅμως δὲν φωτίζονται οἱ κάτοικοί των.— Μία λύσις ὀλίγον... Σολομώντειος.

Ε. Βενετ. Αθ. 1936

20-10-76

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ

ΞΑΝΘΗ, Δεκέμβριος.—Εἰς τὴν Ξάνθην, ὅπως καὶ εἰς τὴν Κομοτινήν, ὅπως καὶ παντοῦ τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, αἰσθάνεται κανεὶς τὸ πέρασμα τῆς ποιητικοῦ-ος μέν, ἀλλὰ μεγαλοπρεποῦ διελεύσεως τοῦ ἄλλοτε γενικοῦ διοικητοῦ κ. Δασίου.

Παντοῦ ἀνοιγμα, θεμέλιωμα ἔργων, ποὺ σοῦ κάνουνε σήμερα ἐντύπωσιν, ἔργα μεγάλων, τολμηρῶν γραμμῶν—ἰδε θεμέλιοσιν Ὀ-

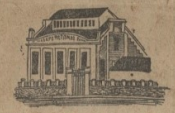

Τὸ ἐργοστάσιον τοῦ ἠλεκτροφωτισμοῦ τοῦ Δήμου Ξάνθης.

ρεστιάδος—παντοῦ γροθιές κατά τῆς στενοκεφαλιᾶς καὶ τοῦ ἀγελατικισμοῦ τῆς γραφειοκρατίας, τοῦ κακομοίρη καὶ σπαγγοραμμένου κρατισμοῦ, τῆς ἠλιθιότητος καὶ ἀπολμίας, τῆς μπαλωματικῆς, τῶν ἀβούλων ἀρχῶν, πολιτικῆς.

Πλατεῖες, στάδια, ἠλεκτροφωτισμοί, δρόμοι, ὑπρά, ἀνοίγματα εὐκολιῶν, σωριάσματα ἐμποδίων, μιᾶν πνοὴν, γενικῶς, ἀναζωογονοῦσαν καὶ καθαίρουσαν.

Οἱ νεοέλληνες, οἱ μικροέλληνες, τότε, τὰ διάφορα σαλιγκάρια τῶν γραφείων, ἐγέλασαν, ἐνεπαίξαν, ἐσατιρίσαν τὰ ἔργα τοῦ Δασίου καὶ τὰ ὄνειρα.

Ἡ στειρότης καὶ ἡ ἄρνησις.

Μὰ σήμερα, τὸν ἐπισκέπτην τῶν ἀνωτέρω πόλεων, ποὺ ζητᾶει τὴν ζωὴν καὶ τὴν πρόοδον τῶν τόπων, θὰ τὸν πάρουν οἱ ἀντάμπες καὶ θὰ τὸν «σεργιανίσουν» εἰς τὸ Στάδιον, εἰς τὰ ἐργοστάσια τοῦ ἠλεκτρισμοῦ τῆς Ξάνθης, στὰ τρένα τῆς Κομοτινῆς καὶ τὶς πλατεῖες τῶν ἄλλων πόλεων τῆς Θράκης.

Καὶ ὅταν ὁ διαβάτης καὶ ὁ ξένος ἐρωτήσῃ:

—Καὶ ποιὸς τὰ ἔκανε αὐτά;

Ἀκούδνει τὴν ἀπάντησιν:

—Ὁ Δάσιος.

Ἐννοεῖται ὅτι γιὰ νὰ τὰ ἀφήσῃ ὁ Δάσιος αὐτά, ἔπρεπε νὰ ὑπαρχοῦν καὶ ἄνθρωποι γιὰ νὰ τὰ ἐλαχολουθήσουν.

Καὶ οἱ ἄνθρωποι εὐτυχῶς, εὑρέθησαν.

Φέρομεν ὡς παράδειγμα τὸν ἠλεκτροφωτισμὸν τῆς Ξάνθης καὶ τὴν ἱστορίαν του, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπιγραφόνται καθαρὰ καὶ ἐξαστραπτὴ ἡ ἐπιθυμία ποὺ ἔχουν αἱ νέαι γενεαὶ γιὰ νὰ προοδεύσουν καὶ ὁ κόπος καὶ τὰ ἐμπόδια ποὺ τοὺς ἐπρείχοντο ἀπὸ τὴν γραφειοκρατίαν.

Σήμερα ἡ Ξάνθη ἔχει ἕνα φῶς καλό, ἀρκετὸ καὶ εὐθηνὸ σχετικῶς. Ἀλλὰ τὸ φῶς αὐτὸ τὸ εἶχε παρατύπως καὶ ἴσως παρανόμως ἐπὶ χρόνια ἀρκετά, ἑπτά, ὀκτώ, ἐννέα χρόνια, ἴσως καὶ περισσότερα. Ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια κατεγίνετο τὸ ὑπουργεῖον τῆς Συγκοινωνίας γιὰ νὰ τῆς...τὸ σβύσῃ.

Γιατί;

Γιὰ νὰ τηρηθοῦν οἱ τύποι. Ἄς εὐθίζετο μιὰ πόλις εἰς τὰ σκότη, ἂς ζημιοῦτο ὁ Δῆμος Ξάνθης τεράστια ποσά, ἀρκεῖ νὰ τηρηθοῦνε, ὅπως εἴπαμεν, οἱ τύποι καὶ ἡ ἔννοια τῶν νόμων, νὰ μείνῃ, ὡς μούμια, ὑψηλά!...

Ὁ πρῶτος παρατυπήσας, ὁ ποῖος διαπράξας παράβασιν ἢ ὑπέρβασιν καθήκοντος—πάρτε το, ὅπως θέλετε—ἦταν αὐτὸς ὁ Ἰδιος Γενικὸς Διοικητὴς τῆς Θράκης Δάσιος στὰ 1923. Ἄφθησε τὸν Δῆμον, ἐπὶ δημάρχου κ. Λαλαζήσου, νὰ ἀναλάβῃ μόνος του ὁ Δῆμος τὸν ἠλεκτροφωτισμόν, καλύπτων αὐτός, ὁ γενικὸς διοικητής, διὰ τῆς εὐθύνης του τὸν δήμαρχον καὶ συστήσας εἰς αὐτὸν νὰ ἀδιαφορήσῃ διὰ τὰ περαιτέρω.

⁂

Ἡ κατάστασις, τότε, ἦταν ἐκρυθμος εἰς τὴν Ξάνθην. Ληστεῖες, φόνοι, βούλγαροι κομιτατζῆδες, ἀναστάτωσις. Ἡ Ἑλλὰς συνείχετο ἀκόμη ἀπὸ τὸν ἀντίκτυπον τῆς μικρασιατικῆς καταστροφῆς καὶ ἀπὸ τὰς ἑκατοντάδας χιλιάδων καταφθανόντων ἐν ἀπογνώσει καὶ ἀπεριγράπτῳ ἐνδείᾳ πρόσφυγας.

Μόλις νύχτωνε ἕνα σκοτάδι καὶ ἕνας τρόμος ἐσκέπαζε τὴν πόλιν τῆς Ξάνθης. Οἱ κάτοικοι ἀπεσύροντο ἐνωρίς, τὰ καταστήματα ἐκλειον ἀκόμα ἀπὸ τὴν ἡμέρα.

Οἱ στρατιωτικὲς ἀρχὲς διεμαρτυρήθησαν ὅτι δὲν εὐθύνονται γιὰ τὴν ἀσφάλεια τῆς πόλεως, ἐφ' ὅσον ἐπικρατεῖ ἐκεῖνο τὸ πυκνὸ σκότιδι. Οἱ Δῆμοι τῆς Θράκης ἀξιώτησαν τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Κράτους γιὰ νὰ ἐγκατασταθῆσουν ἠλεκτροφωτισμούς. Τὸ Ὑπουργεῖον τοὺς ἀπήντησεν ὅτι τοῦτο πρέπει νὰ γίνῃ σύμφωνα μὲ τὸ ἄρθρο 15 τοῦ νόμου 2979—τὸ ἄρθρο τοῦ νόμου καὶ τὰ μάτια σας! — "Επιχειρήμαται δὲν ὑπῆρχον καὶ οὔτε ἦτο δυνατὸν νὰ εὑρεθοῦν ἕνεκεν τῆς ἀνομίαλου, τότε, καταστάσεως.

Τότε ἐξεπάδωσαν ὁ Δάσιος.

Καὶ ἡ Ξάνθη, ἡ Ἀλεξανδρούπολις, ἡ Καβάλλα, ἡ Νέα Ὀρεστιάς, προέβησαν μόνες των εἰς ἠλεκτρικὰς ἐγκαταστάσεις.

Ἡ ἐκμετάλλευσις αὐτὴ ἐνηργεῖτο ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν Δήμων, χωρὶς ἐπὶ χρόνια νὰ νομιμοποιηθῇ, διότι τὸ ὑπουργεῖον τῆς Συγκοινωνίας ἠρνεῖτο νὰ...ἐγκρίνῃ ἄλλον τρόπον ἠλεκτροφωτισμοῦ τῶν πόλεων, παραδιάσυστάσεως μετοχικῆς ἑταιρείας!

Εἴπαμε: Τὸ ἄρθρο τοῦ νόμου καὶ τὰ μάτια μας !...

"Εφθασε μάλιστα, τότε, τὸ περίφημο ἐκεῖνο Ὑπουργεῖο τῆς Συγκοινωνίας καὶ πάσης... δυσκολίας τῆς Ἑλλάδος μέχρι τοῦ σημείου νὰ ἐκδώσῃ διαταγὴν πρὸς τὸν Δῆμον Καβάλλας, ἵνα προβῇ εἰς τὴν...ἐκποίησιν τῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ δημοτικοῦ ἠλεκτροφωτισμοῦ του!

⁂

Ἡ ἀπροσδεκία αὐτὴ τοῦ Ὑπουργείου νὰ ἐγκρίνῃ τοιαύτην ἐγκατάστασιν δὲν ἐπέτρεψε μόνον τὸν κόσμον νὰ ἀνοίξῃ τὰ μάτια καὶ νὰ ἐγείρεται καὶ ὁ Τύπος ἐκ νέου, ἀλλὰ καὶ ὁ γραμματεὺς τῆς Γενικῆς Διοικήσεως Θράκης καὶ ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν ἀπὸ τὴν ἐκδοθεῖσαν περισπούδαστον ἐγκύκλιόν του νὰ κρίνῃ τὴν ἐνέργειαν καὶ τὴν μαν τοῦ Ὑπουργείου καὶ νὰ ...τὸν τῶν ἄλλων, καὶ τὰ ἑξῆς:

«Ἡ ὁμιὴ αὐτὴ ἐπέμβασις ἀποτελεῖ ἄρνησιν τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως...»

«Νὰ πωλήσουν οἱ Δῆμοι, βιαζόμενοι, εἰς μετοχικὰς ἑταιρείας (ξένων) ἐγκαταστάσεις,διὰ τὴν ὕδρυσιν τῶν ὁποίων ἐδείχθησαν ἱκανοὶ καὶ κατέβαλλον ἑκατομμύρια καὶ μόχθους ἐτῶν!»

⁂

Τί ἀντιπροσωπεύουν δὲ αὐταί αἱ ἐγκαταστάσεις, τὰς ὁποίας, τότε, τὸ Ὑπουργεῖον μὲ μίαν μονοκονδυλιὰν διέγραψε καὶ... ἐξεχάρησεν;

Ὁ Δῆμος Ξάνθης εἶχε δαπανήσῃ μέχρι σήμερον δώδεκα ἑκατομμύρια διὰ τὴν ἐγκατάστασιν αὐτήν. Ἡ δύναμις τοῦ ἠλεκτρικοῦ του ρεύματος σήμερον ἀνέρχεται εἰς ὀκτακοσίους ἵππους.

Σκέψις δὲ γίνεται, γιὰ ἀργότερα, καὶ περὶ ἠλεκτροφωτισμοῦ τῶν χωρίων Κιριτσελέρ, Χρύσας καὶ τοῦ Κεριτσίκ.

Ἡ τιμὴ τοῦ φωτισμοῦ, σήμερον, ἀνέρχεται εἰς 8 δραχ. καὶ 80 λεπτὰ τὸ κιλοβάτ, γιὰ τὸν ἰδιωτικὸ φωτισμό, καὶ τέσσαρας ἕως πέντε γιὰ τὴ μικροδιομηχανία.

Ὁ προϋπολογισμὸς δὲ τοῦ δημοτικοῦ ἐργοστασίου τοῦ ἠλεκτροφωτισμοῦ ὑπερβαίνει τὰ τέσσαρα ἑκατομμύρια δραχμῶν.

⁂

Τὸ ἐργοστάσιον τοῦ ἠλεκτροφωτισμοῦ τῆς πόλεως ἐτελειοποιήθη καὶ ἐδυναμώθη καὶ ἀπὸ τὸ πρόγνη δημάρχου κ. Εὐρυπίδου Χασιρτζόγλου, ἀλματικῶς δὲ θὰ προοδεύσῃ, καθὼς κατωτέρω θ' ἀναφέρωμεν, ἀπὸ τὸν σημερινὸν δήμαρχον κ. Χρηστίδην.

⁂

Καὶ τώρα, κάτι τὸ περίεργον καὶ χαρακτηριστικὸν διὰ τὴν Ξάνθην.

Ἡ πόλις ἔχει 9.000 σπίτια καὶ μαγαζιά.

Ξέρετε πόσα ἀπὸ αὐτὰ ἠλεκτροφωτίζονται ;

Μόνον 2.768.

Δηλαδὴ τὰ δύο τρίτα σχεδὸν τῶν οἰκιῶν καὶ καταστημάτων μιᾶς πόλεως, ποὺ ἐθεωρεῖτο ὡς μιὰ ἀπὸ τὰς πιὸ εὐημερούσας τῆς Ἑλλάδος, δὲν μετέχει τοῦ μεγάλου εὑρεγετήματος τῆς ἠλεκτροφωτίσεως.

Πῶς νὰ ἐξηγηθῇ αὐτό ;

Κακομοιριὰ ἢ φτώχεια ἢ τσιγκουνιά ;

—Φτώχεια, μᾶς λέει ὁ δήμαρχος κ. Χρηστίδης, συμφωνῶν μὲ ὅσα εἶχεν εἰπῆ ὁ πολιτευτὴς κ. Πελλόγλου. Αὐτὸ εἶνε ἀπόδειξις ὅτι ἡ πόλις μας εἶνε πταχῆ ἀν καὶ χαίρει φήμης πλουσίας καὶ εὐημερούσης πόλεως.

— Μήπως δὲν φθάνει τὸ ρεῦμα ; ἐρωτᾶ.

— "Ἔχομεν ὑπερεπάρκειαν ρεύματος. Ἀπόδειξις δὲ τῆς μεγάλης οἰκονομικῆς στενοχωρίας τῆς Ξάνθης εἶνε καὶ τὸ ὅτι ἐδῶ ποὺ ἦταν ἄλλοτε ἡ ἄκρη ἀκριβῆ, ἄρχισε τώρα νὰ γίνῃ καὶ εὐθηνὴ πολύ.

— Ἀπορία ;

Δηλαδή, ὅπου πλοῦτος καὶ ἀφθονία, ὅπου φθήνια καὶ φτώχεια.

Καὶ προχωρώντας εἰς τὴν συζήτησιν μανθάνω ὅτι δὲν ἠλεκτροφωτίζονται ὅλα τὰ σπίτια καὶ τὰ μαγαζιὰ τῆς Ξάνθης, διότι οἱ ἰδιοκτῆται δὲν ἔχουν 1.700—2.500 δραχμὰς, ὅπου χρειάζονται διὰ νὰ κάνουν τὴν ἠλεκτρικὴν ἐγκατάστασιν.

"Ἐτσι τὸ ἐργοστάσιον τοῦ ἠλεκτροφωτισμοῦ τοῦ Δήμου σήμερα ἔχει ἐλλείμματα.

Ὁ δήμαρχος ὅμως κ. Χρηστίδης ἐδρε τὸ γιατρικὸ τῆς στενοχώρου αὐτῆς καταστάσεως καὶ ἔτσι καὶ τὰ σπίτια τῆς Ξάνθης ὅλα θὰ ἠλεκτροφωτισθοῦν καὶ τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἐργοστασίου θὰ ἐκμηδενισθῇ, καὶ θὰ ἀρχίσουν περισσεύματα.

Ἐπρότεινε, δηλαδή, εἰς τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ὅπως ἀναλάβῃ ὁ Δῆμος νὰ κάμῃ τὰς ἠλεκτρικὰς ἐγκαταστάσεις τῶν καταστικῶν, συνάπτων ἕνα δάνειον ἑνὸς ἕως ἑνὸς καὶ ἡμίσεος ἑκατομμυρίου δραχμῶν. Καὶ τὸ ποσὸν αὐτὸ τῆς ἐγκαταστάσεως θὰ ὀπορεωθοῦν οἱ ἰδιοκτῆται νὰ τὸ ἐξοφλήσουν ἐντὸς μιᾶς τριετίας.

Ἡ πρότασις αὐτὴ ἔγινε δεκτὴ ἀμέσως ἀπὸ τὸ δημοτικὸν συμβούλιον τῆς Ξάνθης καὶ ἡ δαπάνη θὰ συμπεριληφθῇ εἰς τὸν νέον προϋπολογισμόν.

"Ἐτσι τριπλοῦν τὸ καλόν.

Λοξέανει ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν τῶν ἠλεκτροφωτιζομένων ἐκ τοῦ Δήμου.

"Ἐρχεται ὁ Δῆμος ἀρωγὸς εἰς τοὺς πτωχοὺς, ὡς Δῆμος πολιτισμένος καὶ συγχρονισμένος. (Νὰ μὴ ἔχουν μονοχῶ φῶς οἱ πλούσιοι, ἀλλὰ καὶ οἱ πτωχοί).

Καὶ, ὡς εἴπομεν, καλύπτεται καὶ τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἐργοστασίου.

— "Ἐστω ἐμκρὸν καὶ ὑποθετικόνε, ὅπως τὸ θέλει ὁ κ. Χρηστίδης.

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ :
Παράξενα ἀπὸ τὴν Ξάνθην.

ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΟ
Δ. ΑΡΧΙΓΕΝ
Διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου
φισίων. Εἰδικευθεὶς παρὰ τοῖς
τοῖς καθηγηταῖς κ.κ. VAQUE
καὶ LAUBRY. Ἐξετάζει
τας τὴν Καρδίαν καὶ τὰ
τοῦ εἰδικοῦ Μηχανήματο
ΗΛΕΚΤΡΟΚΑΡΔ
πρὸς πληροστέραν κα
γνωσιν τῶν νοσημά
Δέχεται εἰς τὸ
ΟΔΟΣ Η
Σπίτι Ἀγγελ
Ὧραι ἐπισ
μ.μ. καὶ ἀπ

ΞΑΝΘΗ

«Ένας Δήμος σιγά σιγά χτίζεται.—Πόσες χαλιναγώγηκαν τα άγρια νερά που κατέλληλεύανε τη πόλη.— Μιά πολύ μεγάλη ποικιλία πνεύμονες, κήπους, πάρκα και παρτέρια.—Τ' Ίδρυμα Ξάνθης και οι κηπουτσάρες Ηθοι της Ελλάδος.— Μιά χαλκομανία εις τοΰ...Λαχανά.— Τ' Σχέδια τών πόλεων και τά σχέδια τής Ξάνθης.—Πώς κατασταφτ' η γραφικότης και η πλάση ψυχή α τά δυο της πόλεις της Ελλάδος.— Μιά πολύ ωραία σύσταση της Α. Μ. τοΰ Βασιλέως τής Ελλάδος πρός τόν δήμαρχον τής Ξάνθης.— Τ' πλούσια κοιλάδα τής πόλεως.— Ένα ζήτημα δυστυχώς πού δ' λύθη υπέρ τής Ξάνθης.— Πώς θά πάνση η ανεργία και η πόλις θά αναβιώση οικονομικώς.— Ένα υπόδειγμα δημοτικοΰ υπαλλήλου εις τήν Ξάνθη».

«Εθνος» Αθ. 21 Ιουν. 1936

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ

ΞΑΝΘΗ, Δεκέμβριος. — Όταν ερωτούσα τόν δήμαρχον Ξάνθης κ. Χρηστίδην ποία εἶναι τά διειρά του καί αἱ σκέψεις του, καί τά ὀ-τό μελέτην σχέδιά του, διά τήν αὐξησιν τῆς Ξάνθης, μοῦ ἀπήντησε:

— Καλλίτερον νά σᾶς πῶ τά μέ-

Ὁ Μητροπολιτικός ναός τῆς Ξάνθης.

χρι σήμερον πραχθέντα δι' αὐτήν, καί ἀπό τήν σημερινήν τήν Ξάνθην νά φαντασθῆτε τήν αὐριανήν.

Ἡ ὁλά ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε γενομένων ἔργων ἔγραφε εἰς προηγουμένας μου ἐπιστολάς. Εἶνε πράγματ. ἡ δράσις ἡ δημοτική ἐδῶ ἀξιοθαύμαστος καί διδακτική διά Δήμους καρκομένους, ὡς ὁ τῆς Κομοτυνῆς τῆς Δράμας κλπ.

Καί πρῶτον, καθώς εἴπαμεν, διευθετήσαν τόν ροῦν τοῦ ἐντός τῆς πόλεως χειμάρρου, πράγμα σπουδαῖον, γιατί κατεβάζαν τά νερά σάν ἀφηνιασμένα καί ἀφρισμένα ἄλογα, καί συνεπείραν ὅτι συναντοῦσαν εἰς τόν δρόμον τους.

Ἔκαμαν κηπάρκα εἰς τήν πόλιν καί ἕνα πάρκον πλησίον τοῦ ἐργοστασίου τοῦ Ἠλεκτροφωτισμοῦ, τό ὁποῖον θά ἐπεκταθῆ ἕως πέραν τοῦ ποταμοῦ.

Ἕνα μεγάλο πάρκον σχεδιάζεται ὅπισθεν τῆς «Ἠλεκτρικῆς» πλατείας τοῦ «Βασιλέως Γεωργίου» σήμερον, τό ὁποῖον θά στοιχίσῃ ἑκατομμύρια, γιατί συμπεριλαμβάνεται εἰς τά ἔξοδά του καί ἡ ἀπολεπτύνσις 45-50 σπιτιῶν ἀγοῦς, μέσα εἰς τήν ὁποίαν εἶνε καί πολλά σπιτάκια καί μικροκαταστήματα καί ἀρκετές παράγκες, τοῦ ἀσημίζουν σήμερα τό μέρος ἐκεῖνο ἀρκετά κτλ.

Ἀναφέραμεν τήν κυβελιθόστρωσιν τῶν ὁδῶν καί τήν πεζοδρόμισιν αὐτῶν.

Ἀναφέραμεν ἄλλους κήπους καί παρκάκια, πού δημιουργοῦνται καί ἀνίστανται ἀπό τήν ἡμέρα, ἕως χθές ἀκάθη, γῆν μέσα εἰς τήν πόλιν.

Ἕνας δρόμος πού φέρει ἀπό τήν Κεντρικήν πλατεῖαν πρός τό Νοσοκομεῖον, ὁδός Ἠλιοῦ Βασιλέως, ἐάν δέν μ' ἀπατᾷ ἡ μνήμη, γίνεται πλατύτατος καί μέ παρτέρια εἰς τό μέσον.

Εἰς τήν Κεντρικήν δέ αὐτήν πλατεῖαν τῆς πόλεως θά στηθῆ μεγαλοπρεπές καί τό Ἥρῳον Ξάνθης.

Τό Ἥρῳον δέν παρηγγελθῆ ἀκόμη.

Καλόν ὅμως εἶνε νά ἐπιστηθῆ κάποια προσοχή εἰς τά σχέδια, ὥστε νά μή γίνῃ, ὅπως τό ἀνυπόστατον ἐκεῖνο τερατούργημα τοῦ Ἡρακλείου Κρήτης, ἡ τό, τοῦ χασάπικου γούστου, τῆς Νεαπόλεως τοῦ Μιτιμπίλλου, ἡ τό γλυκανάλατον καί ἐνθυμίζον παιδικάς χαλκομανίας, ὅπως τό στηθέν ἐπί τοῦ πεδίου τῆς μεγάλης μάχης τοῦ Λαχανά, τῆς Μακεδονίας.

* * *

Ἐπίσης ἐργασία γίνεται εἰς τόν Δήμον πρός συμπλήρωσιν τῶν ὀπτιόμων τῆς πόλεως.

Ἡ παλαιά πόλις ἔχει ὀπονόμους.

Σκονδ καί σκέψις καί προπάθειαι εἶνεναί γίνοιν τοιαῦται καί εἰς τήν νέαν.

* * *

Ὁ Δῆμος Ξάνθης ἔχει ἰδιόκτητα σφαγεῖα, ἐκτός τοῦ ἰδιοκτήτου ἐπίσης ἐργοστασίου Ἠλεκτροφωτισμοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ σημερινή ἀξία εἶνε 12.000.000 δρσχμῶν καί περί τοῦ ὁποίου ἐγράφαμεν ἐκτενῶς εἰς προηγουμένην μας ἐπιστολήν.

Βλέποντας εἰς ὅλας τάς ὁδοὺς τῆς πόλεως κρεοπωλεῖα, ὀπωροπωλεῖα καί φαρδάκια, ἠρώτησα ἐάν σκέπτεται ὁ Δῆμος Ξάνθης καί δ' ἀγορᾶν δημοτικήν.

Μοῦ ἔδοθη ἡ ἀπάντησις ὅτι κοῦτε σκέπτεται, οὔτε πρέπει νά σκεφθῆ τοιοῦτόν τι.

Καί μοῦ παρεσχέθη ἀμέσως ἡ ἐξήγησις.

Ὑπάρχει πληθώρα καταστημάτων εἰς τήν ἀγορᾶν τῆς Ξάνθης, τά ὁποῖα μένουν καί σήμερα ἀζήτητα.

Ἠθροιμένης ἀγορᾶς δημοτικῆς εἰς τί ἤθη κενά τοιαῦτα, θά προστεθῆ καί ἕνα μέγα ἀνάμη πλήθος καταστημάτων ἀζήτητον, πράγματ τό ὁποῖον θά ἔχῃ τόν ἀντίκτυπόν τοῦ εἰς τόν ἀρκετά στενοχωρούμενον σήμερον, οἰκονομικῶς ἀστικόν πληθυσμόν τῶν Ἰδιοκτητῶν, οὕτινες δέν εἶνε λίγοι.

Ἔπεστα καί τό σκόρπιμα τῶν μαγαζιῶν αὐτῶν, εἰς τά διάφορα μέρη τῆς πόλεως, διεσκολύνει καί τόν πληθυσμόν εἰς τάς ἀγορᾶς τοῦ, καί δέν τόν ἀναγκάζει νά κατεβῆ ἀπό τήν μίαν ἄκρην τῆς ἀνομάλου πόλεως εἰς τήν ἄλλην νά ψωνίσῃ.

* * *

Σχέδιον πόλεως ἔχει ἡ Ξάνθη, ἀλλά δέν ἄρχισε ἀκόμα νά τό ἐφαρμόζῃ.

Ἴσως καί νά μή εἶνε εὐχαριστημένη μέ αὐτό.

Τό σύστημα τοῦ μπακλαβαδισμοῦ καί τῆς ρουτίνας ὅλων τῶν πόλεων τῶν Ἑλληνικῶν, μέ τεράστια τά σχέδιά τους, [illegible] ἐπιστήσῃ τήν προσοχήν [illegible] χών.

Οὐδεμία μελέτη [illegible] κάθε πόλιν, ἀνάλ[illegible] θεσίας της, τοῦ [illegible] παλαιῶν της ἰδιο[illegible] φικῶν της θέσε[illegible] ἐμφανίσεως, [illegible] τῶν ὑγιειν[illegible] τοῦ φυσικοῦ τη[illegible] τῶν ἱστορικῶν [illegible] τόσων, τόσων ἄλλ[illegible]

Ἔπαμε ρουτίνα.

Δέν ὁμιλῶ εἰδικῶς [illegible] πόλεις τῆς Ξάνθης, ἀλλά [illegible]

Τά σχέδια δέν πρέπει νά γίν[illegible] τά μόνον ἀπό μηχανικούς μέ κορβέλλες καί μ[illegible] τρα, ἀλλά καί ἀ[illegible] καλλιτέχνες γραφεῖς, Ἀρίδαι καί ζωγράφοι, ἀλλά καί σύνθεσις χαρακτ[illegible], ἀλλά καί δημιουργία [illegible] ἀλλά καί διαφόλοιός τῆς πολεοδομίας ἀλλά καί [illegible] φανέστατος τῆς πόλεως, διεύρυνσις καί ἀνανέωσις, ἀλλά καί ἀπόδοσις καί ἐνίσχυσις κάτι τοῦ τοπικοῦ ὡραίου καί διακριτικοῦ.

Ἔνα τοιοῦτόν τι συνεβούλευσεν ἡ Α. Μ. ὁ σημερινός Βασιλεύς Γεώργιος, τόν δήμαρχον τῆς πόλεως ὅταν, κατά τό παλαιόν του ἀνά τήν Βόρειον Ἑλλάδα, ἐπῆγε καί εἰς τήν Ξάνθην καί παρεκάλεσε τόν κ. Χρηστίδην νά τόν ὁδηγήσῃ εἰς τίς γειτονιές διά νά ἴδῃ τήν πόλιν.

Ὅταν ὁ δήμαρχος ἔλεγεν εἰς τήν Α. Μ. τά σχέδια, τήν ἐργασίαν ὅπου γίνεται, τήν ἐργασίαν ὅπου μελετᾶται καί τήν ἐργασίαν ποῦ ἐπιζῆ γιά τό μέλλον τῆς πόλεως, ὁ Βασιλεύς, ἀφοῦ τόν συνεχάρη, τοῦ ἐφώνησε:

— Ὅλα αὐτά καλά κύριε δήμαρχε, ἀλλά νά προσέξετε πολύ νά μή χαλάσετε τό παλαιό κάσσε τῆς πόλεώς σας.

* * *

Ὁ Δῆμος Ξάνθης ἀπέκτησε καί φιλαρμονικήν, ἀποτελουμένην ἀπό 16 πρόσωπα.

Ἑτοιμάζει τώρα 6—7 ὀρφανοτρόφια τέλεια, γερμανικοῦ συστήματος, τά ὁποῖα θά στοιχίσουν 400.000 δραχμές.

Διά τήν καθαριότητα τῆς πόλεως ἐξοδεύει 900.000 δραχμάς τό ἔτος.

Τώρα σκέπτεται γ' ἀλλάξῃ τό σύστημα τῆς καθαριότητος, ἀγοράζων εἰδικά αὐτοκίνητα καθαριότητος, καί χρησιμοποιῶν τά κάρρα μόνον διά τάς παρυφάς τῆς πόλεως, ὅπου δέν θά μποροῦν νά πηγαίνουν τ' αὐτοκίνητα.

Διά τήν πυροσβεστικήν ὑπηρεσίαν τῆς πόλεως, ἡ ὁποία μοῦ φαίνεται, ὅτι χωλαίνει ἄλιγον, διῃρεσε τήν Ξάνθην εἰς 6 τομεῖς. Εἰς κάθε τομέα ἔκαμε δεξαμενάς μεγάλης χωρητικότητος, ὥστε ἐν δεδομένῃ ἀνάγκῃ τό ὕδωρ νά εἶνε καί ἄφθονον καί πλησίον, ὅπου ἡ περίστασις θά τό χρειασθῆ.

Καλόν θά ἦτο νά ληφθῆ καί μία πρόνοια διά τούς στενούς δρόμους, ὅπου τά μεγάλα αὐτοκίνητα τῆς κατασφέσεως τῶν πυρκαϊῶν δέν θά εἶνε δυνατόν νά εἰσχωρήσουν.

Ἀπαραίτητα εἶνε κάτι μικρά πυροσβεστικά μοτέρ, τά ὁποῖα ὄχι μόνον εἰσχωροῦν παντοῦ, ἀλλά καί ἐνάτω εἰς τίς ταράτσες τῶν σπιτιῶν εἶνε δυνατόν νά ἀναβοῦνε.

Καί στοιχίζουν εὐθηνότατα...

Ποσαλλήλως πρός τήν δημοτικήν αὐτήν ἐνέργειαν πρός ἀναθαρρυνσιν τῆς Ξάνθης ὡς πόλεως, ἦλθε καί ἕτερον καλόν καί ἰσχυρόν ἐνισχυτικόν, ἀπό οἰκονομικῆς ἀπόψεως, διά τήν Κοινωνίαν της.

Ἡ Ξάνθη εἶνε πόλις, κατά μεγάλο μέρος, ἀστικοεργατική.

Ὁ καπνεργατικός της κόσμος εἶνε τό πᾶν τῆς ἐργατικῆς ζωῆς της. Καί ὁ κόσμος αὐτός εἶνε χιλιάδες ἀνθρώποι.

Ἄλλη ἐργασία καί ἄλλη κίνησις δυνάμεθα νά εἴπωμεν, σχεδόν, εἰς τήν Ξάνθην δέν ὑπάρχει.

Λοιπόν ὁ κόσμος αὐτός τῶν καπνεργατῶν ἐργάζεται ἐπί ἑξ μόνον μῆνας τήν χρονιά. Μετά τό πέρας τῶν ἑξ αὐτῶν μηνῶν τῆς ἐργασίας ἀπό τοῦ ἀεφρουαρίου δηλαδή, ἀρχίζει ἡ ἀνεργία βασανιστική καί τρομερή.

Ἡ παραγωγή τῆς Ξάνθης ἀνέρχεται εἰς 3.000.000 ὀκάδες καπνοῦ. Ἀλλά τά καπνά αὐτά δέν ἐπεξεργάζονται εἰς τήν Ξάνθην. Ἕνα ἑκατομμύριον ὀκάδες ἔφευγαν ἀπό τήν Ξάνθην γιά νά γίνῃ ἡ ἐπεξεργασία του εἰς τήν Καβάλλαν. Κ' ἔτσι ἀρχίζει ἐδῶ ἡ ἀνεργία.

Ζήτημα βασικόν καί ζήτημα ζωῆς διά τόν τόπον. Τό ζήτημα αὐτό τῆς ἐπεξεργασίας τῶν καπνῶν τῆς Ξάνθης εἰς ἄλλην πόλιν προύκαλεσε τήν δυσφορίαν, ὄχι μόνον τοῦ ἐργατικοῦ, ἀλλά καί τοῦ ἐπαγγελματικοῦ κόσμου τῆς Ξάνθης ὁ ὁποῖος ἐζήτησεν ἀπό τήν τότε Κυβέρνησιν νά λύσῃ τό ζωτικόν τοῦτο διά τήν Ξάνθην ζήτημα διά μέτρων νομοθετικῶν.

Δηλαδή εἶχαν ζήτησιν κάτι τό σωστόν καί δίκαιον καί λογικόν.

Νά θεωρηθῇ ἡ Ξάνθη καί ἡ περιφέρειά της, τῆς ὁποίας τά καπνά εἶνε περιζήτητα, «ὡς κόκκινη Ξάνθη», νά θεωρηθῇ, λέγω, ἡ Ξάνθη καί ἡ περιφέρειά της ὡς ἐξαιρετικόν κλίτρον, ὅπως [illegible] μέ, ὥστε νά τυποποιοῦνται τά καπνά της ἐπιτοπίως [illegible] ἢ ἐξάγων[illegible] πρός ἐπεξεργασίαν εἰς Καβάλλαν.

Ἔτσι, κατοχυρουμένη διά νόμου [illegible] τῆς Ξάνθης, ἐκέρδι[illegible] σπουδαία:

Πρῶτον ἡ ἐπεξεργασία θά γινόταν [illegible]

Δεύτερον δέν θά ἐνοεθεόν[illegible] τῆς Ξάνθης εἰς Κα[illegible]

Τρίτον, ὁπόσον ἐπέσχετο, ὁπόσον [illegible] ὑπέστετο. Εἰς οὐδέν [illegible]

Ἐπί τῶν τόρα ἐσχάτως, τό ζω[illegible] τῆς Ξάνθης τοῦτο ζήτη[illegible]

Ἔγινε ἐταιρεῖαι, αἱ ὁποῖαι ἀγοράζουν τά καπνά τῆς Ξάνθης, ἀπεφάσισαν νά τά κατεργάζονται ἐκεῖ ἐπιτοπίως.

Καί πρῶτος ὁ κ. Εὐάγγ. Κουγιουμτζόγλου, ἄρχισε τάς ἐγκαταστάσεις πρός ἐπεξεργασίαν, διά τήν γερμανικήν ἑταιρείαν «Σάιρ».

Ὑπολογίζεται δέ, ὅτι μόνον αὐτή ἡ ἑταιρεία, θά ἐπεξεργασθῇ ἐφετος 600.000 ὀκάδας καπνοῦ, ἐκ τοῦ ἑνός ἑκατομμυρίου, τό ὁποῖον ἐζήτητο εἰς τήν Καβάλλαν.

Μεταφερομένου δέ τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ εἰς ἐργατικά ἡμερομίσθια, ἀναλογεῖ πρός 30.000.000 δραχμῶν, ποσόν, τό ὁποῖον θά μείνῃ πλέον εἰς τήν Ξάνθην καί δέν θά φύγῃ διά τήν Καβάλλαν...

Τήν γερμανικήν ἑταιρείαν «Σάιρ» θά μιμηθοῦν καί οἱ ἀμερικανικαί, καί ἔτσι ὄχι μόνον ἡ

Τό Ἥρῳον τοῦ Μιτιμπίλλου Κρήτης, ἀπό ἀπόψεως ἀνάμνησεως. Παρουσιάζει, λέει, τήν Ἑλλάδα...εὐζωνον, χασαπόρον καί μεστήν.

ἐργασία δέν θά λείψῃ πλέον εἰς τήν πόλιν αὐτήν, ἀλλά ὁ πληθυσμός καί ἡ παλαιά κίνησις θά ἐπανέλθῃ.

Ἀνεγκη νά εἴπωμεν, ὅτι διά τό ζήτημα αὐτό πολύ ἐπάλαισε καί ὁ Δήμαρχος καί ὁ Δῆμος Ξάνθης, κατεδόν ὅτι θά ἤτο ἄμισον ἀνέτικτον ἐπί τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς πόλεως.

Καί ὁπωνιήματα ὁπέβαλε καί ζήτησε τήν παντοειδῆ ἐνίσχυσιν τῆς Πολιτείας. Καί κ.τίνεται ὅτι καί ἡ Γενική Διοίκησις τῆς Θράκης συνέτρεξε, μέ δίην της τήν δύναμιν, τήν ἐξαιρετ ταύτης, διά τήν πόλιν τῆς Ξάνθης, λύσιν τοῦ ζητήματος.

Ἔτσι ἐργάζονται οἱ Δῆμοι πού ἐννοοῦν πῶς ἔχουν κάποιαν ἀποστολήν καί θέλουν νά ἀναλήσουν καί νά τονώσουν - καί νά ἐπιδιδάλουν τάς πόλεις ὧν προΐστανται, καί διά τό μέλλον καί τήν εὐτυχίαν τῶν ὁποίων ἔχουν εὐθύνην. Ὀφείλομεν ὅμως νά προσθέσωμεν ἐδῶ καί μίαν ἀλήθειαν. Ὁ Δῆμος Ξάνθης ἠτύχησε νά ἔχῃ ὡς ὑγιαμάτια τόν κ. Γεραγᾶν, ἕνα ἀπό τούς λαμπροτέρους ἀνωτέρους δημοτικοῦς ὑπαλλήλους τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ «Δράκοντας» τῆς Ξάνθης. ἕνα πέτρινο στόμα μὲ θανάσιμο πνοή. ἐπάνωθεν τῆς Ξάνθης. — Τὸ κρύο τῆς Ξάνθης καὶ ὁ φοβερὸς ἀέρας της. — Ὁ θρῆνος καὶ ἡ σφαγὴ τῶν καρυδιῶν τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας. — Ὅταν τὰ μεγάλα φορτηγὰ αὐτοκίνητα μεταφέρουν τὰ κουτσουρευμένα πτώματα γιγάντων.—Τὸ παραμύθι δύο Ἰταλῶν χωρικῶν.— Τί κάνει κανεὶς ὅταν πεινάῃ γιὰ νὰ ζήσῃ.—Ἕνα ἄγνωστο ἐμπόριο.—Τὰ δέρματα τῶν σκυλοψαριῶν. —Τὰ κοτσάνια τῶν καπνῶν καὶ ἡ πονηρία τῶν Ἑλλήνων. — Ὅταν ὁ Ἕλληνας διαμαρτύρεται.

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ

«Ἐθνικὴ» 23/07/1936

ΞΑΝΘΗ

ΞΑΝΘΗ, Δεκέμβριος.— Ἡ Ξάνθη ὡς πόλις καὶ ὡς διαμονὴ εἶνε ἴσως μία ἀπὸ τὶς πιὸ ὑγιεινὲς πόλεις τῆς Ἑλλάδος.

Ἔχει ὅμως καὶ ἕνα «σφάχτην».

Τὸν «κατεβατὸν» ἄνεμον, ὁ ὁποῖος κατεβαίνει ἀπὸ τὴν χαράδραν τοῦ περιφήμου ποταμοῦ της, τοῦ Κοσσύνθου.

Ἀλλοίμονον εἰς τὸν ἀπρόσεκτον Ξάνθιον καὶ τὸν μὴ γνωρίζοντα ξένον, ὁ ὁποῖος θὰ ἐκτεθῇ ὅταν πνέῃ τὸ πέτρινον ἐκεῖνο στόμα τὸ παγε-

Καπνεμπορικὸν ἐλεγκὰν εἰς τὴν Ξάνθην.

— Πόσο τὰ αὐγά, κυρά ;

— Δυὸ δραχμὲς τὸ ἕνα.

— Δὲν κάνει μία καὶ ὀγδόντα. Δὲν μοῦ φθάνουν τὰ λεπτά, καϋμένη. Χθὲς ἀγόρασα ἕνα γουναρικό.

ρὸν φύσημά του, τοῦ θανάτου! Ἡ πλευρίτις θὰ εἶνε ἡ ἀναπόφευκτος τῆς ἀπροσεξίας του συνέπεια...

Τὸ «ρεῦμα» αὐτὸ τοῦ ἀέρος κάμνει καὶ τὴν Ξάνθην, ὅταν φυσάῃ, μιὰν ἀπὸ τὶς πιὸ κρύες καὶ παγερὲς πόλεις τῆς Ἑλλάδος τὸν χειμῶνα.

Τὸ κρύο της, λένε, εἶνε φοβερό. Ἂν καὶ συνηθισμένοι εἰς τοὺς πάγους τῆς Βορείου Ἑλλάδος, ἐδοκιμάσαμεν κάποτε τὴν παγερὰν πνοήν της. Ἀλλὰ μοῦ λένε ὅτι μερικὲς φορὲς εἶνε κάτι τι τὸ ἀπερίγραπτον τὸ ψῦχος ποὺ ἐπικρατεῖ εἰς τὴν πόλιν ταύτην

Ἡ Κομοτινὴ εἶνε πιὸ ζεστὴ ἀπὸ τὴν Ξάνθην.

Χωμένη σὰν γελώνα μέσα εἰς τὸ χαμηλό της ἔδαφος, τὸ κατώτερον ὡς λένε τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ζεσταίνεται ἀπὸ τὸν ἐκνιτόν της. Αὐτὴ ὅμως ἔχει τὴν ὑγρασίαν της, ἄλλην πληγὴν μεγάλην.

Λίγο νὰ σκάψῃ κανεὶς εἰς τὴν γῆν τῆς Γκιουμουλτζίνας θὰ ἀναπηδήσῃ ὕδωρ, ὡς ἐκ θαύματος.

Λοιπὸν καλὸν θὰ εἶνε νὰ μουσκεύῃ κανεὶς εἰς τὴν Κομοτινὴν καὶ νὰ πηγαίνῃ κατόπιν εἰς τὴν Ξάνθην νά.... στεγνώνῃ!

Εἰς τὸν ἀέρα-καταπέλτην αὐτὸν τῆς Ξάνθης ἀποδίδουν μερικοὶ καὶ τὰ κρούσματα τῆς φθίσεως ποὺ παρουσιάζονται εἰς τὴν πόλιν, βοηθούσης βεβαίως καὶ τῆς κακῆς ζωῆς καὶ τῆς χειρότερης διαίτης.

* * *

Καὶ εἰς τὴν Ξάνθην καὶ εἰς τὴν Κομοτινὴν καὶ εἰς ὅλην σχεδὸν τὴν Θράκην ἐπεξετάθη τὸ κακὸ, τῆς σφαγῆς, τοῦ θερισμοῦ τῶν μεγάλων καρυδιῶν, περὶ τῆς ὁποίας ἐγράψαμεν ποὸ καιροῦ διὰ τὴν Μακεδονίαν.

—Καρυδιὰ γιὰ καρυδιὰ δὲν ἔμεινε.

Ὀγκώδεις κορμοὶ κατακοπέντων γιγάντων φορτώνονται εἰς μεγάλα αὐτοκίνητα καὶ φεύγουν γιὰ τοὺς λιμένας. Ἀπὸ ἐκεῖ λένε ὅτι ἐξάγονται διὰ τὴν Ἰταλίαν, ὅπου λουστράρονται, λειαίνονται καὶ μᾶς ἐπιστρέφονται ἐδῶ διὰ νὰ τὰ ἀγοράσωμεν εἰς τιμὴν ἑκατονταπλασίαν ὡς ξύλα δι' ἐπίπλα πολυτελείας.

Ἂν ἐξακολουθήσῃ ἡ κατάστασις αὐτὴ, οὔτε καρύδι θὰ ὑπάρχῃ εἰς τὴν Θράκην, ἔπειτα ἀπὸ κάμποσον καιρόν.

Ἴσως νὰ τὰ φέρνωμεν μιὰ ἡμέρα ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν καὶ αὐτὰ, ὅπως τοὺς ἀνανάδες, ὡς ὀπωρικὰ πολυτελείας.

Γιατί οἱ Ἰταλοὶ δὲν εἶνε ἀνόητοι, ὅπως ἡμεῖς, νὰ καταστρέφουν τὰ ὀπωροφόρα δένδρα τους.

— Ὁ φυτεύων μίαν ἀμυγδαλιὰν, μίαν καρυδιὰν, ἕνα ὀπωροφόρον δένδρον, ἔλεγεν ὁ Μουσσολίνι κάποτε σ' ἕναν λόγον του πρὸς τὸν Ἰταλικὸν λαὸν, κληροδοτεῖ μίαν εὐτυχίαν καὶ χαρὰν εἰς τὰ παιδιά του καὶ μίαν βάσιν πλούτου διὰ τὴν ἐθνικὴν τῆς χώρας μας οἰκονομίαν.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν λόγων αὐτῶν τοῦ Μουσσολίνι θὰ ἤθελα νὰ ὑπομνήσω εἰς τοὺς ἄρχοντας τῆς Ξάνθης κάτι τι.

Γιατί οἱ ἄνωθεν τῆς πόλεως βράχοι δὲν δενδροφυτεύονται μὲ ἀμυγδαλιὲς καὶ καρυδιές ; Τὰ πεῦκα, τὰ ὁποῖα σκέπτονται νὰ βάλουνε, θὰ γίνουν δένδρα μετὰ πεντηκονταετίαν, ἐνῷ ἡ ἀμυγδαλιὰ σὲ 3—4 χρόνια εἶνε δένδρον ἕτοιμον καὶ καρποφορεῖ καὶ δίδει...

Ἄλλως τε δὲν ἐννοοῦμεν νὰ ἀποκλεισθοῦν τὰ πεῦκα, ἀλλὰ νὰ μὴν ἀποκλεισθοῦνε καὶ τὰ ἄλλα.

* * *

Ὁ κ. δήμαρχος Ξάνθης μοῦ ἔλεγεν ὅτι σκέπτεται νὰ φυτεύσῃ «λειγοῦστρες» κατὰ μῆκος τῶν μεγάλων ὁδῶν τῆς πόλεως.

Ἐδῶ ἐπάνω νομίζω ὅτι θὰ εὐδοκιμοῦσε ἡ φιλλύρα. Διὰ τὰς δενδροστοιχίας δὲ πόλεων τὴν νομίζω ὡς δένδρον ποὺ πρέπει νὰ ἐφαρμοσθῇ.

Ὡραῖον δένδρον, ὑψηλὸν, ἀκόλουθον, μυροβόλον τὴν ἄνοιξιν καὶ εἰς τὸ τέλος καὶ ὠφέλιμον.

Μᾶς δίδει τὸ «φλαμοῦρι», τὸ ὁποῖον εἰσάγομεν ἀπὸ τὸ κοντέρι δυστυχῶς καὶ τοῦτο.

Εἰς τὸ Βελιγράδι μία ὁδὸς ἀπὸ τὰς καλλιτέρας τῆς πόλεως, ὅπου καὶ αἱ ξέναι πρεσβεῖαι καὶ ὅπου ἡ ἰαν καὶ ἡ ἑλληνικὴ πρὶν πάῃ εἰς τὸ νέον οἴκημά της, ἔχει φιλλύρας γιὰ δενδροστοιχία.

Κάθε δὲ ἄνοιξιν γίνεται ἀνάστασις Θεοῦ κυριολεκτικῶς ἐκεῖ μὲ τὸ ἄνθισμα καὶ μυροβόλημα τῶν δένδρων τούτων!...

Ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, μᾶς πῆραν τὰ μυαλὰ οἱ ἀκακίες καὶ οἱ πιπεριές...

* * *

Ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν ὄλεθρον τῶν καρυδιῶν τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης.

Ξέρετε ποῖος εἶνε ὁ εἰσηγητὴς τῆς ἰδέας τοῦ μεγάλου τούτου θερισμοῦ καὶ τῆς ἐξαγωγῆς τῆς ξυλείας εἰς τὴν Ἰταλίαν ;

Δυὸ Ἰταλοὶ χωρικοὶ, ναυαγήσαντες εἰς τὴν... Μακεδονίαν.

Ὅταν ὁ κ. Σωτ. Κοτζαμάνης, ἰατρὸς καὶ πολιτευτὴς Γιαννιτσῶν, ἐσπούδαζε μὲ ἔξοδα τοῦ Κράτους εἰς τὴν Ἰταλίαν τοὺς ἐγνώρισε καὶ, ἐπειδὴ τοὺς εἶδε καλοὺς καὶ ἐργατικούς, τοὺς ἔφερεν εἰς τὴν Μακεδονίαν γιὰ νὰ ἐμφυσήσουν μίαν νέαν κηπουρικὴν καὶ φρουτοπαραγωγικὴν πνοὴν εἰς τὴν χώραν, τότε, ἡ ὁποία ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς εὑρίσκετο εἰς κατάστασιν πρωτογενῆ!

Κατόπιν ἤλθαν οἱ πόλεμοι, ἀπηλευθερώθη τὸ μέρος ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἐγκατεστάθησαν γεωργικαὶ ἀρχαὶ καὶ οἱ δύο Ἰταλοὶ ἔμειναν χωρὶς ἐργασίαν σχεδόν. Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν καὶ ξένοι ὑπήκοοι, δὲν ἠδύναντο κατὰ τὸν σχετικὸν νόμον νὰ ἀγοράσουν ἢ νὰ ἐνοικιάσουν κτήματα καὶ νὰ ἐπιδοθοῦν εἰς καλλιέργειαν.

Ἔτσι στενοχωρηθῆκαν οἰκονομικῶς καὶ τὸ προξενεῖον τῆς Θεσσαλονίκης τοὺς τοποθέτησε μὲ ἐλάχιστον μισθὸν νὰ περιποιοῦνται τοὺς κήπους τοῦ Ἰταλικοῦ σχολείου καὶ νὰ κλαδεύουν τὰ δένδρα κάποιου Δυτικοῦ Νεκροταφείου.

Ἐκεῖνοι, γιὰ νὰ ἐπαρκέσουν εἰς τὰς ἀνάγκας των, ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπιδοθοῦν καὶ εἰς ἄλλα ἐπαγγέλματα. Κατ' ἀρχὰς ἠγόραζαν τὰ δέρματα τῶν γδερομένων σκυλοψάρων ἀπὸ τὰ ψαροδίκα τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τὰ ἐστέλλαν εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὅπου τὰ χρησιμοποιοῦν, φαίνεται, γιὰ τσάντες καὶ γιὰ ἄλλα τέτοια εἴδη.

«Ἡ πενία τέχνας κατεργάζεται», ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι.

Ἔπειτα ἐσκέφθησαν τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν καρυδιῶν τοῦ τόπου. Ἔγραψαν εἰς ἐργοστάσια ἐκεῖ καὶ ἄρχισε τὸ σφάξιμο καὶ τὸ κατακόψιμο καὶ κατακρήμνισια τῶν ὡραίων τούτων δένδρων, τῶν τόσον ἀποδοτικῶν καὶ τῶν μὴ ζητούντων καμμίαν εἰδικὴν καλλιέργειαν, μὴ ἀπολαμβανόντων δὲ ἐδῶ περιποιήσεως καμμιᾶς.

Εἰς τὴν Θεσσαλονίκην σήμερον τὰ καρύδια τιμῶνται 20 δραχμὰ τὴν ὀκᾶν.

Διὰ νὰ τελειώσωμεν δὲ μὲ τὴν ἱστορίαν τῶν καρυδιοφάγων αὐτῶν, πληροφορούμεν τὸ ἀξιότιμον Κομὸν Θράκης καὶ Μακεδονίας ὅτι τούτους τοὺς παρέλαβαν ἀπὸ δύο ἐτῶν εἰς ἕνα μεγάλο κτίριμα των ποὺ ἔχουν οἱ ἐργοστασιάρχαι Λαναράδες κοντὰ στὴν Νιάουσσαν. Ἐκεῖνοι ἐξήγησαν διὰ τὸ πρῶτον ἔτος ἀμοιβὴν 3.000 δραχμὰς τὸν μῆνα καὶ ἀπὸ τὸν δεύτερον ἢ τρίτον, ἀντὶ μισθοῦ, τρεῖς δρ. εἰς τὰς ἑκατὸν ἐκ τῶν ὠφελειῶν τοῦ κτήματος εἰσπραξέων. Καὶ τοῦτο διότι προέβλεπαν ὅτι τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα θὰ ὑπερβαίνῃ τὸ ἑκατομμύριον. Ἐρωτῶ, λένε, καὶ ἂν καὶ χωρικοὶ, μετέτροι. Διαβάζουν βιβλία περὶ κηπουρικῆς καὶ δενδροκομίας καὶ ἐφαρμόζουν ὅ,τι βλέπουν καὶ μανθάνουν.

Ἔρχεται δὲ, ὁπότε κατεστράφησαν πλὴν τῶν ἱερῶν καὶ τὰ σταφύλια τῆς Ἠπείρου, Ἑλλάδος καὶ ἡ Νιάουσα δὲν παρήγαγε τὸ περίφημον κατ' ὄνομα ἀλλὰ φοβερὸν ὡς εἶδος κρασί της, αὐτοὶ κατώρθωσαν καὶ ἐπώλησαν 20.000 ὀκάδας σταφύλια ἐκ τοῦ κτήματος τῶν Λαναράδων. Καθ' ἣν δὲ ἐποχὴν ὁ γειτονικὸς Γεωργικὸς Σταθμὸς ὑπὸ τὸν κ. Βλαχόπουλον πουλοῦσε τὰ φροῦτά του ἀντὶ 4 δραχ. τὴν ὀκᾶ, ὡς ἄχρηστα καὶ σκωληκόβρωτα διὰ τοὺς χοίρους τῆς περιφερείας, οἱ Λαναράδες ἐπώλησαν μῆλα πρὸς 20 δραχμὰς τὴν ὀκᾶ καὶ ροδάκινα ὡραῖα πρὸς 30.

Αὐτὰ διηγοῦνται εἰς τὴν Βόρειον Ἑλλάδα, ὅταν βλέπουνε τοὺς κήπους των νὰ εἶνε ἔρημοι καὶ ξηροὶ καὶ ὅταν διαισθάνονται τὶς κομμένες καρυδιὲς, νὰ κλαῖνε καὶ μιὰ ἐρώτησις νὰ ἀναδύεται ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν ψυχή τους καὶ ν' ἀνεβαίνῃ εἰς τὴ σκέψι τους:

— Πόσον θὰ φθάσουν τοῦ χρόνου τὰ καρύδια εἰς τὸν τόπον μας, ποὺ μποροῦσε, ἂν καλλιεργοῦντο ὅπως ἔπρεπε καὶ δὲν ἐκόπτοντο οἱ καρυδιές, νὰ γεμίσουμε καρύδια τὴν Ἑλλάδα ;...

* * *

Σχετικῶς μὲ τὴν περίεργον ἀντίληψιν τοῦ Ἕλληνος περὶ γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως ἀνάγκη νὰ ἀναφέρω καὶ τὸ ἑξῆς:

Ὅταν ἐρχόμουνα εἰς τὴν Ξάνθην συνεταξείδευα μὲ τὸν ἰατρὸν καὶ παλαιὸν πολιτευτὴν τῆς Ξάνθης κ. Ματσόπουλον. Εἰς ἕνα σταθμὸν ἐκεῖ εἰσῆλθεν ἕνας πρώην πρόεδρος Κοινότητος, ἄνθρωπος σοβαρὸς τὴν ἐμφάνιν καὶ, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, καὶ κ. Σοβαρὸς τὸ ὄνομα. Παρεπονέτο εἰς τὸν κ. Ματσόπουλον κατὰ μιᾶς διαταγῆς τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία, στηριζομένη εἰς παλαιὸν νόμον, ἐπιτάσσει εἰς τοὺς καπνοπαραγωγοὺς ὅπως ἐντὸς ὡρισμένης προθεσμίας ἐκριζώσουν τὰ κοτσάνια τῶν συλλεγέντων πλέον καπνῶν ἀπὸ τὰ χωράφια τους.

Δὲν μποροῦσα νὰ ἐννοήσω γιατί αὐτὴ ἡ διαταγή!

— Μήπως ἀνεφάνη καμμιὰ ἀσθένεια τῶν καπνῶν, ἠρώτησα, καὶ πρέπει νὰ συλλεγοῦν καὶ νὰ καοῦν ὅ,τι ἀπέμεινε ἀπὸ τὰ παλαιὰ φυτά ;

— Ὄχι. Τίποτε! Καμμιὰ ἀσθένεια!

Καὶ ἐξηκολούθησεν ἡ διαμαρτυρία, διότι οἱ χωρικοὶ θὰ ὑποβληθοῦν εἰς

Μυροφόρες Μοῖρες εἰς τὴν Ξάνθην. Ρίχνουνε καὶ φλυτζάνια τοῦ καφέ.

— Ἄχ! Ἤμασταν, ἄλλοτε, μεγάλες καὶ ἡμεῖς!...

ἔξοδα καὶ κόπους χωρὶς κανένα λόγον.

Ἀργότερα ἔμαθα τὸ μυστικὸν, ἀπὸ τὸ ὁποῖον θέλω νὰ ἐξαιρέσω τὸν κ. Σοβαρὸν, παραδεχόμενος ὅτι αὐτὸς ἐνδιεφέρετο μόνον διὰ τὼν συγχωριανῶν του τοὺς κόπους.

Οἱ καπνοπαραγωγοὶ δὲν θέλουν τὴν ἐκρίζωσιν, διότι τὰ ἐναπομένοντα εἰς τὸ χωράφι κοτσάντια τῶν καπνῶν, τὸ φθινόπωρον, μὲ τὶς βροχὲς, πετοῦνε νέα φύλλα. Τὰ φύλλα αὐτὰ τὰ μαζεύουνε αὐτοὶ κρυφὰ καὶ νοθεύουνε μὲ αὐτὰ, τὰ ὁποῖα εἶνε κατωτάτης ποιότητος, τὰ καπνά τους. Καὶ κερδίζουνε μὲν κάτι τι αὐτοὶ, ἀλλὰ χαλάει ἡ οὐσία τῶν καπνῶν καὶ ὑποσφηνίζεται ἡ παραγωγὴ τοῦ τόπου.

Μεγάλη δηλαδὴ ζημία διὰ κέρδος μικρόν, κέρδος ἐλάχιστον, κέρδος ἀνάξιον λόγου καὶ ἰδίως κέρδος.... ἐπιζήμιον.

Ἀλλὰ τί νὰ πῇς στὸν Ἕλληνα!....

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

Ἡ Ξάνθη δπως φαίνεται καὶ δπως εἶνε.— Ἱδρύματα καὶ καταστήματα τῆς πόλεως.— Τὰ δοῦναι λαβεῖν τῆς Ξάνθης.— Τί πληρώνουνε οἱ Ξανθῖοι καὶ τί παίρνουν ἀπὸ τὸ Δημόσιον.— Τί λέγει μία παλιὰ στατιστική.— Λίγους ἀκόμα τέτοιους «μπουναμάδες» καὶ... χαθήκαμε!

Ἐθνικὴ Ἀθ. 28/10/1936

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ

ΞΑΝΘΗ, Δεκέμβριος. — Κυριακὴ ἡμέρα σήμερα.

Κομνω δύο περίπατο στὴν Ξάνθη.

Ἡ Ξάνθη, παρ' ὅλους τοὺς Τούρκους ποὺ ἐκράτησε, δὲν ἐκράτησε καὶ τίποτε τὸ βαθέως γραφικὸν ἀπὸ τὴν παλιὰ ζωή της, χωρὶς ὅμως νὰ δημιουργήσῃ καὶ τίποτε τὸ νεωτεριστικόν, ὅσον καὶ ἂν ὁρμᾷ πρὸς κάθε πρόοδον βεβαίως.

Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι ἡ «Ἐμπορικὴ Λέσχη» τῆς πόλεως εἶνε ἕνα ἐξευγενισμένον ἵδρυμα, εὐπρόσωπον ὁπωσδήποτε, καὶ καλὸν καὶ εὐπαρουσίαστον.

Ἐπίσης τὸ ξενοδοχεῖόν της, τὸ «Λούξ», μὲ τρέχοντα νερὰ μέσα εἰς τὰ δωμάτια, καθαρὸν καὶ ἀπὸ τὰ ὀλίγα ποὺ ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ Βόρειος Ἑλλάς, ἡ ἐξευγενίσασα κάπως τὰ παλαιὰ τὰ χάνια καὶ μεταβαλοῦσα αὐτὰ εἰς ὑποφερτὰ ξενοδοχεῖα ὕπνου, ἀλλὰ χωρὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ μᾶς κάμῃ καὶ ἡμᾶς καὶ αὐτὰ νὰ λησμονήσουν τὴν παλαιὰν καταγωγήν των.

Ξενοδοχεῖα φαγητοῦ ἔχει ἕνα ὁπωσδήποτε καλόν. Τὴν «Μεγάλην Ἑλλάδα» τοῦ κ. Παπαναστασίου. Καὶ καθαρὸν καὶ τὰ φαγητά του καλὰ μαγειευμένα, καὶ φαίνεται καὶ μὲ ὑλικὰ καλά.

Ἀπὸ ἀπόψεως φαγητοῦ δὲν ἀγανακτεῖ κανένας εἰς τὴν Ξάνθην.

Κτίρια νέα δὲν φαίνεται ν' ἀπέκτησεν ἡ πόλις.

Τὰ παληά της δὲν φαίνεται νὰ ἐπισκευάζωνται.

Παραλλήλως πρὸς τὸν δημοτικὸν ὀργασμὸν δὲν φαίνεται νὰ προχωρῇ καὶ ἡ ἰδιωτικὴ κολαισθησία, ἡ ἰδιωτικὴ συντήρησις, ἡ ἰδιωτικὴ δημιουργία.

Ἕνα κτίριον ἔχει ἀνεγερθῆ κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια εἰς τὴν Ξάνθην, μιᾶς Τραπέζης, εἰς στὺλ ἀρχαϊκὸν καὶ μὲ προπύλαια ἀπό.. μπαϊὸν ὁρμέ.

Ὀλίγον μπουρζουαζικὴ ἐπίδειξις καὶ γενική, ὅσον ἀφορᾷ τὰ κτίρια μιᾶς Τραπέζης εἰς τὰ νέα μέρη.

Ἀλλὰ οἱ Τράπεζες ἔχουν βεβαίως χρήματα πολλὰ γιὰ νὰ ἐξοδεύουν εἰς ἀκαλαίσθητα καὶ πολυδάπανα ὀγκώδη καὶ βαρειὰ οἰκοδομήματα, αὐθάδους, ἐνίοτε προκλητικότητος, πρὸς τὴν φτώχεια καὶ τὴν ἀνέχεια τοῦ κοσμάκη.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλοτε ἐγράψαμεν, ὅτον ἕνας ὀργανισμὸς ἢ μιὰ Τράπεζα θέλει νὰ ἐξοδεύσῃ τὰ λεπτά της —καὶ νοικοκυρὰ εἶνε εἰς τὸ ζήτημα αὐτὸ — μποροῦσε νὰ τὰ ἐξοδεύσῃ κατὰ τρόπον εὐεργετικώτερον διὰ τὸν λαὸν καὶ ἀποδοτικώτερον καὶ εἰς αὐτὴν καὶ διὰ τὸν τόπον, δανείζουσα π. χ. εἰς τὰς Κοινότητας καὶ τοὺς Δήμους τὰ ἑκατομμύρια αὐτὰ μὲ τόκον μικρόν, γιὰ νὰ κάνουν ἔργα ὑδρεύσεως, συγκοινωνίας, στεγάσεως ἀστέγων κλπ. ἔργα ζωῆς καὶ ὑπάρξεως γιὰ τὰ μικρὰ καὶ ἄνευ πόρων μέρη, γινόμεναι πραγματικῶς εὐεργέτιδες — αἱ Τράπεζαι — τῆς ὑπαίθρου καὶ ἐπαρχιακῆς Ἑλλάδος, ἀντὶ νὰ μυκηρίζουν μὲ ἐπιδείξεις μπουρζουαζικὰς τὴ δυστυχία τοῦ κοσμάκη.

* * *

Εἰς τὸ κεντρικὸν μέρος τῆς Ξάνθης, ἐπάνω εἰς τὸ σκῆθος τῆς κεντρικῆς πλατείας της σχεδὸν, εἶνε τὸ παλαιόν, τὸ παμπάλαιον κτίριον τοῦ πρωτοδικείου Ξάνθης, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιοῦσανε οἱ Τοῦρκοι ὡς διοικητήριον.

Γδαρμένον, μὲ πεσμένην τὴν ἀσβεστοκονίασιν, σὰν σκύλος μαδημένος, ἀκάθαρτον ἀπ' ἔξω καὶ σὰν ἐγκαταλελειμμένον. Πρῶτα ἤτανε ἀποδοικησις καὶ ἤτανε εἰς χειρότερη κατάστασιν, βεβαίως.

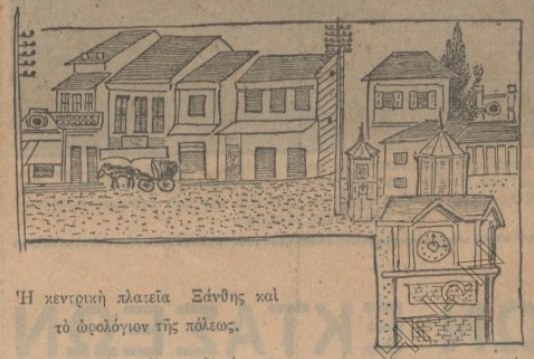

Ἡ κεντρικὴ πλατεῖα Ξάνθης καὶ τὸ ὡρολόγιον τῆς πόλεως.

Ἡ σύστασις πρωτοδικείου εἰς τὴν Ξάνθην ἔχει καὶ τὴν ἱστορίαν της. Συνεστήθη πρὸ 3—4 ἐτῶν καὶ ἐν τῷ νέῳ κατόπιν αἰτήσεων καὶ ἐπιμονῆς τῆς πόλεως ὡς... δῶρον. Ἀλλὰ ἡ δῶρον!

Τὸ δῶρον ἦταν τέτοιο ποὺ καλύτερα νὰ ἔλειπε. Γιατί, ἐνῷ τὸ Κράτος εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, τὰ δικαστήριά του, τὰ ἰδρύει ἀπὸ τὸν κρατικό του προϋπολογισμό, στὴν Ξάνθη τὸ πρωτοδικεῖον ἔγινεν εἰς βάρος τῆς πόλεως καὶ τῆς περιφερείας της, ἡ ὁποία ἀφαιμάσσεται ἀκόμη.

Ἀκούσατε ἕνα ὑψηλότατον πανουργκιὰ τοῦ συγχρόνου Μπεριθυλισμοῦ.

Γιὰ νὰ συσταθῇ τὸ πρωτοδικεῖον τοῦτο εἰς τὴν Ξάνθην, τότε, ὑπεχρεώθησαν νὰ πληρώνουν εἰς τὸ Δημόσιον ὁ Δῆμος Ξάνθης καὶ κάθε Κοινότης τῆς ἐπαρχίας Ξάνθης τὰ τρία ἑκατοστὰ ἐκ τῶν ἐσόδων τῶν προϋπολογισμῶν των.

Τὰ ἔσοδα αὐτὰ, ὑπερκάλυπτον βεβαίως ἀπὸ τότε τὰ ἔξοδα τοῦ πρωτοδικείου Ξάνθης — διότι οὔτε κτίριον νέον ἔγινε, χρησιμοποιηθέντων τῶν παλαιῶν γραφείων τοῦ Καϊμακάμη — καὶ ὄχι μόνον ὑπερεκάλυπτον, ἀλλὰ ἦσαν καὶ τριπλάσια σχεδὸν τῶν ἀπαιτουμένων.

Καὶ τὸ Κράτος τὰ εἰσώδευε ὅλα τοῦτα τακτικὰ καὶ προκαταβολικῶς καὶ τὰ... ἐσοδεύει.

Ἀλλὰ δὲν εἶνε μόνον αὐτό, μοῦ ἔλεγαν. Κάθε ἀπόφασις τοῦ πρωτοδικείου, ποὺ ἐκδίδεται, ἐπιβάλλεται εἰς φορολογίαν 25 δραχμῶν ἰδιαιτέρως, ὑπὲρ τοῦ πρωτοδικείου.

Δηλαδὴ ἐπεβλήθησαν τοπικαὶ φορολογίαι, ὑπὸ τῆς τότε Κυβερνήσεως, ὑπὲρ τῆς ἐκπροσωπήσεως τοῦ Κράτους, εἰς μίαν περιφέρειαν, ποὺ τόσα δίδει ἀπὸ ἐμμέσους καὶ ἀμέσους φόρους ὑπὲρ τῆς Πολιτείας.

Καὶ αὐτὸ, οἱ τότε κυβερνῶντες τὴν Ἑλλάδα, τὸ διεκωδώνισαν καὶ τὸ προυσίασαν ὡς μεγίστην καὶ πατριωτικὴν ἐκδούλευσιν ὑπὲρ τοῦ τόπου!

Ἦσαν, λοιπόν, ἢ ὄχι πανουργότατοι οἱ Μπερτόδουλοι τῶν Ἀθηνῶν;

* * *

Ἀλλὰ καὶ μιὰ ἄλλη... «ἐκδούλευσις» παρ' ὀλίγον νὰ φορτωθῇ τόπε εἰς τὴν πλάκαν τῆς καϊμένης Ξάνθης. Μὲ ὁποίαν ὅμως ἐγλύτωσαν οἱ κατοικοί της, ἀποκρούσαντες τὸ εὐεργέτημα μετ'... ἀγανακτήσεως!

Πρόκειτο διὰ τὴν διευθέτησιν τοῦ χειμάρρου Ξάνθης, τοῦ Κοσσύνθου, διὰ τὸν ὁποῖον καὶ τὰς καταστροφάς του, εἰς προηγουμένην μας κατοικίαν, πολλὰ καὶ χαρακτηριστικὰ ἐγράψαμεν.

Ἀπόφοροι ἐπιτήδειοι τότε κατώρθωσαν νὰ πείσουν τὴν Κυβέρνησιν νὰ λύσῃ τὸ μεγάλο τοῦτο ζήτημα εἰς βάρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐπαρχίας. Δηλαδὴ νὰ πληρώσῃ ἡ περιφέρεια, δι' εἰδικῆς φορολογίας, ὅλα τὰ ἑκατομμύρια ποὺ χρειάζονται διὰ τὴν διευθέτησιν τοῦ χειμάρρου καὶ τῶν ἀποξηραντικῶν ἔργων, ποὺ ἀπαιτοῦνται, δηλαδὴ παραπάνω ἀπὸ ἑκατὸν εἴκοσι ἑκατομμύρια ἢ διακόσια, ὅσα τὰ ἀνέβαζαν ἐκεῖνοι.

Ὁ ὅλος πληθυσμὸς τῆς ἐπαρχίας Ξάνθης ἀνέρχεται εἰς 80—90.000 κατοίκους.

Εἰς κάθε ἄτομον δηλαδὴ θὰ πέφτανε ἀπὸ χίλιες πεντακόσιες δραχμὲς ἕως τρεῖς χιλιάδες περίπου. Κατὰ τοὺς λογαριασμοὺς ποὺ θὰ ἔκαναν οἱ ἐργολάβοι. Μιὰ οἰκογένεια δὲ μὲ πέντε ψυχὲς, θὰ πλήρωνε δέκα πέντε χιλιάδες ἀπάνω κάτω.

Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ὑποχρέωσις τῆς πληρωμῆς συμπεριελάμβανε καὶ τοὺς κατοίκους τῆς ὀρεινῆς περιφερείας τῆς ἐπαρχίας Ξάνθης.

Καὶ αὐτὸ λεγόταν εὐεργέτημα.

Καὶ αὐτὸ λεγόταν «μπουναμᾶς» διὰ τὴν Ξάνθην, ὅπως τὸ ἐχαρακτήρισε περιοδεύων, τότε, ὑπουργός.

Λεύτερος τοῦτος «μπουναμᾶς» μετὰ ἐκεῖνον τοῦ πρωτοδικείου.

Ἡ Ξάνθη ὀλίγον ἔλειψε νὰ ἔχῃ κάθε ἡμέραν, καὶ ... Ἅγιον Βασίλειον.

* * *

Καὶ ὅμως ἡ Ξάνθη δικαιοῦτο μεγαλειτέρας ἀπὸ τοὺς ἁρμοδίους καὶ ἐντεταλμένους προσοχῆς.

Ἄξιζε νὰ ἔχῃ ἕνα ἀνώτερο Παρθεναγωγεῖο καὶ νὰ μὴ συμφύρωνται παιδιὰ μὲ κορίτσια, νέοι καὶ νεάνιδες εἰς τὰ αὐτὰ σχολεῖα, τὰς αὐτὰς αἰθούσας, τὰ αὐτὰ θρανία καὶ τὰ ἴδια ἀποχωρητήρια εἰς τοιαύτην ἡλικίαν!...

Ἄξιζεν ἡ ἀγροτικὴ περιφέρεια τῆς Ξάνθης ἕνος γεωργικοῦ σταθμοῦ—σταθμοῦ-σχολείου, μὲ σκοπὸν τὴν μόρφωσιν τῶν γεωργῶν τῆς περιφερείας πρὸς ἐπιστημονικὴν καλλιέργειαν καὶ ἐκμετάλλευσιν τῆς γῆς.

Ἄξιζεν ἡ Ξάνθη νὰ ἔχῃ σχολεῖα εἰς ὅλα τὰ χωριά της.

Ἄξιζεν ἡ Ξάνθη μιᾶς Βιοτεχνικῆς Σχολῆς.

Ἄξιζεν ἡ Ξάνθη νὰ εἶνε ἕδρα νομαρχίας.

Διότι μὲ ἕδραν νομαρχίας τὴν Κομοτινὴν καὶ ὅπου, ὡς ἐκ τῆς Γενικῆς Διοικήσεως, νομάρχης δὲν ὑπάρχει, εἶνε ἀδύνατος, ὅσον ἐργατικοὶ καὶ ἂν εἶνε οἱ ὑπάλληλοι, εἶνε ἀδύνατος, λέγομεν, ἡ διοικητικὴ ἐπίβλεψις, ἡ μέριμνα καὶ ἡ καθοδήγησις διακοσίων κοινοτήτων σχεδὸν, ὅσες εἶνε αὐτὲς ποὺ ἀποτελοῦν τὴν νομαρχίαν.

Ἡ ὑποδιοίκησις (ἔπαρχος) εἰς μίαν περιφέρειαν ποὺ δὲν ὑπάρχει νομαρχία καὶ νομάρχης εἶνε βεβαίως μία ὑποστήριξις τῆς κακῆς καὶ χολαινούσης καταστάσεως, ὅπως τὸ μπασταῦνι εἰς τὸν κοπτσόν. Ἀλλὰ γιατί νὰ προμηθεύωμεν εἰς τὸν χωλὸν μπαστοῦνι καὶ νὰ μὴ θεραπεύωμεν τὸ πόδι του, ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶνε εὔκολον;

Ἐπαναλαμβάνω ὅτι ἡ Ξάνθη ἄξιζε πολλῆς καὶ ἀμεσωτέρας μερίμνης ἀπὸ τοὺς ἐντεταλμένους, γιατὶ εἶνε μία περιφέρεια ποὺ δίδει εἰς τὸ Κράτος ἐνενήκοντα πέντε περίπου ἑκατομμύρια τὸ χρόνο ἀπὸ ἀμέσους φόρους, χωρὶς νὰ λογαριάσωμεν καὶ τοὺς ἐμμέσους.

Καὶ πόσα διέθετε τὸ Κράτος δι' αὐτήν;

Κατὰ μίαν παλαιὰν στατιστικὴν, τὸ Κράτος πρό τινος διέθετε διὰ τὴν Ξάνθην καὶ τὴν περιφέρειάν της ὀκτὼ ἑκατομμύρια καὶ πεντακοσίας χιλιάδας δραχμὰς τὸ ἔτος. Καὶ αὐτὰ διετίθενιο εἰς ἔξοδα προσωπικὰ καὶ μισθοὺς δημοσίων ὑπαλλήλων.

Δηλαδὴ ὁ πολίτης Ξάνθης, ἐν ἀναλογίᾳ μὲ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας πολίτας, πληρώνει κατὰ κεφαλὴν, κατὰ τὴν αὐτὴν, πάντοτε, παλαιὰν στατιστικὴν, ὁ μὲν γεωργὸς, 2.961 δραχμὰς τὸ ἔτος (μὲ τὴν φορολογίαν τοῦ καπνοῦ). Ὁ δὲ ἀστὸς 450 δραχμὰς σχεδὸν τὸ ἔτος, εἴπαμεν, ἀὸ ἄτομον.

Κατὰ μέσον λοιπὸν ὅρον καὶ ἐν συγκρίσει μὲ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ὁ πολίτης τῆς ἐπαρχίας Ξάνθης, πληρώνει 2.100 δραχμὰς, μόνον εἰς ἀμέσους φόρους, κατὰ κεφαλὴν, εἰς τὸ Δημόσιον, τὸ ἔτος.

Ἐνῷ οἱ κάτοικοι τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, ἐν συνόλῳ λαμβανομένης, πληρώνουν 635 δραχμὰς ὁ κάθε εἷς.

Μὲ τοὺς ἐμμέσους δὲ φόρους, ἡ Ξάνθη ἐπλήρωνε παραπάνω ἀπὸ 200.000.000 τὸ ἔτος εἰς τὸ ἑλληνικὸν Δημόσιον καὶ ἔπαιρνε μόνον... 8.000.000 ἀπὸ αὐτὸ καὶ ταῦτα γιὰ μισθοὺς δημοσίων ὑπαλλήλων.

Καὶ ταῦτα πρὶν ἐπιβληθῇ ἡ εἰδικὴ φορολογία διὰ τὸ Πρωτοδικεῖον.

Καὶ ἀπάνω εἰς αὐτὰ, ἡ τρομερὴ φορολογία ποὺ παρεσκεύαζετο ἀπὸ τὴν τότε «πατριωτικὴν κυβέρνησιν», διὰ

ΞΑΝΘΗ

Γιατί στὴν Ξάνθη δὲν γελοῦν.— Μία πόλις ποὺ ὅλο σκέπτεται καὶ μελαγχολεῖ.— Ἡ παλιὰ Ξάνθη ἀπῶ... δὲν ἀπέμεινε.— Ταβέρνες ποὺ εἶνε... νεκροταφεῖα ἀναμνήσεων.— Ταβέρνες τῶν Ἀθηνῶν καὶ «ἀθηναϊκὲς ταβέρνες» εἰς τὴν Ξάνθην.— Μία μόδα ἀνεξήγητος.— Ἀτταβισμὸς ἢ συμπτωμαμός.— Ἕνα παραστράτημα τῆς καλῆς κοινωνίας στὴν Ἀθήνα.— Νέον σύστημα διαχύσεως ἐλαίου.— Ὅπου ἐμφανίζεται τὸ... Λιασκοβίκι καὶ... στὴν Ξάνθη.— Ἕνα κέρασμα εἰς τὰ ἀλβανικὰ μεθόρια.— Βαλκανικὴ ὁμοσπονδία καὶ διαβαλκανικὰ συστήματα.

Ἐθνικὴ 29 Ιουλ 1936

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ

ΞΑΝΘΗ, Δεκέμβριος.—Ἐξακολουθῶ τὸν περίπατόν μου εἰς τὴν Ξάνθην. Τὴν Ξάνθην μὲ τὰ παραγκοειδῆ τὰ μαγαζάκια της, τὰ στενὰ καὶ σκολιὰ παραδρομάκια της, τὴν Ξάνθην μὲ τὸν ἕνα-δυὸ κεντρικοὺς της δρόμους, τὴν Ξάνθην τὴν ἀνηφορικὴν καὶ κατηφορικήν, τὴν Ξάνθην τὴν στενοχωρημένην, τὴν μελαγχολικήν, ποὺ δὲν γελάει οὔτε τὸ ἡσυχο καὶ καθαρὸ αὐτὸ πρωΐ τῆς Κυριακῆς, ἂν καὶ τὴν φρεσκόπλυνε ἡ νυκτερινὴ βροχή, καὶ ἂν καὶ τὰ λιγοστὰ ἀπὸ τὸν καιρὸ, λουλούδια της προσπαθοῦν ν' ἀνοίξουν, μὲ ὅλη τὴν καρδιά τους, ἀπὸ τὰ παράθυρα καὶ ἀπὸ τοὺς κήπους, στὸν γλυκὸ τοῦτον ἥλιο τῆς ζεστῆς ἡμέρας.

Τὸ πατροπαράδοτον

Τί ἔχει καὶ φαίνεται στενοχωρημένη;

Κάποιος μοῦ ἀπαντᾷ:

—Καὶ τί νὰ μὴν ἔχῃ!

Ἡ Ξάνθη δὲν ἔχει κρέας ἀρκετό. Τῆς τὸ τρῶνε αἱ Ἀθῆναι.

Ἡ Ξάνθη δὲν ἔχει, πλέον ψάρια ἀφθονα—τὰ ὡραῖα ψάρια τῆς Μπαρούς —τὰ τρώει ἡ Ἀθήνα.

Ὅ,τι καλὸν ἔχει ὁ τόπος, τραβιέται, πάντοτε, πρὸς τὰ ἐκεῖ. Κάθε ἰκμὰς τοῦ τόπου, ἐκμυζᾶται διὰ τὴν πρωτεύουσαν.

Νομίζω ὅτι ὁ παραπονούμενος δὲν ἔχει δίκηο! Ἂν παίρνῃ τὰ πάντα τῆς Ξάνθης, ἡ πρωτεύουσα, νομίζω ὅτι τῆς ἀφῆκε τὴν ἀγορανομία. Καὶ ἐφ' ὅσον δὲν τὴν πῆρε καὶ αὐτὴν, ποὺ εἶνε ἡ ἀγορανομία καὶ τί κάνει καὶ ποῦ βρίσκεται, καὶ γιατὶ δὲν ἐπεμβαίνει, γιατὶ δὲν ἐργάζεται,γιατὶ δὲν προλαμβάνει, γιατὶ δὲν ἐξασκεῖ τὰ μεγάλα δικαιώματα ποὺ ἔχει;

Ἀλλὰ ἡ Ξάνθη, δὲν εἶνε μελαγχολική, διὰ τὴν ἀφάνειαν τῆς ἀγορανομίας.

Εἶνε, νομίζω, ἡ ὑφὴ τοῦ τόπου, νὰ εἶνε ὁ κόσμος μελαγχολικός. Εἶνε τὸ νερὸ, τὸ κλῖμα, ὁ ἀέρας, τ' ἀπὸ πάνω της βουνά!

Ἴσως νὰ πιαίῃ εἰς αὐτὸ καὶ ἡ νέα σύνθεσίς της.

Ἀπὸ τοὺς παληοὺς Ξανθίους, τοὺς ἐντοπίους, ποὺς γνησίους, πολὺ ὀλίγοι μείνανε.

—Καὶ διετήρησε τίποτε ἡ Ξάνθη, ἀπὸ τὴν παλιάν της τὴν ψυχήν;

—Διετήρησε, μοῦ ἀπαντοῦν, τὴν ἀρχοντιὰ τῶν παληῶν της οἰκογενειῶν, ποὺ ἀπεμείνανε, τὴν καλωσύνη τῶν παληῶν κατοίκων της, τὴν ἀλέγρα οὐζοποσία καὶ τὶς εὐπαρουσιάστες...ταβέρνες της.

Φαίνεται ὅτι ἡ ταβέρνα εἰς τὴν Ξάνθην θὰ εἶνε παλαιὰ... παράδοσις

—Καὶ ποῦ μπορεῖ νὰ συναντήσῃ κανεὶς τὴν Ξάνθην τὴν παληάν ;

—Μὰ ἡ σιὰ παληὰ τὰ σπίτια ποὺ ἀπόμειναν ἢ μέσα σεὶς...ταβέρνες.

Διὰ τὶς ταβέρνες εἶχα καὶ ἔχω πάντοτε, μιὰν ἰσχυρὰν ἀποστροφήν. Καὶ ἰδίως γιὰ τὰ ἐννέα δέκατα τῶν ἀθηναϊκῶν τοιούτων. Σὲ κάθε γειτονιά, σὲ κάθε τρίστρατο, σὲ κάθε ἀπόμερο καὶ σὲ κάθε ὑπόγειο ἡ μάνδρα ἢ σὲ κάθε ἐξοχὴ ἐγάμισεν ἡ πρωτεύουσα ἀπὸ ταβέρνες, οἱ ὁποῖες ταβέρνες δὲν ἐπῆραν ἀπὸ τὶς παληὲς, ποὺ θέλησαν νὰ μιμηθοῦνε, παρὰ μόνον τὴ δρῶμα τὴν ἱστορικὴ καὶ τὴ χυδαιότητα τῶν καρροτσαραίων.

Τίποτε τὸ γραφικὸ, τίποτε ἀπὸ τὸ παληὸ τὸ χρῶμα, τίποτε, ποὺ νὰ θυμίζῃ ἐπὶ τέλους τὴν ταβέρνα τοῦ καιροῦ ποὺ πέρασε, οὔτε ἡ ρετσίνα ἡ σημερινὴ, εἶνε ἡ ἴδια, ὅπως ἐκείνη ἡ παληά, οὔτε τὴν «εἰδικὴν» τηγανιὰ μὲ τὶς μαρίδες, θὰ εὑρῆτε σήμερον, οὔτε τὴν ἐθνικὴ τὴ φασουλάδα, τὴν κατέρυθρον, οὔτε τὰ γνήσια ραδίκια, οὔτε τὸ τσιλιομοτύρι, ποὺ μείνε καὶ τοῦτο ὡς ἀνάμνησις ἐκεῖνο τὸ λίδι τὸ καλό. Οὔτε ἡ σιὰ ἀμόρφια, ἀπὸ μέσα, ἐνθυμίζει τὴν ταβέρνα τὴν παληά, οὔτε τοῦ δοκιμοῦ καὶ ἡ σύνθεσις, οὔτε ἡ [illegible] γνῶμη γιγντῶν...

Ἐκμισθάλλευσις καὶ δρῶμα. Πετσάτες λερωμένες ἢ πολλὲς φορὲς— διὰ τὸ τοπικὸν τὸ χρῶμα—λεκιάσεις καὶ αὐτὲς, γκαρσόνια, ποὺ τὰ περισσότερα φοροῦν τὸ σμόκιν λευκὸ, καὶ ἀκάθαρτο καὶ ἄπλυτο ἀπὸ καιρὸ, πηρούνια πιδερένια, μὲ δόντια γυρισμένα, κουτάλια-παληοκουτάλια μπρούντζινα, τενεκεδένια, μισὲς καὶ ἑκατοστάρικα καὶ μυῖγες-μυῖγες-μυῖγες καὶ θέσεις στενόχωρες ἀριμαγμένες, γιὰ νὰ χωρέσουνε πολλοὶ, καὶ οἱ πελάται ὁ ἕνας ἐπάνω εἰς τὸν ἄλλον.

Καὶ εἰς τὸ τέλος καὶ δυσθεώρατες τιμές.

Τότε γιατὶ πηγαίνει εἰς αὐτὲς ὁ «κόσμος ὁ καλὸς», ἡ «ἀριστοκρατία» τὴν λέν, οἱ διανοούμενοι, ὑπουργοὶ, στρατηγοὶ, ἐφέται, πολιτευταὶ, ἀνώτεροι ὑπάλληλοι καὶ κάθε κορυδιᾶς γυαλίζων σιμπολίτης καὶ κάθε παληὸ πρᾶμμα τῆς μόδας καὶ τῆς ἐποχῆς;

Ἀπὸ σνομπισμόν;

Δὲν τὸ πιστεύω. Ἐγὼ πιστεύω μᾶλλον τὸν ἀτταβισμόν. Γιατὶ οἱ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς ἐξεπορεύθησαν ἀπὸ τὸ χωριό τους, ἀπὸ τὸ ἀχούρι τους, ἀπὸ τὸ κάρρο τοῦ μπαμπᾶ τους, ἀπὸ τὴν χθαμαλότητα καὶ στέρησιν τῆς καταγωγῆς τους, ἔως νὰ φθάσουν, νὰ ἐπιχρυσωθοῦν, νὰ λάμψουν καὶ νὰ μᾶς θαμβώσουν καὶ νὰ γίνουν τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας ἐπιβήτορες!...

Ἐκεῖ, ἀσυναισθήτως, βέβαια, εὑρίσκουνε τὸν ἑαυτό τους, ἐκεῖ αὐτοὶ ἠδύνονται, ἐκεῖ ἀναπολοῦν καὶ ἐπαναφέρονται στὰ παιδικά τους χρόνια, ἐκεῖ εἰς τὰ πηρούνια τὰ στραβὰ, τὶς μυῖγες καὶ τὶς τενεκεδένιες τὶς μισὲς δκάδες, εἰς τὶς ὁποῖες τὸ κρασὶ προσφέρεται μουσκευομένων μέσα τοῦ γκαρσονίου τῶν δακτύλων ...ἐκεῖ στὰ λυγδερὰ καὶ μισοπλυμένα πιάτα, ἐκεῖ σιὸ ἄστρωτο τραπέζι, τὸ μουσκεμένο καὶ τὸ γλυερὸ, καὶ μαῦρο, ὅπου ἐναποτίθεται τὸ ψωμί, καὶ ὅπου οἱ πελάται—ἐὰν ὑπάρχουν —ἔχουν τοιοῦτον χρῶμα, ἀπὸ τὴν πολλὴν χρῆσι, ποὺ ἐὰν σκουπισθῇ κανένας εἰς τὸ στόμα μὲ αὐτὲς, εἶνε ὠσὰν νὰ φιλῇ χιλίους..."Ἑλληνας στὰ χείλη!

Γιατὶ δὲν ἐξηγεῖται πῶς, ἐνῷ ὑπάρχουν, τόσα πραγματικῶς ἀριστοκρατικὰ καὶ πεντακάθαρα ξενοδοχεῖα ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ὅπου οἱ πελάτες σᾶς φέρονται κατάλευκες καὶ ἀστὲς ἀκόμη ἀπὸ τὸ σιδέρωμα, τὰ ἐξαίσια ἀργυρᾶ, τὰ ὑλικὰ μὲ μεγάλη προσοχὴ καὶ τοῦ φαγητοῦ ἡ σύνθεσις μὲ τέχνη γαστριμαργικὴ καὶ ἐκλεκτικότητα, οἱ μερίδες ἄφθονες καὶ οἱ τιμὲς εὐθηνότερες κατὰ πολὺ ἀπὸ τὸ «Διεθνὲς» καὶ κατόπιν ὁ «Ἀδέρωφ» κ.λ.π. γιὰ νὰ περιορισθῶ, μόνον εἰς τὰ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, οἱ ἐξέχοντες τῆς Ἀθήνας καὶ κοντὰ σὲ τοῦτους, ὁ λαὸς, προτιμοῦν νὰ τρυπώνουν εἰς τὴν μούχλαν καὶ τὴν ἀσκουπισιὰν, καὶ νὰ λερώνωνται μὲ τοῦ περιβάλλοντος τὴν ἀκαθαρσίαν, νὰ τρῶν κατώτερα, παρασκευάσματα καὶ νὰ πληρώνουνε παράκριβα!...

Καὶ τὴν κατάστασιν αὐτὴν τῶν Ἀθηνῶν τὴν ἐμιμήθησαν αἱ ἐπαρχίαι τῆς Ἑλλάδος ἅπασαι καὶ τὴν ἀκολουθεῖ κι' ἡ Ξάνθη, βέβαια, ὅσο προσωποριακὴ καὶ ἂν θέλῃ νὰ παρουσιάζεται.

* * *

Τῆς Ξάνθης οἱ ταβέρνες, μοῦ λένε, ἴσως γιατὶ ἔχουν ἱστορία καὶ παράδοσι, ὅτι εἶνε καθαρὲς καὶ κόμοδες. Μὲ τὰ βαρέλια τους, σὲ εὐθυγραμμία, μὲ λευκὸ χρωματισμὸ καὶ τάξιν, μὲ τραπέζια περασμένα μὲ λουδομπογιά, μὲ δκάδες καὶ ἑκατοστάρικα μπρούντζινα, καθαρὰ καὶ λάμποντα, σὰν ἐπιχρυσωμένα καὶ μὲ κρύα φαγητὰ, τὰ ὁποῖα, ὅταν βούλεσθε...ζεσταίνονται.

Δὲν ἐγνώρισα κομμιὰν ἀπ' αὐτές. Ἐκ... παραδόσεως καὶ περιγραφῶν γράφω ὅ,τι γράφω.

Δυὸ μοναχὰ ἐγνώρισα. Τὴν «Ἀθηναϊκὴ ταβέρνα» τοῦ Κουμαρέλλη, ὁ ὁποῖος δὲν εἶνε ὅμως Ξάνθιος, καὶ τὴν παλαιὰν καὶ κλασσικὴν ταβέρναν τοῦΚουγιουμτζίγλου εἰς ἣν συχνάζουν ὅλοι οἱ παλαιοὶ καὶ νοσταλγοῦντες Ξάνθιοι.

Ἀλλὰ αὐτὴ, δὲν δίδει φαγητὰ, δὲν δίδει οὔτε κἂν μεζέδες. Κρατάει, σὰν κάτι παλαιὰ τοῦ Λονδίνου καταστήματα, τὸ παλαιό της, ἴσως, χρῶμα. Ἐκεῖ θ' ἀκούσῃς καὶ θὰ ἰδῇς. Ἐκεῖ φαΐ δὲν ἔχει. Δὲν ἔχει οὔτε σόμπες, κἂν. Στὰ πόδια σου ἐμπρός, ἔρπει ἕνα μαγκάλι, σὰν χελώνα βαρειὰ καὶ στρογγυλή. Ἐκεῖ ἐζήτησα νὰ ἰδῶ τὴν παλαιὰν τὴν Ξάνθην, ἀλλὰ ἦταν ὅλη...γριπωμένη, δυστυχῶς.

Νέον σύστημα ἐναλλάξεως, ἐφαρμοζόμενον εἰς τὶς ταβέρνες Ξάνθης...

Λένε ὅτι τὸ οἰνόπνευμα, εἶνε ἐχθρὸς τῆς γρίπης. Τὰ μεγάλα γύρω βαρέλια, μὲ τὰ οἰνοπνεύματα, τὰ λικὲρ καὶ τὰ κρασιὰ ἐστέκονιο μπροστά μας, μὲ τὴν στρογγυλότητά τους, ὡς τεράστια μηδενικὰ τῆς ἀδυναμίας των, ἀπέναντι τῆς γρίππης, ποὺ τοὺς πῆρε τοὺς πιστοὺς προσκυνητὰς καὶ λάτρεις των...

Εἰς τὴν ἄλλη, τὴν «Ἀθηναϊκὴ», εἶχα πάῃ μὲ τὸν κ.Δρακόπουλο.Ἐντύπωσις συνοικιακοῦ ἑστιατορίου τῆς Ἀθήνας. Τὸ μόνον ταβερνοειδὲς ποὺ εἶχεν ἦταν τ' ὄνομά της, καὶ τὸ ὅτι δὲν εἶχε μαγειρευμένα φαγητά.

Δὲν εἶχε δὲ καὶ ψάρια.

—Θέλετε, καμμιὰ μπριζόλα, σηκοτάκια, ὅ,τι.... θέλετε.

Εἶχεν ὀλίγα βρασμένα κουνουπίδια μόνον....«ὅ,τι θέλετε».

—Φέρε μας ἀπὸ αὐτά.

Ὁ μάγειρος τὰ πῆρε μὲ τὴ χούφτα του, ὅπως παίρνουν οἱ ψαράδες τὰ χταπόδια, καὶ τὰ ἔβαλε σὲ ἕνα πιάτο.

—Λίγο λάδι, σᾶς παρακαλῶ.

Κατέπεσαν λίγες σταγόνες. Ἔλεος ἐλαίου!

— Κάνε μου τὴ χάρι, σὲ παρακαλῶ, καὶ βάλε μου ἰδιαιτέρως λάδι δυὸ-τριῶν δραχμῶν.

Τὸ γκαρσόνι πῆρε τὸ πιάτο καὶ τὸ πῆγε εἰς τὸν μάγειρον.Αὐτὸς πάλιν πῆρε μιὰ μπουκάλα λάδι, τὴν ξεβούλωσε, ἔβαλε τὸν μεγάλον του δάκτυλον εἰς τὸ στόμα τῆς μπουκάλας ὡς δικλεῖδα, καὶ ἀφῆκε νὰ χυθῇ, μέσα στὸ πιάτο λίγο λάδι.

Τοιοῦτον σύστημα κενώσεως ὑγροῦ ἐκ μιᾶς φιάλης, εἶδα πρὸ ἐτῶν εἰς τὰ ἀλβανικὰ τὰ σύνορα, ὅταν εἶχα μεταβῇ εἰς Λιασκοβίκι, ὁπότε ἡ εἰς τὰ μεθόρια φρουρὰ τῶν Ἀλβανῶν, θέλησε νὰ μᾶς περιποιηθῇ, κερνώντας λίγο οὖζο.

Πῆρε ἕνας, ἀξιωματικὸς θὰ ἦταν, ὑποθέτω, ἕνα ρακοπότηρο καὶ ἕνα μπουκάλι μὲ ρακί. Ἔβαλε τὸ μεγάλο δακτυλό του καὶ αὐτὸς στὸ στόμα τῆς φιάλης, κ' ἐγέμισε τὸ ποτηράκι μὲ οἰνόπνευμα.

Ὅταν ἔπια, μὲ τὸ ἴδιο σύστημα καὶ εἰς τὸ ἴδιο ποτηράκι ἔδωκε καὶ εἰς τοὺς συντρόφους μου καὶ κατόπιν ἔπιανε καὶ αὐτοὶ...καὶ ἠθέλησαν νὰ ἐπαναλάβουνε τὸ κέρασμα.

Ν' ἀποποιηθῇ κανένας, δὲν μποροῦσε καὶ ἔδεσε νὰ κατοβληθῇ μεγάλη διπλωματικότητα γιὰ ν' ἀποφύγωμεν νὰ πίωμεν καὶ διὰ δεύτερη φορὰ ἐκεῖνα τὰ ἀπονιψματα τῶν ἀλβανικῶν δακτύλων...

Ἐνόμιζα ὅτι τὸ σύστημα αὐτὸ θὰ ἦτο καθαρῶς τοῦ ἀλβανικοῦ γραφικοῦ, καὶ ἀρκετὰ ἐνδιαφέρον, διὰ τοὺς ζητοῦντας συνηθείας τοπικὰς καὶ ἐθνικὰ χρώματα, λαῶν.

Τώρα, τὸ συνήντησα εἰς τὴν ἀντίπεδα τοῦ Λιασκοβικίου, εἰς τὴν ἑλληνικὴν ταβέρναν, εἰς τὴν Θράκην.

Θὰ εἶνε, φαίνεται, κἄτι τὸ Λιοβαλκανικόν!

Ἂς ἐπιπεύσωμεν λοιπὸν τὴν Ὁμοσπονδίαν!

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

Ἡ παλιὰ Ξάνθη.

ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ:

ΤΗΣ ΠΑΛΗΑΣ ΤΗΣ ΞΑΝΘΗΣ

Εἰς τὸν κόσμον τῶν ἀνακμήσεων.—"Οταν ἀκουστοῦνται καὶ βγαίνουν τὰ φαντάσματα τοῦ παλιοῦ καιροῦ.— Ἕνας νέος εἰς τὴ Μοναστήρι τῆς Παναγίας Καλαμοῦς.— Πῶς ὁ γαμβρὸς δὲν βγῆκε... ἀσπροπρόσωπος.— "Οταν οἱ Θρᾶκες εὐγενοῦν.— Ἕνα περιέργο ἐπάγγελμα στὴν Ξάνθη.—Ὁ γενικὸς νεκροπομπός.—Μία ἱστορία θείας δίκης.— Ὁ Σακκούστασος, ἡ τσιγκουνιὰ καὶ ὁ μισελληνισμός του.—Πῶς ἀγοράζουνται τ' ἀγγά.— Τὸ μέγαρον τῶν οἰκονομικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Ξάνθης.

Ἐθνικὸς Ἀπ. 31/12/36

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ κ. ΣΤΑΜ. Σ'ΤΑΜ

ΞΑΝΘΗ, Δεκέμβριος.

Ποῦ θὰ τὴν βροῦμε τὴν παλιὰ τὴν Ξάνθη ;

Εἶχε, λέει, παράδοση, εἶχε ἀρχοντιά, πρὶν σκαρωθῆ στὴ προφάγιά, καὶ πρὶν ἀλλοιωθῆ ἀπὸ τὰ ρεύματα τῶν ξένων ποὺ ἐγκαταστάθηκαν εἰς αὐτήν.

Στὴ ταβέρνα Κουγιουμτζόγλου θὰ βρῆ κανείς, λὲν οἱ Ξάνθιοι, πολλοὺς παληοὺς Ξανθιῶτες, καὶ ἐκεῖ θὰ ἀκούσῃ τὰ τραγοῦδια τῆς Ξάνθης τὰ παλιά.

Γιὰ τὴν ταβέρνα Κουγιουμτζόγλου γράψαμε εἰς προηγούμενον. Ταβέρνα αὐστηρά καὶ... ὀρθόδοξο.

Ποτὸ καὶ μοναχά ποτό.

Κρασί, ρακί, ρετσίνα, κονιάκ, τσιπουρό καὶ μοναχὰ ποτό.

Γενικὸς νεκροπομπὸς τῆς Ξάνθης.

Κρασί, ρακί, ρετσίνα, κονιάκ, τσιπουρό καὶ μοναχὰ ποτό.

Ἡ νύφη μαζὶ μὲ τὰ προικιά τὰ ὁποῖα ἔζήτησε νὰ τῆς δοθοῦν, ἀπὸ τὸ Μοναστήρι δύο γελάδια, μερτὰ χωράφια τοῦ Μοναστηριοῦ καὶ προκαταβολικῶς οἱ μισθοὶ ἑνὸς ἔτους, πῆρε καὶ ἕνα τηγάνι γιὰ τὰ ταναπρόκια, καθὼς ἔλεγε.

Ἄλειψε τὰ χέρια της στὶς καρδοῦνιες τοῦ τηγανιοῦ καὶ θύμωσε τὸν γαμβρό... ἠδυπαθῆς εἰς τὸ προστατευτικὸ τοῦ νυφικοῦ θαλάμου τὸ σκοτάδι. Καὶ ἔπειτα... ἐχάθηκε. "Οταν βγῆκε ὁ γαμβρὸς ἦτανε ἀγνώριστος.

— Μωρέ πούς ἀράπης εἶνε τοῦτος !

"Ως τὸ πρωὶ γλεντοῦσανε ἐκεῖ καὶ ἕνα μῆνα κατόπιν ἐγελοῦσαν...

☘

Ἐκεῖ ἄκουσα καὶ πῶς γινόντουσαν αἱ συνεδριάσεις τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, στὴ Ξάνθη, μιὰ φορά.

Ἔτυχε κάποτε νὰ ἄγοῦν δώδεκα Τοῦρκοι, ὡς σύμβουλοι δημοτικοὶ τῆς Ξάνθης καὶ οἱ ρόστοι χριστιανοί.

Ἐκεῖνος ποὺ εἶχε τοὺς Τοῦρκους, ἔκαμνε πλέον ὅτι ἤθελε.

"Οταν εἰσήγοντο εἰς τὸ Δημοτικὸν αἰτήσεις παροχῆς ἀναγκαίων ἐπιτρόπων οἰκονομικῶν ἐνεργειῶν διὰ φόρους πολιτῶν, ὁ πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, ἐὰν μὲν ἦτον φίλος τῆς δημοτικῆς κυβερνήσεως, ἔκαμνε τὴν εἰσήγησιν ὡς ἑξῆς :

—Ἐπειδὴ φοκάσαν (ἔτσι φτωχοί) ἔρχονται νὰ χρήματα ἀπὸ τὸν Δῆμο, ἐμεῖς τοὺς δίδουμε λίγα χρήματα. Ἐπειδὴ (ψυχικὸ) ἔρχεται...

Ἐνεκεν τῶν αὐτῶν ἐλέγοντο τὸν ὀστὶ καὶ ἐψηφίζετο καὶ τὸ ποσὸν καὶ ὁ Ξάνθιος ὁ αἰτῶν ἐπαίρνε χρήματα.

—Ἐ κυρίε... (τί λέτε,) —Βερεμλί! Βερεμλί! (Νὰ δώσουμε; Νὰ δώσουμε) ἀπαντοῦσε τὸ Συμβούλιον, ἐνοοῦν καὶ... πειθόμενον ἀπὸ τὴν εἰσήγησιν.

Ἐὰν ὁ αἰτῶν δὲν ἦτο φίλος, ἡ εἰσήγησις ἐγίνετο κατ' ἄλλον τρόπον. Ἀναφερομένου πρώτου τοῦ ποσοῦ καὶ τῆς οἰκονομικῆς δυσχερείας τοῦ Δήμου.

—Περαμοὺς γιόκ. (Λεπτὰ δὲν ἔχουμε). Μπῆρ ἀντάμ ἰστίρ θερεμλίμ, ἀλτὶν μπὶν δραχμές. Περαμοὺς γιόκ. Νὲ γνιφοουνοὺς; ("Ἕνας ἀνθρωπος ζητᾶει νὰ τοῦ δώσουμε 6.000 δραχμές. Χρήματα ὁ Δῆμος δὲν ἔχει. Τί λέτε;)

—Βερμελίμ! Βερμελίμ! (Νὰ μὴ δώσουμε. Νὰ μὴ δώσουμε!) ἀπαντοῦσε τὸ Συμβούλιον.

Καὶ ἡ αἴτησις ἀπερρίπτετο μετὰ ὀφῆς.

Μιὰ φορὰ εἰς τὴν αἴτησιν κάποιου φίλου ποὺ ἔπρεπε νὰ δοθῆ τὸ χρῆμα, ἕνας δημοτικὸς σύμβουλος ἀπεκοιμήθη καὶ ἐρρχαλίζεν ὅταν γνωσθῆ ἡ εἰσήγησις.

Ὁ διπλανός του τὸν σκουντοῦσε.

—Σοῦλε, ὄρε, θερεμλί! (Λέγε, ὄρε, νὰ δώσουμε).

Ὁ Ἀλή Μπέης ἔτριβε τὰ μάτια του καὶ φώναζε συγχρόνως:

—Βερεμλί! Βερεμλί! (Νὰ δώσουμε. Νὰ δώσουμε).

Ἔτσι ἐγαψήφισαν ἑκατὸν τόσα ἑκατομμύρια τοῦ Δήμου Ξάνθης ἐπὶ δέκα χρόνια, χωρὶς νὰ γίνῃ εἰς τὴν πόλιν τίποτε!

☘

Δίπλα σ' ἕνα τραπέζι καθόταν ἕνας Διδυμοτειχιώτης. Εἶνε 44 ἐτῶν ἄνθρωπος, γερός καὶ δυνατὸς καὶ ἔχει 14 ἐγγόνια.

Εὐγονεῖ ἡ Θράκη!

☘

Στὴν εὐθυμία τῆς ταβέρνας περνοῦνε καὶ σκιές ποὺ θυμίζουνε μελαγχολίες.

Μπῆκε ἕνας ἄνθρωπος, Ξάνθιος θέρος καὶ αὐτός, ἔπιε τὰ οὐζάκια του, καὶ πῆρε καὶ ἕνα μπουκάλι κι οὐζο. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔχει τὸ πιὸ περίεργο ἐπάγγελμα καὶ τοὺς καὶ τὴν πιὸ εὐθυμη καρδιά. Λέγεται, ἐὰν δὲν ἀπατῶμαι, Ἡλιοκλέας. Κανένας, ἐκεῖ μέσα, δὲν ἐγνώριζε τ' ὀλληλινό τὸ ὄνομά του.

Κάθε πρωὶ ποὺ θὰ ξυπνῆσῃ πηγαίνει στὶς ἐκκλησίες καὶ στὸ νεκροταφεῖο καὶ κυττάζει τὶ νεκρόσιμα ἔχουν τοιχοκολλῆθῆ.

Καὶ ἀμέσως μιὰ καὶ δυὸ στὸ σπίτι τοῦ ἀποθιώσαντος γιὰ νὰ ἀγκαλιάσῃ, νὰ κρατῆ τὸ σκέπασμα τοῦ φεσιτίου στὴν κηδεία.

Αὐτὰ εἶνε τὰ εἰσοδήματα τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ καὶ αὐτὴ ἡ ἀμοιβή του. Καὶ ἀπὸ αὐτὰ γεμίζουνε τὰ μπουκαλάκια τοῦ οὐζου, ποὺ συμπεριλαμβάνει μαζὶ του κάθε ἀράδα εἰς τὸ σπίτι του καὶ ἀγγάζει τὸν ἑαυτό του.

Καὶ μέσα εἰς τὸ οὐζο, λέγομεν, αὐτὸ πνίγει τὶς στενοχώριες τῆς ἡμέρας καὶ τὴ λύπη του γιὰ τὸν νεκρὸ ποὺ ἄρησε τὴ Ξάνθη του γιὰ πάντα!...

"Ἕνας τρόπος γιὰ νὰ ζῆ κανεὶς κι' αὐτός, καὶ ἕνας τρόπος γιὰ νὰ λησιάσῃ!

Ἔχει καὶ φιλολογικὲς δόξες ἡ ταβέρνα αὐτή.

—Ἐκεῖ λένε, μεταξὺ τῶν ἕκτης καὶ τῆς ἑβδόμης τῆς ἀορέλας, ὁ δάσκαλος ὁ Ζαρζαλίδης, ποὺ ποιεῖται σήμερα τὰς διατριβάς του στὴν Ἀλεξανδρούπολι, ἔγραφε τὶ σατυρικὴ «Πιαντούρλα» τῆς Ξάνθης καὶ τὴν ἐστόλιζε ὅλα τὰ γεγονότα τῆς Ξανθιώτικης ἡμέρας.

Ὁ Ἀντ. Σοῦτος, παλιὰ τῆς Ξάνθης λεβεντιά.

☘

Ἐκεῖ μέσα ἄκουσα καὶ μιὰ ἱστορία θείας δίκης.

"Οταν πῆγα στὸ Ταμεῖο γιὰ νὰ ἰδῶ τὸν φίλο μου διευθυντὴ τοῦ, Μαγκανάρη, εἶδα τὶς οἰκονομικὲς ἀρχὲς τῆς Ξάνθης ἐγκατεστημένες σὲ ἕνα μέγαρο ἀλθηθινὸ μὲ μαρμαρένιες σκάλες καὶ κολόνες.

—Τί ἐνοίκιο πληρώνετε ἐδῶ;

—Δὲν τὸ ἐνοικιάζομεν. Τὸ κτίριο εἶνε τοῦ Δημοσίου.

"Ἦταν ἑνὸς Ἑβραίου τοκογλύφου καὶ μισαλλήνος, παλαιοῦ Σαν θίου, τοῦ Σακκούστου. Λεγόταν Ἰσαὰκ Δανιήλ καὶ χαϊδευτικῶς Σακκούστασος.

"Οταν πήγαινε νὰ ἀγοράσῃ αὐγὰ εἶχε ἕνα κρῖκο καὶ τὰ περνοῦσε μέσα εἰς αὐτόν. Ἐὰν δὲν περνοῦσαν ἀπὸ τὸν κρίκο, τὰ ἀγόραζε, ἀν ἤτανε μικρότερα καὶ περνοῦσαν ἀπὸ αὐτὸν τὰ ἐπέστρεφε καὶ πάλιν.

Μιὰ φορὰ πῆγε νὰ πῇ ἐμπορίζει σ' ἕναν πλανόδιο στὸν δρόμο.

—Πόσο ἔχει; ρώτησε.

—Τέσσερα λεβέα, ἀπήντησεν ὁ μπουζατζῆς.

—Πῶς, τοῦ εἶπεν ὁ Σακκούστος, σ' ὅλους τὸν δίνεις δυὸ λέβια καὶ σ' ἐμένα τέσσερα!

—Μὰ ἀν δὲν πάρω ἀπὸ σένα, ἀπήντησεν αὐτός, ἀπὸ ποιὸν θὰ πάρω ;

—Καλά, εἶπεν ὁ Σακκούστος.

Καὶ πίνει τὸ μιαὸ ποτῆρι τοῦ ἐμπουζάζ» καὶ τὸ ἄλλο τοῦ τὸ ἐπιστρέφει.

—Μὰ πάρε δυὸ λέβια, τοῦ εἶπε. Τὸ μιαὸ ἤτια μονάχά.

Τοὺς ὑπαλλήλους του τοὺς βασάνιζε πολύ. "Αν ἔβλεπε κανέναν νὰ κάθεται γιατὶ θὰ εἶχε τελειώσῃ τὴ δουλειά του, τὸν ἔστελλε ἀπὸ ἄλλο ἄκρον τῆς πόλεως, τάχα γιὰ ὑπηρεσία.

Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἦτο καὶ μισέλληνας φοβερός, ὅσο φιλέλληνας ἦταν ὁ ἀδελφός του.

"Οταν κατέλαβαν οἱ Βούλγαροι τὴ Δυτικὴ Θράκη ὁ ἀδελφός του ἔφευγε μαζὶ μὲ τοὺς Ἕλληνας, ἐκεῖνος κάθησε καὶ ἐδόρταζε καὶ ἐδυνάστευε μαζὶ μὲ τοὺς Βουλγάρους.

Τὰ χρήματα λένε πὼς τὰ ἔκαμεν ἀπὸ τὸ χαρτοπαίγνιον, ἐκτὸς τῆς τσιγκουνιᾶς.

Μὰ ὁ θεὸς ἔφερε καὶ πάλιν στὴ Θράκη τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Σακκούστασος, τοῦ ἔδωσεν ὁ θεὸς ὀργή, καὶ ἔπεσε. Τὰ χρέη ἀνεβαίνουν, ἀνεβαίνουν. "Ολες οἱ ἐπιχειρήσεις του πηγαίνανε κακά καὶ ἄσχημα, ἐνῷ ὁ ἀδελφός του ὅλο καὶ προόδευε.

Στὸ τέλος βγῆκε ἡ περιουσία του στὸ πλειστηριασμὸ καὶ τὸ μέγαρό του τὸ πῆρε τὸ ἑλληνικὸ Δημόσιο.

Μαζὶ μὲ τὴν περιουσία του ἔρεψε καὶ χάθηκε καὶ ὁ Σακκούστος....

Μαθαίνει πολλὰ κανεὶς τῆς Ξάνθης τὴν ὁδόδοξο ταβέρνα. Δίπλα τὸ κρὸ ἀπέξω εἶνε δυνατὸ, ὁ ἀέρας φυσάει ἀνθρωποφάγος, μανιασμένος, καὶ οἱ παλαιοὶ οἱ Ξάνθιοι μαζεύονται ἐκεῖ ὁσάν ἐρρχαῖοι γιὰ νὰ ἀνταλλάξουν σθοῦνε πολλὲς ἡμέρες καὶ ἀλλοιώνεται, καὶ πρόσωπα ποὺ δὲν ὑπάρχουν πλέον παρὰ στὰ ὄνειρα των καὶ τὶς ἀναμνήσεις των...

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

Πολλεῖτας 2500 δ...
κρὰ καινουργῆς ...
λαντοσ...

Μιὰ πόλις ποὺ ἄρχισε νὰ κινῆται καὶ τὰ ξῆ.— Ὅπου ὑπῆρχε ἀνεργία πρὶ τινος, σήμερα ζητοῦνται καὶ ἐρχόνται.— Ὁ κάπνιδ καὶ τὰ σύνεφά του.— Τὰ συνσκρατικὰ τῆς ἐπεξεργασίας του.— Μπασσιάδες, τόγκες, βέργες, χέρια, πασπαλιόφαρα.— Μιὰ διάλεκτος ποὺ ζήσαμε.— γλωσσολόγοι.—Ὁ συνεταιρισμὸς καὶ ἡ ἀλληκτικὴ ὠφελιμότης.— Πόθ ἡ ἀρχὴ μιᾶς φωτιᾶς καὶ ἄνω κατὼ ἔμπρὸς τῶν καπνοπαραγωγῶν τίς... πυγμῆς.— —Μιὰ ἀπάντησις εἰς ἕνα κήρυγμα κομμουνισμοῦ.— Ὁ Μπαρμπαγρόγης καὶ ἡ οἰκογενειακὴ τιμή. Ἐθ... Ἀθ.

ΞΑΝΘΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ

ΞΑΝΘΗ, Δεκέμβριος.— Πτωκεύει ἡ Ξάνθη;

Ὄχι.

Ἀνεργία δύναται νὰ εἰπῇ κανεὶς ὅτι σήμερον εἰς τὴν Ξάνθην δὲν ὑπάρχει. Ἡ ἀνεργία τῶν παλαιῶν καπνῶν ναιμέν.

Τὰ καλύβγγα, μοῦ λέν οἱ Ξανθιοι, ἀφέλησε πολύ. Μόξησε τὰς ἀμμὰς τῶν καπνῶν καὶ ὠφελήθη ἡ παραγωγή.

Ἡ ἐπεξεργασία τῶν καπνῶν, ὅπως ἐγράφαμε καὶ εἰς προηγουμένην ἐπιστολήν μας, ἤρχισε νὰ γίνεται καὶ φθὼ ἀπὸ 2—3 ἐτῶν.

Τὰ ἰωῶ, μάλιστα, ὑπῆρχε καὶ ζήτησις ἐργατῶν εἰς τὴν Ξάνθην, καὶ τόση μάλιστα, ὥστε παρέστη ἀνάγκη νὰ προσλῃφθοῦν καὶ ἐργάται ἀπὸ βιβλιαρίων.

Καὶ τὰ ἡμερομίσθια καλά.

Διὰ νὰ ὁμιλήσωμεν ὅμως δίλγον διὰ τὰ καπνικά, ἀνάγκη νὰ ἐπεξελθωμεν δίλγον εἰς τὰ συνσκρατικὰ τῆς γλώσσης τῶν καπνεργατῶν καὶ καπνεμπόρων.

Ἡ ἐπεξεργασία τῶν καπνῶν εἶνε δύο εἰδῶν:

Ἡ διὰ τῆς «Τόγκας» καὶ ἡ τοῦ «Μπασιᾶ».

Διὰ ν' ἀναλύσω ἐδῶ τί ἐστὶ «Τόγκα» καὶ τί «Μπασιᾶς», θὰ μακρηγορῶσα ἐπὶ πλέον ἀναιρεῖ. Διὰ τοὺς γνωρίζοντας τὰς λέξεις, ἡ πεζήγησις εἶνε περιττή. Διὰ τοὺς γνωρίζοντας καπνιστές, ἡ ἐπεξήγησις ἴσως νὰ εἶνε ἄχρηστος. Τοὶ ἐνδιαφερόντα μόνον διὰ τὸν καπνὸν. Τὸν καλόν καὶ τὸν κλέπτον. Τὰ ἄλλα εἶνε περιττά.

Λοιπὸν, διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῆς κεφείας «Τόγκας χρησιμοποιοῦνται καὶ πενήντα τοῖς ἑκατὸν γυναῖκες καὶ πενήντα τοῖς ἑκατὸν ἄνδρες. Αἱ γυναῖκες λαμβάνουν ἡμερομίσθιον 45 δραχμὰς καὶ οἱ ἄνδρες 75—85.

Διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ «Μπασιᾶ» χρησιμοποιοῦνται μόνον ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι καὶ πληρώνονται 100—105—110 δραχμὰς τὴν ἡμέραν.

Ἄλλοτε εἰς τὴν Ξάνθην ἦσαν 5.000 ἐργάται καὶ ἐργάτρι ἀπλιεύων μόνον 2.000, οἱ ὁποῖοι καὶ χωροῦν εἰς τὸν ἀνάγκης τῆς καπνεβιομηχανίας.

Οἱ ἐργάται αὐτοὶ, κατὰ τοὺς μῆνας καὶ δὲν ὑπάρχει ἐπεξεργασία, ἐπιστέφουν ἐδῶ εἰς τὰ καπνοχώρια καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὰ «παπαλιάσματα», δηλαδὴ εἰς τὴν πρώτην καὶ ἀπλοῦστάτην ἐπεξεργασίαν τῶν καπνῶν ὑπὸ τῶν γεωργῶν.

Ἔτσι ἀνεργοὶ δὲν μένουν.

* * *

Ἡ περιφέρεια τῆς Ξάνθης καὶ τῆς Σταυρουπόλεως παράγει 5 ἑκατομμύρια ὀκάδας καπνὸν τὸ ἔτος.

Αἱ ἐφετιναὶ τιμαὶ τῶν καπνῶν, μὲ τὴν πρώτην ἐπεξεργασίαν τὴν γεναιμένην ἀπὸ τὸν γεωργὸν, ἤρχισαν μὲ 90 δραχμὰς τὴν ὀκᾶν.

Προσθέστε τοὺς ἀριθμοὺς αὐτοὺς καὶ σχηματίσατε μίαν ἰδέαν τοῦ χρήματος ποὺ θὰ πάῃ εἰς τοὺς καπνοπαραγωγοὺς τῆς ἐπαρχίας.

Ἀλλὰ τὰ καλὰ καπνὰ τὰ ἐλάχιστα δὲν ἐπωλήθησαν ἀκόμη.

Ἐλπίδες καλλίτερες ὑπάρχουν νὰ ἀνεβοῦνε οἱ τιμές.

Τὰ καπνὰ διατροῦνται εἰς «Μαζελλία» ποὺ σημαίνει καλῆ ποιότης καὶ εἰς «Ἐτερροῖζα», τὰ κατώτερα ποιότητος.

Τὰ τὰ καλὰ καπνὰ ἔφερε ἔτι μπορεῖ νὰ φθάσουν τὰς 250 δραχμὰς τὴν ὀκᾶν, ἂν ἐνθυμοῦσαι τὴν ταμὴν καλός. Ἀλλὰ τὰ ἐκλεκτὰ, τὰ Ἑτερα.

Τὰ δεύτερα θὰ πωλῆσουν ἀπὸ 130—200 δραχμάς.

Ἀηλαδὴ χρῆμα, ὄχι ψεύματα!...

Τὰ κατώτερα, τὰ «Ἐτερροῖζα», δὲν εἶνον καὶ αὐτὰ ἀπλήρη. Τὰ πωλοῦν ἐδῶ τὰ Ἑτερσία, ἐνῷ οἱ ἀπερχανενὲς Ἑταιρεῖες δὲν ἀγοράζουν ἀπ' αὐτά.

Τὰ πολυθέντα μέχρι σήμερον μὲ τὴν τιμὴν τῶν 90 δραχμῶν τὴν ὀκᾶν εἶνε τὰ δεύτερα καπνὰ καὶ οἱ πολῆσαντες ἦσαν παραγωγοὶ ποὺ εἶχαν ἀνάγκη γὰ πάρουν χρήματα.

* * *

Τώρα ποὺ ἐτελείωσεν ἡ ἐπιστημονικὴ ἐπεξεργασία τῶν καπνῶν εἰς τὴν πόλιν, ὁ κόσμος τῆς Ξάνθης συγκινεῖται καὶ ἐρωτᾶται, ὡς γράφομεν καὶ ἀνωτέρω. Ἔξω εἰς τὰ χωριὰ, εἰς τὰ «παπαλιάσματα»!...

Ἐκεῖ ἐρωτῶνται ἐγὼ ὁ ἰδιος ἐρωτιέσθαι. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ τὴν βέργα.

«Βέργα» εἶνε τὸ πρῶτο διάλειμμα τῶν καπνῶν καὶ τὸ πέρασμα αὐτῶν. Τὸ δεδόσαμεν ἀηλαδὴ, εἰς σπάγγους εἰ ἀπὸ σπάγγοι τεντώνονται καπνὰ εἰς ἕδλινα ἀκόνια γιὰ νὰ ξεκοῦν τὰ φύλλα.

Κάθε «βέργα» πρέπει νὰ ἔχῃ μιὰ ὀκὰ καπνὸν, τοὐλάχιστον.

Ὅπως καλὸς ἐργάτης καλῆς ἐπεξεργασίας, δηλαδὴ διαλείμματος φύλλων, δύναται νὰ κάμῃ πέντε βέργες τὴν ἡμέραν καὶ παραπάνω. Πληρώνεται ἀπὸ 12 δραχμὰς τὴν βέργαν.

Τὸ καλὸ ἐπαπαλίασμα, τὸ πρόχειρο, ἐπιπλέον μὲ τὴν ἐπιστολήν μου, ἐμπαίν καὶ τὰ ἔξῆς:

Ἐπειδὴ, μὲ τὴν πανηγύριν τοῦ ἐρνυθλατήματος, οἱ γεωμοὶ ἀφίξουν τὰ φύλλα αὐτὰ καὶ ἐνόθεσαν τὰ καπνά τους, δυσκολεύονται τὴν ἄλλην παραγωγὴν τοῦ τόπου, ἡ ἀνεξῆς, ἡ ἐπὶ Ἑαρινοκαιλίας, ἔγινν ἐδόκιμος ἐπθεωρητὰς διὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ, οἱ ὁποῖοι γυρίζοντες εἰς τὰ καπνοχωράφια ὑστερέφεναν τοὺς χωρικοὺς νὰ ἐκαρίζωσιν ἀκόμα τὰ κοτσάνια.

Διὰ τοὺς μὴ σιμιορφοσυνίους ἐν τῇ τῆς ποιότητας, ἐμιθύναν οἱ ἐπιθεωρηταὶ αὐτοὶ ἐργάτες καὶ χορεύουν εἰς τὴν ἐκρίζωσιν, τὰ δὲ ἔξοδα, τὰ ὁποῖα ἔκαναν, τὰ ἐρωτοῦσεν κατόπιν ἀπὸ τὴν ἀγορὰν τῶν καπνῶν τῶν ἰδίων καπνοπαραγωγῶν.

Ἀπλοῦν τὸ μέτρον, ταχὺ καὶ ἀποτελεσματικόν.

Μὲ τὴν ἐργασίαν ποὺ ὑπάρχει, πάντοτε σχεδὸν τώρα, εἰς τὴν Ξάνθην, ὅπως ἀνωτέρω περιγράφομεν, τὰ καλὰ τῶν καπνῶν τιμᾶ καὶ τὴν ζήτησιν αὐτῶν ἔπαυσε καὶ ἡ κομμουνιστικὴ ἐκμετάλλευσις τῆς διστυχίας καὶ τῆς ἀγνοίας τοῦ κοσμάκη εἰς τὴν Ξάνθην.

Ἔπαψαν αἱ παραπάνω ἔξεις, οἱ μιθοὶ, αἱ φασαρίες, οἱ ἀναστατώσεις εἰς τὸ Συνεταιρισμοῦ. Καὶ ἴδιως ἔπαψαν αἱ ἀφεφεστατα αἱ διὰ ψεῦδος καὶ τὰ ἀπρεπέστατα, τὰ ὁποῖα δὲν ἐπιβάλλονται οὔτε ἀπ' ἐδῶ, οὔτε ἀπ' ἐκεῖ.

Καλλίτερον καὶ πρακτικώτερον καὶ διδακτικώτερον καὶ καταπειστικώτερον ἔθεσε τὰ πράγματα, κατὰ τὴν μεγάλην ὀξύτητα τῆς κομμουνιστικῆς ὁρμῆσας εἰς τὴν Ξάνθην, ὁ φασαρίας Μπαρμπαγρόγης Δρακόπουλος, ὁ πρόεδρος τοῦ ἐδῶ Κεντρικοῦ Προεδρείου τῶν Ἐργατερίων, ὅταν ἔκαμε Ἑλλὰς φαρμακευτικὴ ἐκφρὰ εἰς τὸ κατόστομά του, προσπαθῶν νὰ τὸν προσφυλίσῃ.

Ὁ Μπαρμπαγρόγης ἄκουτε καὶ ἐφάνεν... συγκινεύεν καὶ γὰ ἔνα ἄλλα ἔσα ὁ κόσμος ἀπόπαιος τοῦ ἔλεγε.

Τοῦ ἀνάπτεξεν ἐκεῖνος περὶ καπνεμπορίου, περὶ ἐμπόρων καὶ ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου, περὶ σαπιόμενων χαμηλάτων, εἶνε ἡ ἰδέα τῆς πατρίδος, ἡ κίνησις πρὸς τὴν ὀρθοστάσιαν καὶ ἡ ὑπόχρεος οἰκογένεια.

Ἀφοῦ ἐτελείωσεν ἐκείνος τὴν κρεγκνὶν του, ὁ Μπαρμπαγρόγης ἐδιάβασε ὡς Μωσαϊκῆς, τὸν ἠρώτησε μὲ μίαν ἀπόγνῳν καὶ κλαυσίνην παπηρόν:

— Ποῖε δὲν πρέπει νὰ ἔχουμ οἰκογένεια;

— Βεβαίως. Τί τὴν ἔλεγες!

— Οὔτε οἰκογενειακὴ τιμή;

— Μιὰ κοτσομάρα καὶ αὐτὴ πρόληψις εἶνε αὐτὸ, ποὺ λέγεται οἰκογενειακὴ τιμή. Πρέπει νὰ ἔλεγθε γαλοῦν ἀπὸ τέτοιες κοτσομάρες.

— Ποῖε τὴν γυνάικα τοῦ ἑνὸς μπορεῖ νὰ τὴν ποίσῃ καὶ ὁ ἄλλος

— Βεβαίωτατα. Φθίνει νὰ τοῦ ἀ ρέσῃ.

— Ἔ, τότε, νὰ ἴδῃ ὀρμὴς καὶ πέρε μου τὴ γυνάικα σου, γιατί μοῦ ἀρέσει.

Ὁ κομμουνιστὴς ἔχασε τὸ κεφάλι του μέσα εἰς τὴ πλάνες τοῦ καὶ ἔ ἀρχὴ σὰν σπάκος ποὺ τοῦ κόψαν τὴν οὐρά!...

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ:

Ἡ, φιλανθρωπία εἰς τὴν Ξάνθην.

ΣΤΟΜΑΧΟ - ΕΝΤΕΡΟΛΟΓΟΣ
ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΠΡΕΧΙΟΓΡΑΦΗΣΙΣ
Ἐπὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις, Σίμωνος Ἀμπετρᾶ 7 Ὁδὸς ... (Πατησίων) καὶ 2-4. Τηλέφ. 80.301

ΣΤΟΜΑΧΙΚΑ - ΕΝΤΕΡΙΚΑ
Κ. ΣΗΜΑΝΤ...
Διδάκτωρ τῆς Ι... τοῦ Μονάχου. Σ... εἰδικευθεὶς ἐν Γερ... Μενάνδρου 68. ... ὁδὸς Ἁγ. Κωνσ... κ. μ. 5—7 μ. μ.

ΠΑΥΛΟΣ

Τὸ «παπαλίασμα»

Ἡ «Βέργα»

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΞΑΝΘΗ Δεκέμβριος. — Ἔχει συγκοινωνίαν ἡ Ξάνθη!

Ἐσταγές ποὺ ἐπελέοσεν ἡ μεγάλη δόξα ἀπὸ Ξάνθης εἰς Καβάλλαν. Εἰς μίαν ὥραν καὶ δέκα λεπτὰ πηγαίνει σήμερα κατεύνας ἀπὸ τὴν Ξάνθη στὴν Καβάλλα καὶ τἀνάπαλιν.

Μεγάλο εὐεργέτημα αὐτό.

Ἔγινε καὶ ἡ κατυστοραφεῖσα γέφυρα τῶν Τοξοτῶν, ἡ ὁποία ἐστάθηκισε παραπάνω ἀπὸ ἐκείνου ἐκατομμύριον ὁρεχμῶν.

Δύσκολη ἦταν ἡ κατασκευὴ καὶ ἀποκαρδιωτικὸ τὸ θέαμα, ὅταν νὰ γίνῃ, ὅταν οἱ ἐργάται ἔπαιρνοσαν τὸ ποτάμι μὲ σφοδρὸ καὶ κεκμιὰ φορὰ ἑπάνω στὴ γέφυρα καὶ τὸ... αὐτοκίνητο.

Τὸ εἴπαμε καὶ ἄλλοτε, τὸ ἐπαναλαμβάνομε καὶ τώρα. Ἀπὸ ἀπόψεως συγκοινωνίας, γεωργικοῦ ἐνδιαφέροντος, σχολικῶν κτιρίων, ἡμέρων ὑγιεινῆς καὶ ἀγνῆς μεθόδου ἡ Βόρειος Ἑλλὰς θὰ ἦταν ἀγχαιστος ἂν εἶχε παρόσπορο ἀπὸ τὸ Κράτος. Ἐξῆ ἐτάνω, εἰς Θράκην καὶ Μακεδονίαν, εἰς διάστημα δέκα ἐτῶν, ἔγιναν τόσα ἔργα ποὺ δὲν ἔγιναν ἐπὶ ὅλου Παλαιοῦ Ἑλλάδος, εἰς διάστημα ἑκατὸν ἐτῶν.

Εἶναι λοιπὸν θαυμαστὸ, ἀπὸ τὰς ἀπόψεις συγκοινωνίας, νὰ ἀνεβάσῃ τὴν ἀξίαν τὸ ἀπόγευμα εἰς τὴν ἀφ... τὸ «Ἔθνος». Χωρὶς ἐπιφυλάξεις τὸ ἀποδεχόμεθα τὴν πρόκλησιν αὐτὴν εἰς τὸν Ἀθήνας.

Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ τὰ παραφέρῃ ἐλπίσεις, καὶ νὰ ταυτόσωμεν ἡ τὰ μὲ τὴ Ἑλλάδα καὶ νὰ εἴμεθα ἱκανοποιημένοι οἱ ὅλοι!...

Ἀνάγκη ὅμως συστηρίσεως τῆς πεῖσεως Ἑλλάδος-Κωμοτηνῆς, ἡ ὁποία πρὸς τὴν μόλεστο τὸ γείωμα τῆς ἀφορᾶ ἀπὸ ἀπόψεως ἀστρασείας. Διότι τὸ νέον ἔτος παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς δὲν ἤρχιζε τὴν Ἰην Ἰανουαρίου, ἀλλὰ τὴν Ἰην Σεπτεμβρίου, καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς πραγματικῆς ἡμέρας τοῦ νέου ἔτους, ἤτοι τὴν Ἰην Σεπτεμβρίου δὲν ἐπελεύντο εἰς τὰς Βυζαντινὰς χώρας οὔτε ἀστρασείας, οὔτε σοβαρότεραι ἑορταί.

Ἡ σύγχυσις εἶνε βεβαίως εὔκολος νὰ ἐξηγηθῇ. Ἡ πρώτη τοῦ ἔτους κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους ἐπίπτεν εἰς τὰς Καλάνδας ἑκάστης καὶ σήμερον εἶνε ἡ ἴδια ἡμέρα, ἡ Ἰη Ἰανουαρίου. Αἱ ἑορταὶ αἱ ὁποῖαι ἐτελοῦντο τότε ἐπὶ τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας καὶ κατὰ τὴν μικροτάτην ἐπαρχίαν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ἐξακολούθησαν, σχεδὸν ὁμοιότατα μὲ τὰς παλαιὰς εἰδωλολατρικάς, νὰ πανηγυρίζονται θορυβώδεις. Τί ἀπέβη τέλος νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἡ σοβαρὴ ἀρχὴ τῶν ἑορτασμῶν τοῦ νέου ἔτους καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς;

Διὰ νὰ εἶναι δὲ ἀκριβέστερος φαίνεται ἀλλ καὶ εἰς τὸ Βυζάντιον, παρὰ τῷ λαῷ τοῦ λάγυστον, ἐξηκολούθησε νὰ ἐπικρατῇ ἡ ἰδέα ὅτι ἡ Ἰη τοῦ ἔτους ἦτο ἡ Ἰη Ἰανουαρίου. Τοῦτο συμπεραίνω ἀπὸ ἐκφράσεις τοῦ Λιβανίου καὶ τοῦ Χρυσοστόμου. Ὁ Λιβάνιος λέγει ὅτι ἡ γουρουνὶ φέρει γοῦρι διὰ τὴν νέα καὶ ὁ καρβουνιάρης. Οἱ ἀνταγωνίστιον γοῦρι.

Ζητοῦνται νύφαι εἰς τὴν Ξάνθην.

Καὶ ἡμεῖς, παρακαλῶ, τί εἴμαστε;

Μόνον διότι εἶχεν ἀφῆσε χέρια κρεουλήφθη εἰς τὸ Χάλλ... διάσημον ἀλόγα. Εἶνε ἡ μὲ Γιάμ Νάν, ἡλικίας πάλαι τὰ ὡραιότερα χέρια εἰς τὴν Ἀμερικήν. Περὶ τῆς ὡραιό... ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐπι...

ΑΙ ΕΟΡΤΑΙ ΤΩΝ ΤΗΣ ΔΩΔΕΚΑΗΜΕΡ...

ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΟΡΤΑΙ ΤΩΝ ΚΑΛΑ... ΙΙ ΚΑΙ ΕΟΡΤΑΙ.-ΑΙ ΕΠΙΣΗΜΟΙ ΕΟΡΤΑΙ ΤΗ...

...ιὴ ἑορτὴ ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων ὅσοι ζῶσιν ὑπὸ τὴν Ρωμαϊκὴν ἀρχὴν ἐγίγνετο ἐναυτοῦ μὲν ἀρχομένου, τοῦ δὲ ἀρχομένου. Ὁ μαθητὴς τοῦ περιφήμου τούτου Ἕλληνος ῥήτορος ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος εἰρωνεύεται ὡς διασκεδάζοντας, οἱ, ὁποῖοι λέγουν ὅτι ἂν μίαν ἡμέραν ἐτύπτοσαν (τὴν Ἰην Ἰανουαρίου) πρέπει νὰ ἐπαναλάβουν τοῦτο καὶ δὶ' ὁλόκληρον τὸν χρόνον. Ἐπανέρχεται ὁ ἅγιος ἀκόμη ἐπὶ τὸν ἐμπαιγμὸν τῶν ἐθιμιούων τῶν ἑορτῶν καὶ ἀφορίζει τὸν ἐξωλοθρεύοντα τὸν τὰς ἑορτάς. Ὁ Χρυσόστομος ἐκεῖνος ὁ κατὰ τοὺς ὑπερμάχους τῆς ἀρχαίας μὴ ζωηροτάτη ἀντιστάσεις καὶ ἐθεωρεῖτο ἀνθρωπος τῆς Ἰανουαρίου ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔτους. Καὶ ὁ Βαλσαμῶν, ἂν καὶ νεώτερος, ὁμιλεῖ κατὰ τὴν ἴδιαν ἔννοιαν.

∴

Αἰσχεριῶς λοιπὸν ἐκεῖναι βιογουσιάκαι ἑορταὶ ἐξηκολούθησαν νὰ ἑορτάζονται ἀναμφισβητήτως καὶ κατὰ τὸν Μεσαίωνα μὲ τὴν ἴδιαν ἐλευθερίαν καὶ ὀργιαστικότητα, μὲ τὴν ὁποίαν ἐορτάζοντο καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. Ἀποδείξεις ἡ περιγραφὴ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων, καὶ ἀκόμη μεγαλεπέρα ἀπόδειξις ἡ καταφορὰ τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἐναντίον τῶν εἰδωλολατρικῶν ταύταν ἑορτῶν. Δὲν διεξήγοντο ὅμως αἱ ἑορταὶ κατὰ τὴν πραγματικὴν Ἰην τοῦ νέου ἔτους τὴν Ἰην Σεπτεμβρίου, ἀλλὰ κατὰ τὰς Καλάνδας, κατὰ τὸ Δωδεκαήμερον τῶν Χριστουγέννων, ἤτοι τέσσαρας μῆνας μετὰ τὴν Ἰην τοῦ νέου ἔτους κατὰ τοὺς Βυζαντινούς.

Ἄξιον δὲ πρὸ παντὸς σημειώσεως εἶνε καὶ τὸ ἑξῆς : ὅτι αἱ ὀργιαστικαὶ αὗται ἑορταὶ ἦσαν καθαρῶς λαϊκαὶ ἑορταί. Ἴδιας δὲ παρέμειναν ἐπιμονότεραι παρὰ τοῖς γεωργοῖς. Καὶ τοῦτο εἶναι κατανοητὸν, διότι αἱ ἑορταὶ αὗαι ἦσαν εἰδωλολατρικαὶ, εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι εἰς τὴν ὑπαιθρον χώραν ἡ εἰδωλολατρεία διετηρήθη ἐπὶ πολὺ μακρὸν χρόνον. Ἡ Ἐκκλησία δὲ ἐπιμονῆ ἐπὶ πολὺ μακρὸν χρόνον. Ἡ Ἐκκλησία δὲ ἐπιμονῆ, παρ' ὅλας τὰς πρὸς τοῦτο ἀπείθεις αὐτῆς, τίποτε νὰ καταφέρῃ, διότι κεκ μακρὰς συνθεσὶ ἐτελοῦντο ταύταις μακρὰς συνθεσὶ ἐτελοῦντο ταύταις ἑορταὶ διασκεδάσεις διεξήγοντο καὶ ἐπὶ Τουκκρατίας εἰς τινας ἑλληνικὰς χώρας, καὶ ἀκόμη καὶ μνήμαι ἀρχαίας ἀρκεῖται ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων.

∴

Ἀλλ' ἂς ἔλθωμεν εἰς τὴν Ἰην Σεπτεμβρίου καὶ εἰς τὴν Ἰην Ἰανουαρίου τοῦ Βυζαντινοῦ ἔτους. Ἡ Ἰη Σεπτεμβρίου, ὅτε ἤρχιζε τὸ νέον ἔτος καὶ ἠλλάσσεν αὐξάνω κατὰ ἕν ἔτος ἡ χρονολογία, ἐορτάζετο Ἰδιαίτερος ἑορτασμὸς ἐγίνετο. Οὔτε ὁ Πορφυρογέννητος ἀναφέρει τίποτε, οὔτε ἄλλα κείμενα, ὡς ἐνθυμοῦμαι, τοιλάγιστον.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἰη Ἰανουαρίου δὲν εἶχε καμμίαν Ἰδιαιτέραν σημασίαν καὶ οὐδεὶς ἐξαιρετικὸς ἑορτασμὸς ἐγίνετο εἰς τὸ Παλάτιον. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἑόρταζε τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὴν μνήμην τοῦ Ἁγίου Βασιλείου.

Εἰς τὸν περίβολον τοῦ Παλατίου ὑπῆρχε ναὸς ἀφιερωμένος εἰς μνήμην τοῦ περιφήμου ἐπισκόπου Καισαρείας, διὰ τοῦτο ἡ ἑορτὴ τῆς μνήμης αὐτοῦ εἶχε καὶ χαρακτῆρα ἀδελφιάν. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Αὐτοκράτωρ μὲ τὴν συνήθη ἀκολουθίαν αὐτοῦ ἐπήγαινεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τοῦ Φάρου, κατόπιν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου.

Ἔπειτα ὁ Αὐτοκράτωρ ἐπιστρέφει εἰς τὴν ἀθοῦσαν τῆς ὑποδοχῆς. Περιβάλλεται τὴν λαμπάδα καὶ τὸ στέμμα καὶ κάθηται ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ. Διὰ νεύματος τοῦ πρωτοσπόρου εἰσάγε... ὁ ὀστιάριος (εἶνε ὁ θεράποντες) κατὰ βαθμὸν τὰ τάξιν ἱεραρχίας, τοὺς λειτουργοὺς τοῦ (τοὺς μαγίστρους, τοὺς ἀγυκλήτους, τοὺς ἀγυκλήτους ὑποδοχὴ αὕτη εἶνε ἡ λουμένη κατὰ πάσαν ἑορτὴν. Τὰ ... εἶνε ὅτι κατὰ τὴν ἡ... τοῦ Ἁγίου Βασιλε... δεκτοὶ ὑπὸ τοῦ Αὐτ... ἀάρχων τοῦ Ταρῶν... ας) καὶ οἱ φίλοι τ... ὁποῖοι προσφέ... σιλεὰ τὰ δ... ρωμαϊκ... νοστ...

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ

ΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΝ ΔΩ...

...κοστούγεννα, Πρωτοχρονιά,
...κα λαμπρὲς καὶ στολισμένα,
...θιμαπερίεργα, καϊγραφιά
...ου κλείνουν τὸν χρόνο

...ίνια!

...ιοι
...γές

δοθῇ ὡς τὴν προκεχωρημένη πρὸς τὴν Ἀφρικὴ κρητικὴ νησῖδα Γαύδο, ἀπὸ τὶς Σπηλιάδες τοῦ Ἰονικοῦ ὡς τὰ Δίκαια τῆς Θράκης.

Κίνησις, τραγούδια, φαγητὰ, πίτες, γλυκίσματα, εὐχὲς καὶ οἰωνοσκοπίες, θυσίες καρπῶν καὶ δημητριακῶν, ὅπως τὴν ἀρχαία ἐποχή, εἰς τὸν ὁδάτων τὶς πηγὲς χαιρετισμὸς φηλῶν βουνῶν, ἐπιλήψεις πρὸς τὶς ἀγνωστες τῆς φύσεως δυνάμεις, καὶ προσευχὰ πρὸς τὸν Θεόν:

Ὁ τῶν αἰώνων ποιητὴς καὶ Δε-
(σπότης,
τὴν ἐνιαύσιον εὐλόγησον περιο-
(δον...

Καὶ:

Λυτρωτά,
εὐφόρον πᾶσι,
τὸ ἔτος χορήγησον...

φάλλει ἡ ἐκκλησία.

Ἀρχωγιὰ κι' ἀρχιχρονιά,
κι' ἀρχὴ καλὸς μας χρόνος...
τραγουδᾶνε μέσα στὰ σπίτια τὰ παιδιά.

Συναγερμὸς, ὡς εἴπαμεν, συναγερμὸς πανηγυρικὸς εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, οἱ ἅγιες ἡμέρες τοῦτες.

* * *

Πόσον ὅμως περίεργα καὶ γραφικὰ εἶνε τὰ ἔθιμα τῶν ἡμερῶν αὐτῶν στὴ Βορεινὴ Μακεδονία.

Πόσα ἀπὸ αὐτὰ δὲν μοιάζουνε, ὅσαν νὰ διατηρηθήκανε ἀκέραια ἀ...

Ἕνα; γινόταν νύφη,
τὸ τὸν παλιό τὸν εἰδωλολατρικὸ
Ἑλληνισμό!

Μιὰ πόλις ποὺ ἄρχισε νὰ κυψῆται καὶ νὰ ζῇ.— Ὅπου θεῖρχε ἀνεργία πρὸ τινος, σήμερα ξηνδύνται καὶ ἐργάται.— Ὁ καπνὸς καὶ τὰ σύνεφά του.— Τὰ συνκριτικὰ τῆς ἐπεξεργασίας του.— Μπακαλάδες, τόγκες, βέργες, χέρια, σκοταλιδάκια.— Μιὰ δυλλεκτος ποὺ ζητᾶει... γλωσσολόγους.—Οἱ συνεταιρισμοὶ καὶ ὁ ἑλληνικὸς ἀγελεύθερος.— Πόθ ἡ ἔρξη μιᾶς φορᾶς καὶ ἕνα κομβὶ ξερρίζωνε τὸν κοσμοπρεσβυγωγῶν τῆς... συνφέρειας.— ...Μιὰ ἀπάντησις εἰς ἕνα κήρυγμα κομμουνισμοῦ.— Ὁ Μπαρμπαγρόρης καὶ ἡ οἰκογενειακὴ τιμή.

Εὐοστ. Α. 9. 21 ιουν. 1936

ΞΑΝΘΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ Κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ

ΞΑΝΘΗ, Δεκέμβριος.— Πεινᾶει ἡ Ξάνθη;

Ὄχι.

Ἀνεργία ὑπάρχει νὰ εἰπῆ κανεὶς ὅτι σήμερον εἰς τὴν Ξάνθην δὲν ὑπάρχει. Ἡ ἀνεργία τῶν παλαιῶν καπνῶν κατεῖν.

Τὸ ἀλήθινο, μοῦ λέν οἱ Ξανθιοί,

Τὸ «ἀστάθλασμα»

ἀφέλησε πολύ. Ἤξησε τὰς τιμὰς τῶν καπνῶν καὶ ὠφελήθη ἡ παραγωγή.

Ἡ ἐπεξεργασία τῶν καπνῶν, ὁπως ἐγράφαμε καὶ εἰς προηγουμένην ἐπιστολήν μας, ἤρχισε νὰ γίνεται καὶ ἀπὸ 2—3 ἐτῶν.

Γιὰ ὀσῖο, μόλιστα, ὑπόρχει καὶ ζήτησις ἐργατῶν εἰς τὴν Ξάνθην, καὶ τόση μάλιστα, ὥστε παρόστη ἀνάγκη νὰ πιοληφθοῦν καὶ ἐργάται ἀ-τὸ βιβλιαρίων.

Καὶ τὰ ἡμερομίσθια καλά.

Διὰ νὰ ἐμιλήσωμεν ὅμως ἀλίγον διὰ τὰ καπνικά, ἀνάγκη νὰ ὑπεισέλθωμεν ἀλίγον εἰς τὰ ἀπαραιτήτα τῆς γλώσσης τῶν καπνεργατῶν καὶ καπνεμπόρων.

Ἡ ἐπεξεργασία τῶν καπνῶν εἶνε δύο εἰδῶν:

Ἡ διά τῆς «Τόγκας» καὶ ἡ τοῦ «Μπαφιᾶ».

Διὰ ν' ἀναλύσω ἐδῶ τί ἐστὶ «Τόγκα» καὶ τί «Μπαφιᾶς», θὰ μακρυγορήσω ἐπὶ θέματος ἀνιαρῶν. Διὰ τοὺς γνωρίζοντας τὰς λέξεις, ἡ ἐπεξήγησις εἶνε περιττή. Διὰ τοὺς μὴ γνωρίζοντας, κατωτέρω, ἡ ἐπεξήγησις ἴσως νὰ τοὺς ἄγγιξε καὶ τοὺς ἐνδιαφέρονται μόνον διὰ τὸν καλὸν καπνόν. Τὸν καλὸν καὶ τὸν λάπασον. Τὰ ἄλλα εἶνε περιττά.

Λοιπόν, διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῆς λεγομένης «Τόγκας» χρησιμοποιοῦνται ἀνὰ ἑκατὸν γυναῖκες καὶ ἑκατὸν ἄνδρες. Αἱ γυναῖκες λαμβάνουν ἡμερομίσθιον 45 δραχμὰς καὶ οἱ ἄνδρες 75—85.

Διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ «Μπαφιᾶ» χρησιμοποιοῦνται μόνον ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι καὶ πληρώνονται ἀπὸ 105—110 δραχμὰς τὴν ἡμέραν.

* * *

Ἄλλοτε εἰς τὴν Ξάνθην ἦσαν 5.000 ἐργάται, ἀλλ' ἀμέσως ἀπέμειναν μόνον 2.000, οἱ ὁποῖοι καὶ γρεοῦν εἰς τὸν κόσμον τῆς καπνοβιομηχανίας.

Οἱ ἐργάται αὐτοί, κατὰ τοὺς μῆνας ποὺ δὲν ὑπάρχει ἐπεξεργασία, ἀπολύονται ἔξω εἰς τὰ καπνοχώρια καὶ ἐργάζονται εἰς τὰ ἐπισκευάσματα, δηλαδὴ εἰς τὴν πρώτην καὶ ἐντελῶς ἀπολεσθεῖσαν ἐπεξεργασίαν τῶν καπνῶν ἀπὸ τῶν γεωργῶν.

Ἔτσι ἀνεργία δὲν μένουν.

* * *

Ἡ κερδοφορία τῆς Ξάνθης καὶ τῆς Σπαρτοπόλεως παράγει ὁ ἑκατομμύριο ἀκάθαρτα καπνῶν τὸ ἔτος.

Αἱ ἐφετειναὶ τιμαὶ τῶν καπνῶν, μὲ τὴν πρώτην ἐπεξεργασίαν τὴν γενομένην ἀπὸ τῶν γεωργῶν, ἤρχισαν μὲ 90 δραχμὰς τὴν ὀκᾶν.

Προσθέσατε τοὺς ἀριθμοὺς αὐτοὺς καὶ σχηματίσατε μίαν ἰδέαν τοῦ χρήματος ποὺ θὰ πέσῃ εἰς τὸς καπνοπαραγωγοὺς τῆς ἐπαρχίας.

Ἀλλὰ τὰ καλὰ καπνὰ τὰ ἐκλεκτὰ δὲν ἐπωλήθησαν ἀκόμη.

Ἐλπίδες πολλὲς ὑπάρχουν νὰ ἀνεβοῦν οἱ τιμές.

Τὰ καπνὰ διαιροῦνται εἰς «Μαβοῦλα» ποὺ σημαίνει καλὴ ποιότης καὶ εἰς «Γεραούζικα», τὰ τῆς κατωτέρας ποιότητος.

Γιὰ τὰ καλὰ καπνὰ λέγε ὅτι μπορεῖ νὰ φθάσουν τὰς 230 δραχμὰς τὴν ὀκᾶν, ἂν ἐνδιαφέρει τὴν τιμὴν καλός. Ἀλλὰ τὰ ἐκλεκτά, τὰ ἔξτρα.

Τὰ δεύτερα θὰ παίξουν ἀπὸ 130—230 δραχμάς.

Ἀπλοῦ χρῆμα, δρι ψαίματα!...

Τὰ κατώτερα, τὰ «Γεραούζικα», δὲν μένουν καὶ αὐτὰ ἀπόλυτα. Τὰ παίρνει ἄλα ἡ Γερμανία. Ἐνῷ οἱ ἀπερκανικὲς Ἑταιρίες δὲν ἀγοράζουν ἀπ' αὐτά.

Τὰ πολυθόνια ἐλέχα σήμερον νὰ τὴν τιμὴν τῶν 90 δραχμῶν τὴν ὀκᾶν εἶνε τὰ δεύτερα καπνὰ καὶ ὁ πολίτσωντες ἦσαν παραγωγοὶ ποὺ εἶχανε ἀνάγκη νὰ πάρουν χρήματα.

* * *

Τώρα ποὺ ἐτελείωσεν ἡ ἐπιστημονικὴ ἐπεξεργασία τῶν καπνῶν εἰς τὴν πόλιν, ὁ κόσμος τῆς Ξάνθης ἠρώτησε καὶ ἐρωτᾶται, ἀς γράψωμεν καὶ ἀκριβέστερα, ἔξω εἰς τὰ χωριά, εἰς τὰ «ἀστάθλασμα»!...

Ἐκεῖ ἐργάζονται ὄχι ὰς ἠμπορεῖσθε, ἀλλὰ καὶ τὴν βέργα.

«Βέργα» εἶνε τὸ πρῶτο διάλεγμα τῶν καπνῶν καὶ τὸ πέρασμα αὐτῶν, ἡ βελόνιασμα δηλαδή, εἰς πάχυνσις ἡ ἀποῖα σκόρνει ἀντιδοκιμὴ καπνῶν εἰς βύλινα ἀκόνια γιὰ νὰ ξεκοῦν τὰ φύλα.

Κάθε «βέργα» πρέπει νὰ ἔχῃ μεσῆ ἀνὰ καπνόν, τοὐλάχιστον.

Ἕνας καλὸς ἐργάτης, καλῆς ἐπεξεργασίας, δηλαδὴ διαλέγματος φύλλων, δύναται νὰ κάμῃ πέντε βέργες τὴν ἡμέραν καὶ κατ'ἀπόνο. Πληρώνεται δὲ 12 δραχμὰς τὴν βέργαν.

Τὸ κακὸ «ἀστάθλασμα», τὸ πρόχειρο, πληρώνεται πρὸς 5—6 δραχμὰς, ἡ βέργα. Σ' αὐτὸ ὁ ἐργάτης μπορεῖ νὰ βγάλῃ καὶ παραπάνω ἀπὸ 10 βέργες τὴν ἡμέραν.

* * *

Τώρα τί εἶνε αὐτὴ ἡ πρώτη ἐπεξεργασία τῶν καπνῶν, τὸ λεγόμενον «ἀστάθλασμα»;

Κάθε φυτὸν καπνοῦ δὲν βγάζει τὴν ἴδιαν ποιότητα, τῆς οἱᾶς αὐ τῆς δοάνης. Τὰ φυτὰ βαζοῦνται κατὰ χέρια καὶ κα ἀ περιόδους.

Κάθε φυτὸν καπνοῦ θὰ μαζευθῇ εἰς 5—6 χέρια.

Πρῶτον εἶνε τὰ «πατόφυλλα», τὰ κάτω-κάτω φύλλα τοῦ καπνοῦ, τὰ ὁποῖα εἶνε ἀχρηστα σχεδόν. Καὶ ἔχουν παραγωγὸν πρὸς τὰ ἔπανω, τὰ χέρια τοῦ μαζεύματος, ὅσο ἡ ποιότης τοῦ εἶνε καλύτερα. Τὰ τελευταῖα φύλλα, τοῦ ἔσχατου χεροῦ, τὰ μικρά [illegible] πρὸς τὴν κορυφὴν, αὐτὰ εἶνε τὰ [illegible]

[illegible] γνωρίζουν [illegible] καὶ... ἀξίαν [illegible] τῶν [illegible] ἡ ποιότης [illegible] εἶνε κίτρινα. Ἀλλὰ [illegible] γνωρίζοντες καὶ τὰ [illegible] τῆς σκονῆ [illegible]

[illegible] τὰ ἀνακατεύουν [illegible] καὶ νὰ κερδίσουν [illegible] τῶν.

Πῶς [illegible] εἰς τὴν Ξάνθην διὰ τοὺς καπνοπαραγωγοὺς Συνεταιρισμοὺς.

Ἡ Ἕνωσις τῶν Συνεταιρισμῶν —μοῦ εἶπαν— δίδει ἀλεῦρα πιὸ ἀκριβὰ εἰς τὰ μέλη της, διότι τὰ δίδει, ὡς λέγει καὶ δικαιολογέτεια, μὲ λίστασιν.

Τὰ μέλη θέλουν νὰ φύγουν ἀπὸ τοὺς Συνεταιρισμοὺς, καὶ ἰδοὺ πολὺ μέλεια ἐρίφνται ν' ἀποστεσθοῦν τῆς κηδεμονίας τῶν Συνεταιρισμῶν, ὥστε ἀρετοῦν νὰ χάσουν καὶ τὰ χρήματα ποὺ ἔδοσαν.

Δυναμωσιοὺς εἰς τοὺς Συνεταιρισμοὺς δὲν μποροῦν νὰ ἰδοῦν παρὰ μετὰ... πέντε χρόνια!

Ζῆστε, Μάη μου, δηλαδή.

Ἡ Ἕνωσις αὐτὴ τῶν Συνεταιρισμῶν δίδει καὶ τὸν καπνεσπόρον εἰς τοὺς παραγωγοὺς.

Ἡ Ἀγροτικὴ πάλιν, διὰ νὰ ἀναγκάσῃ τοὺς παραγωγοὺς νὰ ἀποταχθοῦν εἰς τοὺς Συνεταιρισμοὺς, βασανίζει πολὺ τοὺς μὴ ἀνήκοντας εἰς Συνεταιρισμοὺς παραγωγοὺς εἰς τὴν διανομὴν τοῦ σπόρου.

Τοὺς κάνει δηλαδὴ, μοῦ λέγουν, νὰ πηγαίνουν καὶ νὰ ἔρχονται μὲ τὸ σπιτάρο καὶ μὲ τὸ ἄλογο.

Καὶ ἡ μὲν Ἀγροτικὴ ὅτι κάμνει, τὸ κάμνει ἀπὸ κάποια ἰδεολογία, γιὰ νὰ ἑνώσῃ ὅλους τοὺς παραγωγοὺς εἰς μίαν συνεταιριστικὴν δύναμιν.

Τὸ λάθος της εἶνε μόνον ὅτι δὲν παρακολουθεῖ ἴσως τὴν κατάστασιν καὶ δὲν εἰσέρχεται εἰς λεπτομέρειες, ἀπὸ τὰς ὁποίας πολλὰ θὰ ἐμπόδιζε καὶ εἰς πλείστα θὰ κατεπαίζετο.

Καὶ αὐτὰ μὲν ἔσον ἀφορᾷ τὴν Ἀγροτικὴν, ἀλλὰ διὰ τοὺς Συνεταιρισμοὺς εἶνε πρόχειρος ἡ ἀπόντα γία ἢ ἡ παρόκλισις τῆς ἀποστολῆς τοῦ διαδικοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἐξ ἄλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου τὸ σύστημα αὐτὸ εἶνε ἐφαρμοστόν. Ἐδῶ κατήντησεν ἐκμετάλλευσις, ἐμπόδιον, παράκωλον, ἀναρχία καὶ ἀναρχία. Δὲν πρόκειται ἰδὲ ἀκριβῶς διὰ τὴν Ἕνωσιν τῶν Συνεταιρισμῶν τῆς Ξάνθης καὶ αὐτοῦ τοῦ ἴσως τοῦ Συνεταιρισμοῦ, τῶν ὁποίων πρέπει νὰ δοσοῦσαν τὰς ἀπόψεις καὶ τὰς διαλογίας τοῦ, ἀλλὰ γενικῶς διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ συστήματος αὐτοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ γενικότερον διὰ τὸν ἑλληνικὸν λαϊκισμόν.

Μᾶλις ὁ Ἑλληνισμὸς ἀποκτήσῃ μίαν δύναμιν, θὰ μεταλλαγῇ εἰς καταδυνάστευσιν καὶ ἐκμετάλλευσιν!...

Περίεργος λαός, περίεργοι ἀντιλήψεων, περιεργοτέρων κατευθύνσεων καὶ περιεργοτέρων νοοτροπιῶν.

* * *

Διὰ τὴν διαταχθεῖσαν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὑπηρεσιακὴν καὶ ταχεῖαν ἐφαρμογὴν τῶν κανονισμῶν τοῦ καπνοῦ, ἀπὸ τὰ γραφεῖα, περὶ τῶν ὁποίων ἔγραφα εἰς προηγουμένην ἐπιστολήν μου, ἔμαθα καὶ τὰ ἑξῆς:

Ἐπειδὴ μὲ τὴν ταπεινὴν τοῦ ξενοδοχείου, οἱ γραφεῖα ἐκλεῖσαν τὰ φύλλα αὐτὰ καὶ ἐνόθεσαν τὰ κατιά τους, ἀναμένοντες τὴν ὅλην παραγωγὴν τοῦ τόπου ἡ «Ἕνωσις τῶν Ἐπιστρεφομένων», ἤτοι ἐδίκαιος ἐπιθεωρήτας διὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ, οἱ ὁποῖοι γυρίζοντες εἰς τὰ καπνοχώρια ἀπεγράφοσαν τοὺς χωρικοὺς νὰ ἐφοδιάσουν ἀμέσως τὰ κατιάνα.

Διὰ τοὺς μὴ συμμορφουμένους ἐν τῷ τῆς προθεσμίας, ἐμιλοῦσαν οἱ ἐπιθεωρηταὶ αὐτοὶ ἐργάτης καὶ φρόσεσαν εἰς τὴν ἐκφόρτωσιν, τὰ δὲ ἔξοδα, τὰ ὁποῖα ἔκαμναν, τὰ κρατοῦσαν κατόπιν ἀπὸ τὴν ἀγορὰν τῶν καπνῶν τῶν ἰδίων καπνοπαραγωγῶν.

Ἀπλοῦν τὸ μέτρον, ταχὺ καὶ ἀποτελεσματικόν.

Μὲ τὴν ἐργασίαν ποὺ ὑπάρχει, πάντοτε σχεδὸν τώρα, εἰς τὴν Ξάνθην, ὅπως ἀνωτέρω περιγράψαμεν, τὰ καλὰ τῶν καπνῶν τιμὰς καὶ τὴν Ἕνωσιν αὐτῶν ἔκαμνε καὶ ἡ κοινωνικὴ ἐκμετάλλευσις τῆς δυστυχίας ἢ τῆς ἀγνοίας τοῦ κόσμου εἰς τὴν πόλιν.

Ἔλειψαν αἱ παρατάξεις, οἱ μάχες, οἱ φασαρίες, οἱ ἀναστατώσεις καὶ οἱ ἐκνευρισμοί. Καὶ ἰδοὺ ἔκαμναν τὰ ψαρεύματα σὲ θολὰ νερὰ καὶ τὰ κερδίσματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔπαθαν κανένα οὔτε ἀπ' ἔδῶ, οὔτε ἀπ' ἐκεῖ.

Καλλίτερον καὶ προκτικώτερον

Ἡ «Βέργα»

καὶ δικαιοτικώτερον καὶ καταπεσιστικώτερον θέσει τὰ πράγματα, κατὰ τὴν μεγάλην ὀξύτητα τῆς κομμουνιστικῆς δράσεως εἰς τὴν Ξάνθην, ὁ ἐπιφορτίτης Μπαρμπαγρόρης Δρακόπουλος, ὁ ἀρχέκαρ τοῦ ἐδῶ Κεντρικοῦ Πρακτορείου τῶν Ἐφημερίδων, ὅταν ἔκας ἑξωλλὸς κομμουνιστὴς ἐπήγε εἰς τὸ κατάστημά του, προσπαθῶν νὰ τὸν προσηλύτίσῃ.

Ὁ Μπαρμπαγρόρης ἄφουνε καὶ ἐφάντασε... ἀγχωμένος καὶ γιὰ τὴν ἄλα ἔκα ὁ κόσμος ἀπόσπασε τοῦ Ἔκεγε.

Τοῦ ἀνέπτυξεν ἐκεῖνος περὶ καὶ νοοτροπιοσύνης, περὶ δικαίων καὶ ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου, περὶ ἀπαιτούμενων πραγμάτων, εἰα εἶνε ἡ ἰδέα τῆς πατρίδος, ἡ πίστις πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ ἡ ἄπαρξις οἰκογενείας.

Ἀφοῦ ἐτέλεσεν ἐκείνος τὴν κοσμοχρονίν του, ὁ Μπαρμπαγρόρης ἐνυφέστατος Μωρᾶζης, τὸν ἠρώτησε μὲ μίαν ἀποστεγνὴ καὶ κλῶν σύνην πονηρόν:

— Ὅσα δὲν πρέπει νὰ ἔχουμε οἰκογένεια;

— Βεβαίως. Τί τὴν θέλουμε!

— Ὅτι οἰκογενειακὴ τιμή;

— Μιὰ κοντεμόρα καὶ μιὰ πρόληψις εἶνε αὐτά, ποὺ λέγεται ὅσα γενειακὴ τιμή. Πρέπει νὰ ἔλεύθε ἐφοβίσε ἀπὸ τέτοιες κοντεμόρες.

— Ὅστε τὴν γυναῖκα τοῦ βίος μπορεῖ νὰ τὴν παίρνῃ καὶ ὁ ἄλλος;

— Βεβαιότατα. Φθάνει νὰ τοῦ ὁ θέσῃ.

— Ἔ, τότε, νὰ 100 δραχμὲς καὶ ἀφρε μου τὴ γυναῖκά σου, γιατί μοῦ ἀρέσει.

Ὁ κομμουνιστὴς ἔγκασε τὸ κεφάλι του μέσα εἰς τὶς πλάκες του καὶ ἔφυγε σὰν σκύλος ποὺ τοῦ κόψαν τὴν οὐρά!...

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΕΤΣ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ:

Ἡ φιλονεικία εἰς τὴν Ξάνθην.

ΣΤΟΜΑΧΟ - ΕΝΤΕΡΟΛΟΓΟΣ
ΝΙΚ. ΠΡΕΒΕΔΟΥΡΑΚΗΣ
Ἐπὶ τριετίαν ἐν Παρισίοις
Βιβλιοθῆκ. Δέχεται: Ὁ
ου δε ἑκάστ. Παρασ
καὶ 5-6. Τηλέφ. 89

ΣΤΟΜΑΧΙΑ - ΕΝΤΕ
Κ. ΣΗΜΑ
Διδάκτωρ τοῦ
τοῦ Μονάχου
Διδασκαλίας
Μενάνδρου
δος Ἀγ. Κ
κ. α. 1—3

ΠΑΥ

"Ένας περίπατος τη νύχτα στής Ξάνθης τα σοκάκια.— Πόνος και πόθος έμμετρος.—Μια μονομαχία Έρωτος και Διονύσου, άγάπης και κρασιού.—Όταν βγαίνει το φεγγάρι είς τον ούρανό και χάνονται τ' άστέρια.— Μιά υπονόμευσις των ελληνικών καπνών.— Οι Έλληνες και τά σπίτια τους.—Πολυκατοικίες και φτωχοκαλύβάκια στην Ελλάδα.— Ο κ. Ι. Χαλκοκονδύλης.— Όταν ανοίγουν τη νύχτα τα παράθυρα στον έρημο τον δρόμο.— Οι ταχυδρομικοί διανομείς και τα εργατικά τους δίκαια.

ΞΑΝΘΗ

Εθνικ' Αθ 8 Δεκ. 1937

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΞΑΝΘΗ, Ἰανουάριος.

Κάποιος μέ ρώτησε στήν Ξάνθη:

— Καπνίζετε ;

— Ὄχι.

— Ἂν ἦταν ὅλος ὁ κόσμος σάν καί σᾶς δέν θά ὑπῆρχε καπνός στή Ξάνθη.

— Ὀπτε... καπνικά ζητήματα.

— Βεβαίως.

— Κ' ἐμένα. ἡ καρδούλα μου καίει καί τσιτσιρίζει...

— Θά ὑπῆρχον ὅμως χίλια δυό ἄλλα.

— Ἀσφαλῶς.

Ἔπειτα ἐσκέφθη ὀλίγον καί μοῦ εἶπε :

— Ἔρετε πόση εἶνε ἡ ὅλη παραγωγή τῶν καπνῶν τῆς Ξάνθης ;

— Ἰρία ἑκατομμύρια ὀκάδες.

— Ἔρετε πόσος καπνός παρουσιάζεται εἰς τήν παγκόσμιον ἀγοράν, ὡς καπνός τῆς Ξάνθης ; Δέκα ἑκατομμύρια ὀκάδες!...

— Πῶς αὐτή ἡ... εὐτυχία ;

— Ἐγώ τήν ἰδέαν ὅτι ὑπάρχουν Ἑταιρεῖαι πού ἔχουνε συμφέρον νά μᾶς μπαταρδέψουν τόν καπνόν σιγά-σιγά. Ἔτσι λοιπόν καί τά καπνά τῆς Ξάνθης ἀνακατώσανε μέ βαλκανικά καπνά διάφορα. Ὁ σκοπός των εἶνε καταχθόνιος. Νά συνηθίσουνε τήν πελατεῖαν τους σιγά - σιγά νά πίνη καί τώτερα καπνά. Καί ἔτσι χτυπιέται ἡ ἑλληνική παραγωγή. Πρό καιροῦ αἱ ἀμερικανικαί ἑταιρεῖαι λανσάραν τό σχέδιο αὐτό. Σήμερα δέν γνωρίζω ἐὰν τό κάνουνε αἱ ἴδιαι, πάντως ἡ ἀνύπαρκτος αὐτή πληθώρα τῶν δέκα ἑκατομμυρίων καπνῶν Ξάνθης, πού γεμίζουν τάς ξένας ἀγοράς, μέ ἀνησυχεῖ πολύ. Τά ἀμερικανικό τράστ πρό ἐτῶν ἤθελε νά ἀποπιδοῦν τήν τιμάς. Εἰς τά καπνά τους, πού δέν ἀτίζουν τίποτε, ἔβαζαν στήν ἀρχή εἴκοσι πέντε τοῖς ἑ'κατόν καπνά δικά μας, καί δύο πηγαίναν καί τά κατεβάζαν γιά νά συνηθίσουνε τήν πελατεία τους, ὅπως σᾶς εἶπα. Καί τό πρόγραμμά τους νά καταναλίσκουν τά δικά τους τά καπνά, χωρίς νά ἀκριβοαγοράζουν ξένοι τά δικά μας.

— Τί θά ἔπρεπε νά γίνῃ;

— Μιά ἐντατική προπαγάνδα στήν Εὐρώπη καί παντοῦ, ὅπου ἐξοβελοῦνται ἑλληνικά καπνά. Ἡ προπαγάνδα αὐτή μπορεῖται νά κλίσται νά τήν ἀναλάβουν τά ἑλληνικά τά προξενεῖα, τά ὁποῖα ἔτσι θά γίνουν οἱ ὁπόστολοι τῆς ὑγιοῦ σκωῆ καί γνωστοποιήσεως τῆς ἑλληνικῆς παραγωγῆς. Ἐκεῖνο ἔκαμε πρό τινων ἐτῶν ἡ Βουλγαρία καί κατώρθωσε τόν ἀξιοσημείωτον νά ὑποκελέψῃ τά ἑλληνικά καπνά.

Κάμνουμεν ἕνα περίπατον εἰς τούς προσφυγικούς συνοικισμούς τῆς Ξάνθης.

Καλά καί στερεά σπιτάκια, ὅπως γράψαμε.

Ἀλλά ὅλα μονόροφα καί κατά συνέπειαν ἐκτεταμένοι οἱ συνοικισμοί εἶς μεγάλην ἔκτασιν, ὥστε νά δίδουν γιλίας δυό δυσκολίας εἰς τόν Δῆμον διά τήν ὕδρευσιν, τόν ἠλεκτροφωτισμόν, τήν καθαριότητα καί ἄλλα. Ἀλλά «δυοῦν κακῶν τό μή χείρον ἑλέσθαι», ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι. Ἕλληνες, οἱ πρόγονοι τοῦ κ. Ἰασωνίδου.

Αἱ πολυκατοικίαι, ἐκ τῶν ὅσων βλέπει καί ἀκούει κανείς, εἰς τήν Θεσσαλονίκην κλπ. δέν ταιριάζουν εἰς τόν χαρακτῆρα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἡ συνοίκησις εἶνε ἀπό πάσης ἀπόψεως ἐνοχλητική διά τόν Ἕλληνα καί ἐπιβλαβής διά τήν οἰκογένειάν του. Τοῦτο τό διεπίστωσα, ἐκτός τῆς Θεσσαλονίκης, καί εἰς ἄλλα μέρη καί Ἰδίως εἰς Καβάλλαν.

Ἐκτός δέ τῶν ἄλλων, ὁ Ἕλληνας τό σπίτι τό ὁποῖον δέν θά καταλάβῃ ἐντελῶς δυό του καί ἐξ ὁλοκλήρου, δέν θά τό ἀγαπήσῃ καί δέν θά τό περιποιῆθῇ. Ὁ Ἕλληνας εἶνε μικροαστός, μικρονοικοκύρης, θέλων γωνιστί τά δικαιώματά του ἀπό τοῦ ἄλλου... Θέλει τήν καλήν κατωνίαν μετά τῶν γειτόνων του, ἀλλά ἀντιπαθεῖ τήν συνοίκησιν, ἤστω καί ἐν αὐτῇ εἶνε ὑπό ἀρίστας ὑποθέσεις.

Ὀμνύομεν διά τόν Ἕλληνα τῶν ἑταιρειῶν καί τόν τῶν μεγάλων πόλεων, τήν ἑλληνικήν οἰκογένειαν, τήν ὁποίαν ἄλλοτε ὁ σεβαστός κ. Ἰ. Χαλκοκονδύλης παρομοίασε πρόσφατα ἐπιτυχῶς μέ κοκκοτζόχοιρον, τήν οἰκογένειαν τήν συμμαζευμένην εἰς ἑαυτήν καί τείνουσαν τά ἀγκάθια της πρός πάντας ἄλλους, τόν Ἕλληνα μικροιδιοκτήτην, ὁ ὁποῖος καί τραγοδιά παρομοιαστικόν ἔχει κάμει γιά νά δείξῃ ὅτι τήν ἀνεξαρτησίαν του τήν ἐννοεῖ εἰς τό νά εἶνε μοναχός του καί κύριος τοῦ ἀρκετοῦ του καί μακράν τῶν ἄλλων θλιμμάτων κάτω ἀπό τό ταβάνι του, ἔστω καί ἐν αὐτό εἶνε μιᾶς μόνον σπιθαμῆς, κάτω ἀπό μιά δική του στέγη, ἔστω καί ἐν αὐτῇ εἶνε ξεταβάνωτη, ἐντός τεσσάρων τοίχων τῆς ἀπολύτου κυριότητός του, καί ὡς εἶνε αὐτοῦ ἀπό ταυτιᾶ εἰσαγθέντι, ὅπως τό λένε ἐδῶ πέρα.

Ἡ παροιμία αὐτή τῆς μονήρους κατοικίας τῆς ἑλληνικῆς οἰκογενείας, τήν ὁποίαν ἠκούσαμεν καί ἐδῶ, εἶνε ἡ ἑξῆς καί τήν ἀνεγράφομεν διά τό περίεργον τῆς ἐκφράσεως. Ἀλλάσσοντες μόνον κάτι ποῦ δέν μπορεῖ ν' ἀναγραφῇ καί τροποποιοῦντες τόν δεύτερον στίχον εἰς φτωχοκαλυβάκι.

Σπίτι μου, σπιτάκι μου,
καί φτωχοκαλυβάκι μου.

Σιμπτυξῆς δηλαδή τοῦ ἀρχαίου «οἶκος», «οἰκία» καί συνεκδοχικῶς «πόλις», «πατρίς», εἰς «σπιτάκι μου καί φτωχοκαλυβάκι μου», εἰς φρούριον τοῦ ἑαυτοῦ μας !...

☘

Ἀποχαιρετᾶ τήν πόλιν, γυρίζοντας, χωρίς σκοπό, στίς γειτονιές της.

Πάρνει νά νυχτώνῃ.

Ὁ οὐρανός ἐγέμισεν ἀστέρια. Καί μέσα εἰς τό θαῦμα αὐτό τοῦ οὐρανοῦ ἀνέτελεν ἡ σελήνη, σύρουσα, θά νομίζῃ κανείς, ὁλόκληρον αὐτόν τόν οὐρανόν, ὡς ἐοθῆτα, ἀπό κοντά της.

Τά ἀστρα ἄμα τήν εἶδαν ἔσπευσαν νά ἐξαφανισθοῦν ἀφ' παντοκάκιας ἐμπροσθεν εἰς ἀγριεμένην γάταν.

Μέσα ἀπό τά μισοφώτιστα καί κλειστά παράθυρα ἀκούονται τρα γούδια κοριτσιῶν, σιγά καί ἀπαλά, τόσο σιγά καί ἀπαλά ποῦ νομίζεις ὅτι λικνίζουνε τά ὄνειρα των μέ αὐτά καί φοβοῦνται νά μή ξυπνήσουν τήν πραγματικότητα.

Μοῦ φαίνεται παράξενο
νά λένε πῶς θά κρυώ
ἀφοῦ βαστῶ [illegible]
ρήγα σπαθί [illegible]

Σ' ἄλλο παρ[illegible] τοῦ τραγουδιοῦ ἀκούεται [illegible] παράπονο:

Μέ τά περ[illegible]
πατεῖ φλιόρ[illegible]
γιατ' εἶνε [illegible]
καί γρήγορα [illegible]

Τό τραγοῦδι αὐτό [illegible] δέν ἀφορᾷ ἡμᾶς.

Ὅπως καί ἄν εἶνε ὅλ[illegible] θαίνει κανείς πολλά, γυρίζοντας τ' ἀπόβραδα, στῆς Ξάνθης τά στενά σοκάκια, ὅταν φουντώνουνε οἱ πόνοι καί ἀγριεύουνε οἱ λογισμοί, στῆς ψυχῆς τά σοπάτιαα.

Νά [illegible] μία ποῦ σιγοτραγουδᾷ. Ἐνῷ γυρίζει φορτωμένη τά σπαλινά της μέ νερό, νομίζουσα ὅτι δέν τήν ἀκούει κανείς, παρά ἡ μυστόπεπλος σελήνη τ' οὐρανοῦ.

Πολλές φωτιές μέ τριγυρνοῦν,
μά μιά 'ναι ποῦ μέ καίει,
μονάχη μου τήν ἀνάφα,
κανένας δέν μοῦ φταίει.

Πολύ σωστά, ἀλλά τόσο νερό τῆς βρύσης, ποῦ πάει χαμένο δίκια, γιατί νά μή χρησιμοποιήσῃ πρός κατάσβεσιν;

—Μωρ' Ἀλισσαβῶ...

Ἀκούεται μιά φωνή ἀπό τήν ἀπέναντι αὐλήν.

—Εἶπε, μωρή Ἀλισσαβῶ, τοῦτ' τό γυβρόμου τό τραγοῦδι.

Καί συμμορφοῦται χωρίς νά γυρίσῃ ὀπτε τό κεφάλι ἡ Ἀλισσαβῶ.

Μά μεῖς κι' ἄν ἔχαρίσαμε,
δέν κλείσανε οἱ δρόμοι,
τήν ἑβδομάδα ἑφτά φορές
ἔρχονται οἱ ταχυδρόμοι!

Μεγαλύτερον ἐγκώμιον πρός τήν ταχυδρομικήν ὑπηρεσίαν τῆς Ἑλλάδος, νομίζω ὅτι δέν θά μποροῦσε νά γενῇ ἀπό τό τραγοῦδι τοῦτο τῆς παρηγορίας καρδιῶν ἀπηλπισμένων.

Οἱ ἀφανεῖς καί κουρασμένοι ταχυδρόμοι, οἱ σκοτομένοι καί πτωχοί διανομεῖς μέ τόν μικρόν, τόν ἐλάχιστον μισθόν, ποῦ φέρνουνε τήν εὐτυχίαν κάθε ἡμέραν, ποῦ φέρνουν τήν παρηγορίαν, ποῦ φέρνουν τή μεγάλη τή χαρά καί τή δροσιά στά πόδωσπα τῶν κοριτσιῶν, τῶν ἀπόμερων καί φτωχῶν συνοικιῶν τῶν πόλεων.

—Ἤστω καί πάλι, Ἀλισσαβῶ, πέστο καί ἐξανατέστο τό τραγοῦδι τοῦ φταχοῦ!...

Ἀπό τό ἀπέναντι τό μαγαζάκι κάποιος περνάει, κάποιος στέκεται. Κάποιος μουρμουρίζει, κάποιος τραγουδεῖ. Κάποιος πίνεται καί πίνει.

Στῆς Ξάνθης τά παράθυρα,
βασιλικός ἀνθίζει
κ' ἐμένα ἡ καρδούλα μου
καίει καί τσιτσιρίζει.

Μιά καρδιά τριζοβολεῖ ἀπέναντι. Ἕνα παράθυρο ἀνοίγεται ἡ μιά καρδιά ἀναίγεται ἀπό καημό, ἕνα παράθυρο τριζοβολάει...

Ἕνα λουλοῦδι ἀνοίγει, ἕνα προσωπάκι φαίνεται ἀγνόν καί ἐξωραϊσμένον ἀπό τό ἡμίφως μιά καρδιά τριζοβολεῖ, μία ψυχή ἀνοίγει γιά νά κλείσῃ μέσα της ἕνα μεγάλο πάθος, τό πάθος τοῦ θεοῦ τῆς ἀγάπης τοῦ ἔρωτος τό πάθος τῆς φύσεως τήν ὡραίαν αὐτήν ἐπιταγήν.

Ἀπό μέσα οἱ σύντροφοι τοῦ τραγουδιοῦ τοῦς ἐβασιλεύοὐς τοῦ ἀνθίζουνε στά παράθυρα τῆς Ξάνθης τόν φανάζουν γιά νά πῇ. Τό ἀερᾶκι φυσάει κρύο, τσουχτερό, τί κρύο, θρισταλό, τό φεγγάρι τά γαλακτώνει ὅλα μέ τό λευκό του φῶς.

Ἀπό μέσα ἀκούεται μιά γυνῆκ φωνή μέ φωνάζῃ παρακινεπιά:

Πίνε, γιατί θά κοιμηθῇς,
χρόνια καί χρόνια χάμου,
δίχως συντρόφους καί δικούς,
καί στέφανα τοῦ γάμου!...

Ἀλλά ὁ ἔρως νικᾶει τόν οἶνον, τόν κατά Ἴωνα τόν Χῖον «Ἀδαμον παῖδες, ταυρωπόν, ἰδών οὐ νέον ἡδιστον, τόν ἀνθρώπων κρίτανιν κτλ.», τόν : «Ἴδισ τοῖς φρονοῖσι προσφιλέστατον» τοῦ Διφίλου!

Ὁ φίλτης τοῦ «βασιλικοῦ» μένει εἰς τόν δρόμον καί τό παραθῦρι μένει ἀνοικτόν, σάν κορνίζα εἰς τήν ἐξαίλλαμένην εἰκόνα «ἐκείνης» τοῦ φαίνεται σάν ὄνειρο, μέσα σή φεγγαρολουσμένη νύχτα!...

Καί ἡμεῖς, μή θερμαινόμενοι ὀπτε ἀπό τοῦ οἴνου τή φωτιά, ὀπτε ἀπό τήν πυρκαϊάν τοῦ ἔρωτος, ἀποσυρόμεθα σιγά καί ἔλεφρά καί γιά νά μή ἐμποδίσωμεν μίαν μυστικαγίαν καί γιά νά μή ἀρπάσωμεν καί κανένα κρυσπάγγιμο.

☘

Ἡ νυκτερινή μου αὐτή περιπέτεια μέ ἐνέπνευσε νά ρωτήσω πῶς τάει δημογραφικῶς ἡ Ξάνθη.

Ὑπερπληθωρισμός καί ἐδῶ.

Ὡς 90.000 θά εἶνε οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Ξάνθης.

Τοῦ δήμου 36.000.

Τῆς πόλεως 34.000.

Ὁ πληθυσμός τοῦ δήμου Ξάνθης αὐξάνει κάθε χρόνο κατά πενταποσίας ψυχάς περίπου.

Καί ἀπό τόν πληθυσμόν αὐτόν οἱ ἄνδρες ὑπερτεροῦν κατά τινας ἑκατοντάδας τάς γυναῖκας.

Ὅστε δέν δικαιολογεῖται, τό ἀστόν, τό τραγουδᾶν ἐκεῖνο τό δ ὁ πολύν μοῦ ἔλεγε γηραιός Ξάνθιος εἰς τά καφενεῖον τοῦ σιδηροδρομι-

Στῆς Ξάνθης τά παράθυρα βασιλικός ἀνθίζει.

κοῦ σταθμοῦ, ὅταν περίμενε τό τραῖνο γιά νά φύγῃ.

Τῆς Ξάνθης τ' ἀρχοντόπουλα
πολιοῦται μέ τό δρόμι,
κι' οἱ κοπελλιές, ποῦν' ἄρθανες,
χουρτιές, σάν τό σουσάμι.

Χαῖρε, Ξάνθη, μέ τῶν σουσαμιῶν σου τίς χουρτιές!...

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΕΙΣ ΤΟ ΝΡΟΣΕΧΕΣ : Πρός τήν ἀρόσιον.

ΞΑΝΘΗ

Ἔχει γραφικότητες ἡ Ξάνθη.— Οἱ Τοῦρκοι καὶ τὸ κουλὲρ-λοκὰλ τῶν πλέον.— Σκέψεις κάτω ἀπὸ ἕνα τούρκικο τζαμί.— Οἱ πελαργοὶ καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ οἱ... νεώτατοι τοιοῦτοι.— Δεκαοχτούρες στὴ φωλιὰ καὶ δεκαοχτούρες στὸν... τοῖχο. —Τὸ Τουρκικὸ καὶ τὰ χαρίσματα τῶν πλέον.— Ἕνα καθήκον τοῦ Δημοτικοῦ συμβουλίου Ξάνθης.— Αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ ἐπαγγελματικὴ Ὑπόπτη τῆς Ἑλλάδος.— Δασκάλοι καὶ καθηγηταὶ ποὺ μπορροῦσαν νὰ κάνουν θαύματα.— Ὅταν ζωντανεύει καὶ κινεῖται μονοχῆ μιὰ ἐφημερίδα τῆς Δυτικῆς.— Τὸ καλὸ παράδειγμα ἑνὸς καθηγητοῦ ἀπὸ τὴ Δυτικὴ.

7/1/37

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ

ΞΑΝΘΗ, Ἰανουάριος.

Ἕνας παλαιὸς Ξάνθις μοῦ ἔλεγε :

Τῆς Ξάνθης τὰ παινέματα
καὶ τὰ χαρίσματά της
τοῦ μακρυὰ μὴν τὰ κυτᾶς
μὰ δλέπε τα κοντά της.

Αὐτὰ τὰ χαρίσματα καὶ τὰ ἐπαινέματα· ἐξήτησα καὶ γὼ νὰ ἰδρῶ.

Ὅπου εἶνε Τοῦρκοι, θέβαια,σεγὴν

Ξανθιώτισσα τοῦ παλιοῦ καιροῦ.

παλιὰ τους τὴν κατάσταση, δίδουν κάποια γραφικότητα στὸ μέρος.

Κάθουμαι εἰς τὸ καφενεῖον τῆς «Κεντρικῆς Πλατείας» Ξάνθης. Δίπλα μου τὸ τζαμὶ τὸ τουρκικό, ἐξωθεν τοῦ ὁποίου ἀπονίπτονται οἱ Τοῦρκοι καὶ μπαίνουν νὰ προσευχηθοῦν, χωρὶς ν' ἀπονίπτουν, θέβαια, καὶ τὰ καθημερινά τους ἀνομήματα.

Ἀπάνω πλατάνια ἀνοίγουν τοὺς τεραστίους κλάδους των, γυμνοὺς σήμερα ἀπὸ φύλλα. Λίγα μόνον κίτρινα, σὰν ἀναιμικὲς παλάμες, ἀνοιχτὲς, πέφτουνε ἐδῶ κι' ἐκεῖ, στὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου

«σὰν δάκρυ τῆς φύσεως
ποὺ πέθανε....»

καθὼς λέγαν μιὰ φορὰ κι' ἕνας ποιητὴς καιρὸ οἱ ρωμαντικοί. οἱ ποιητὲς.

Κάπου στὴ δρᾶσι τοῦ ἀπομεσημέρου τὸ δοιὸ τὴ πρόσχαρο καὶ ζεστὸ νὸν καὶ χαραν ἀκτινοβολοῦν τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, καὶ ἐγὼ σκοπεύω τὸ νερὸ. Δρθόνω Μ...

"Ὅπου Τοῦρκος καὶ νερό,
δπου νερὸ καὶ πλάτανος

λέει μιὰ παροιμία παλαιά.

Ὅπου πᾶμε ἡμεῖς, γεμίζει ὁ κόσμος ἀπὸ μοδιστρόβιλκα καὶ διακηγορικὰ γραφεῖα...

"Ὅπου Τοῦρκος, δεκαοχτοῦρες, πελαργοὶ καὶ ἡδονὴ καὶ ἀξιοζήλευτος ἀκόμαντης ζωῆς.

"Ὅπου Τοῦρκος κι' ἀρωμᾶς!

"Ὅπου πατήσεις τὴν γειτονικῆς, ἀνησυχεῖ, ἔγκυκλα, αὐτοκίνητα εἰς πληθυρίαν ἀπὸ τὴν κίνησιν καὶ τὸν θόρυβον καὶ ἀριθμὸν σφαῖρ καὶ δεκαοχτοῦρες, ὅπως γράφουμε καὶ ἄλλοτε.... ψημένες εἰς τὸν φοῦρνο.

Κρέας ποὺ δὲν τρώγονται καὶ ἀλμύρα!

Τὸ ὄνομα τῶν πελαργῶν μοῦ ἔφερε μελαγχολικὰς σκέψεις εἰς τὸν νοῦν.

Πῶς ἀλλάζουν οἱ καιροὶ καὶ τὰ ἐθιθήματα τοῦ κόσμου.

Σιγὰ-σιγὰ ἐξαφανίζονται καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν.

Στὴ Θράκη, μοῦ λέν, τὸ καλοκαῖρι εἶνε ἀκόμη ἄφκοτοι.

Εἶπα, πῶς ἀλλάζουν τοῦ κόσμου τὰ αἰσθήματα.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἀγαποῦσανε πολὺ τοὺς γεροντοὺς καὶ τιμωροῦσαν αὐστηρὰ ὅποιον τοὺς κακοποιοῦσε, οἱ Ἀθηναῖοι μάλιστα, τιμῶντες τὴν πατρικὴ στοργὴ τοῦ γεροντοῦ πρὸς τὰ μικρὰ τοῦ καὶ τὸν ἀναπαλὶν καὶ προβάλλοντες τοῦτον ὡς παράδειγμα εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἐθέσπισαν, κατὰ τὸν Ἀριστοφάνη, τὸν «Πελαργικὸν Νόμον», τὸν διατάσσοντα νὰ γηροκομοῦν οἱ παῖδες τοὺς γονεῖς.

Οἱ δὲ ἀρχαῖοι Θεσσαλοὶ τιμωροῦσαν μὲ θάνατον ὅποιον σκότωνε κανέναν πελαργό.

Σήμερα μοῦ λέν ὅτι στὴ Θεσσαλία δὲν ἔχει ἀκομὴ πελαργὸς γιὰ πελαργός.

Ὑπάρχουν ὅμως καρακάξες, κάρριες, κακλοῦδες, γκόλιες, κόρακες καὶ κουρούνες ἀρδόνες!...

Τὸ κομμάτι αὐτὸ τῆς Ξάνθης εἶνε γραφικὸ πολύ.

Δίπλα διωρόθωσε, ἐπὶ Δημαρχίας, νομίζω, τοῦ κ. Χασιρτζόγλου, καὶ ἡ «Κεντρικὴ Πλατεία», ἡ ὁποία ἦτο πρὶν σταῦλος καὶ ἀλογοσταῦλον καὶ δημόσιον μέρος ἀπορριμμάτων καὶ σβουνιῶν καὶ σκουπιδιῶν. Ἠρώθη, ἐκαλλύνθη, ὁ χωνήματος, ἀπολίθη κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἐφκιάν' καὶ ἀπὸ ἐσπίνα μισομάτων ἔγινε μέρος δημόσιον καὶ κέντρον περιπάτου.

Τῆς λιπαινε, θέβαια, πολλὰ, πάρα πολλὰ ἀκόμη. Ὁ νέος Δήμαρχος, ὅμως, τὰ ὑπόσχεται, καὶ θὰς ἐργάψαμε, κ' αὐτά.

Ζητάω τὰ ἄλλα τῆς πόλεως αὐτῆς χαρίσματα, τὶς ἄλλες ὠμορφιὲς τῆς Ξάνθης. Τῆς Ξάνθης μὲ τὰ καλόρψιαα της, τοὺς φυσιόλους καὶ διεστραμμένους δρόμους της, τοὺς γαντζωμένους ἐπάνω πρὸς τὶς ἀντιφορκὲς τῆς γειτονιᾶς τους ἀπεν-ῦ, τοὺς στραβοὺς τοὺς ἀνωμάλους τους διστρόπους δρόμους τῆς, ποὺ κυβολιόσ[illegible] ὁ Δῆμος, προσπαθεῖ [illegible] ἀμαυρὸς λείους καὶ ὁ [illegible] ἀπὸ ἄκρες ποὺ προσπα[illegible] ρεχν' ἀ[illegible]

[illegible] ἡ Ξάνθη ἀμορφο[illegible] καὶ τὴ [illegible] τῆς [illegible] ποὺς [illegible] ἀπὸ [illegible] ἀμόρ[illegible] ἀπὸ τὴν ἴδια κολοκυθιά. Ἕνας δρόμος ἡλίθια παρμένος, ἢ παρμένος ἔτσι, ποὺ νὰ δεῖχνη κάτι τὸ νεοκτισὸν καὶ τοῦτο ἀπὸ «ἀρχόντικο» γεμάτο. Φωτογραφοῦνται κατὰ προτίμησιν δρόμοι ποὺ ἔχουν σπίτια «εὐρωπαϊκὰ»—εὐρωπαϊκὰ νὰ τὰ κάμη ὁ Θεός!—γιὰ νὰ φανῆ ἡ... πρόοδος τοῦ τόπου καὶ τῆς κοινωνίας ὁ πολιτισμὸς—πρόοδος καὶ πολιτισμὸ νὰ τὰ κάμη ὁ Θεός!—καὶ ἂς μὴν ἔχη ἡ πόλις σύστημα ὑδρεύσεως, καὶ ἂς εἶνε γεμάτα τὰ νερὰ τῆς πόλεως ἀπὸ μιγρόβια τύφου!

Ἂν οἱ φωτογράφοι—διαφημιζόνται δὲν πάρουν τὸ κομμάτι αὐτὸ τῆς πόλεως μὲ τὰ εὐρωπαϊκὰ τὰ σπίτια, θὰ πάρουνε καμμιὰ πλατεῖα, μὲ ἕξη ἀκακίες—τὰ δένδρα αὐτὰ τοῦ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ—καὶ τοῦτες σκονισμένες καὶ μισοσπασμένες καὶ παρμένη καὶ ἡ πλατεῖα τοῦτη ἔτσι ποὺ νὰ φαίνεται γυμνὴ κ' ἔσημος σὰν ἔρημος ἀπέραντη, ἀχμώδης καὶ ξηρά.

Ἢ θὰ πάρουν κάνα γεφύρι, ἀπὸ μπετὸν-ἀρμέ, μὲ δυὸ σουρλουλοῦδες ποὺ νὰ στέκονται ἐβδαλλιασμένες στὴν ἄκρη εἰς στάσιν γλυκανάλατον, μὲ προτεταμένα, ἀσκετῆ, τὰ στραβὰ τους πόδια.

Ὅσοι κουντοῦμε γωρικῶν—αὐλὰ εἶνε χωριάτικα καὶ περιφρονημένα!—τίποτε ἀπὸ τὴν ὡμορφη ζωὴ, τὴν χαρακτηριστικὴ τοῦ τόπου, τίποτε ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν χωρικῶν, τίποτε ἀπὸ εἰς ὡραῖες γραμμὲς ποὺ τὶς γένηκαν αἰῶνες, τίποτε ἀπὸ τὰ παλιὰ αὐ μέρους σπίτια, τίποτε τὸ ἰδιαίτερον τῆς κάθε πόλεως; καὶ τὸ χαρακτηριστικόν!...

Αὐτὴ εἶνε ἡ διὰ ταχυδρομικῶν ἐπιστολῶν διαφήμισις τῆς ἐπαρχιακῆς Ἑλλάδος...

Ὁ Δῆμος Ξάνθης, μέσα εἰς τὸ ὅσον διὰ τὴν πόλιν του ἐνδιαφέρον, ἀξ φροντίσῃ καὶ διὰ τὴν διαφήμιον αὐτὴν, ἡ ὁποία δὲν ὀστεῖται νὰ τὸν ἀλλων φιλοπόλιδον του ἔργων, μεταλλῶν ἐκλεκτὸν καὶ ζωοπτικὸν σχεδιαστῆν.

Ἡ δαπάνη θὰ εἶνε ἐλαχίστη, ἀλλὰ τὰ ὀφελήματα πολὺ μεγάλα, τόρα μάλιστα ποὺ ἀρχισαν οἱ Ἕλληνες νὰ κινοῦνται λίγο καὶ νὰ βγαίνουν ἔξω ἀπὸ τὰ καβούκια τοὺς...

Καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη ἔχω νὰ παρατηρήσω.

Εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχιακὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἐκδίδονται μιὰ καὶ δυὸ καὶ τρεῖς ἐφημερίδες.

Ἐδῶ στὴ Ξάνθη ἐκδίδεται μιὰ πολὺ καλὴ, ἡ «Βορειοθρακικὴ» τοῦ κ. Σ. Βλαχοπούλου. Καλὴ καὶ ἡθικά.

Εἰς αὐτὴν, καθὼς καὶ εἰς τὰ ἄλλα καλὰ φύλλα τῶν ἐπαρχιῶν, θὰ εἶχε νὰ συστήσῃ κάποιον πρωτοτυπίαν καὶ κάποιο χρῶμα τοπικό, στὸ περιεχόμενόν τους. Αὐτὴ ἡ τυφλὴ ἀπομίμησις τῶν ἀθηναϊκῶν εἰς ὅλα, εἰς περιεχόμενον καὶ εἰς ἐμφάνισιν, πολὺ ἀδικοῦν τὴν ἐπαρχιακὴ ζωὴ καὶ τὴν ἐπαρχιακὴν ἀντίληψιν. Ἐξαρτᾶ τὰ «θρακικὰ τὰς ὡραῖας «θρακικὰς μελέτας»

Παλιὰ τῆς Ξάνθης γειτονιά.

Νέα» τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως, μὲ τοῦ κ. Δημοβάκη.

Τὸ εἶπα, μοῦ φαίνεται, καὶ ἄλλοτε.

Τόσον, πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ φύλλα, εἶνε ἔξω ἀπὸ τὴν τοπικὴ ζωὴ, ποὺ δὲν μπορεῖ ὑπάρχει, ἀλλὰ κοιλοκοροτρόπως ἐκδηλοῦται ὅστε ἀνάγκη νὰ διαβάσῃς ὁλόκληρον ἐφημερίδα καὶ νὰ μὴν κατοχωρῆς ἀν αὐτὴ ἐκδίδεται εἰς τὸ Ἡράκλειτς ἢ εἰς Τζόνασον, ἢ εἰς τὴν Νάξον ἢ εἰς τὴν Χαλκίδα, ἢ εἰς Διδυμότειχον!

(Τὰ ὀνόματα αὐτὰ τῶν πόλεων τὰ ἀναφέρω ὡς σχῆμα λόγου, μονοχῆ).

Τὸ μόνον τοπικὸν, διὰ τὰ ὁποῖον ἀσχολοῦνται, εἶνε τὰ κομμουνιστικά!

Ἀλλὰ ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, τὰ ἐπαρχιακὰ τοῦτα φύλλα, θὰ μποροῦσαν νὰ προφέρουν μιὰ μεγάλη ὑπηρεσία εἰς τὸν τόπον καὶ γενικότερα εἰς τὴν Ἱστορία μας καὶ εἰς τὴν λαογραφίαν.

Πόσα ἱστορικὰ πράγματα δὲν γράθηκαν, πόσαι ἀναμνήσεις, πόσαι ἐξηγήσεις, πόσαι παραδόσεις διαφωτιστικές, πόσες ἐξηγήσεις γιὰ τὰς τοπωνυμίας, γιὰ τὰ παλιὰ ὀνόματα, δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ θησαυρισθοῦν καὶ νὰ διασωθοῦνε.

Πόσα ἤθη παλαιὰ, καὶ πόσα ἔθιμα ἀρχαῖα, καὶ τραγοῦδια τοπικά, ποὺ περνοῦν καὶ χάνονται.

Πόσες παμπάλαιες συνήθειες καὶ νομικὲς σχέσεις, ἀγραφες καὶ παλαιές, μεταξὺ ἀτόμων, ἀξιοπερίεργες, σοφές, ἁπλὲς καὶ λογικές, ποὺ ὑπῆρχον μεταξὺ τῶν κατοίκων μιᾶ φορὰ καὶ κανονίζαν τὴν γεωργικὴν ζωὴν καὶ ἐμπορικὴν κίνησιν τοῦ τόπου, πρὶν ἐπιπέσουν αἱ μωριάδες τῶν ἑλληνικῶν νόμων, ζαλιστικῶς ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ, μαζὶ μὲ τὰς διαμυριάδας τῶν ἀλληλοσυγκρουομένων ἄρθρων !

Πόσες, λέγομεν, ἀπὸ τὶς παπιπλαιες νομικὲς σχέσεις αὐτὲς τοῦ πληθυσμοῦ δὲν θὰ ἐδιδάσκοντο καὶ δὲν θὰ ἐγνωστοποιοῦντο εἰς τοὺς μὴ γνωρίζοντας τὴν Ἑλλάδα "Ἑλληνας, ὅστε νὰ φωτίσουν καὶ τοὺς νομοθέτας μας εἰς πρακτικωτέραν συστηματοποίησιν καὶ σύνθεσιν τῶν νόμων...

Πολλοὶ διευθυνταὶ ἐπαρχιακῶν ἐφημερίδων, εἰς οὓς τὰ ἔλεγα αὐτὰ, μοῦ ἀπαντοῦσαν καὶ βρίσκω ὅτι ἔχουν δίκαιον.

—Δὲν βρίσκουμε ποιοὶ νὰ μᾶς τὰ γράψουν. Ἡμᾶς μᾶς ἀπορροφᾷ, γενικῶς, ἡ ἐπιχείρησις καὶ ἔκδοσις τοῦ φύλλου.

—Καὶ οἱ δάσκαλοι καὶ οἱ καθηγηταὶ καὶ οἱ ἄνευ ἐργασίας σπουδασταί, τί κάνουν ;

— Κάθονται. Κανεὶς δὲν ἐνοχλεῖται γιὰ νὰ γράψῃ, ἀλλὰ οὔτε καὶ ἐνδιαφέρονται !...

Καὶ ἔχουν μέγα οἱ διευθυνταὶ τῶν ἐφημερίδων δίκαιον.

Οἱ καθηγηταὶ, οἱ δάσκαλοι, καθὼς καὶ οἱ δάσκαλοι τῶν χωρίων, ἔχουν ἀρκετὸν καιρὸν γιὰ νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὴν ζωὴν τοῦ τόπου.

Καὶ ὅμως οὔτε αὐτοὶ γράφουν καὶ συλλέγουν τίποτε, καὶ οὔτε καὶ οἱ καθηγηταὶ ἀσχολοῦνται μὲ ἱστορικὰ τοῦ τόπου γεγονότα, τὰ ὁποῖα θὰ μποροῦσαν ν' ἀναπτύξουν εὐρύτερον καὶ ἐπιστημονικώτερον.

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΞΑΝΘΗΝ

Μεγάλα ποσά διά τους πάσχοντας Ξανθίους.— Μία σοβαρά παράλειψις εις την εργατοπόλιν τήν Ξάνθην.— Ο παιδικός σταθμός καὶ οἱ ἐργάται τῆς σόλεως.— Τὰ σωστὰ καὶ οἱ φιλάνθρωποι τῆς σόλεως κυρίοι.— Ἕνα μεγάλο δάσαρο καὶ ἕνας ἀγανακτὴς !— Ὅπου ὁ δήμαρχος Ξάνθης χάνει... τὴν γυναῖκά του.— Καὶ ὁλίγη κουβέντα περὶ πράσου... μακεδονικοῦ καὶ πράσου ὑραικιῶν.— Καὶ ὁλίγη τουρκική συκοσοφία.

Ἔθνος 16/1/37
5 λεπτὰ

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ

ΞΑΝΘΗ, Δεκέμβριος.—Ἡ Ξάνθη, φαίνεται, ἐκτὸς τῆς εἰς ἄλλα πεδία δράσεώς της, ἔχει καὶ φιλανθρωπικὴν τοιαύτην.

Ὁ Δῆμος μόνον τῆς Ξάνθης διαθέτει ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ του παραπανὼ ἀπὸ ἕνα καὶ μισὸ ἑκατομμύριον δραχμῶν, ἢ μᾶλλον

Νέος τύπος χόντζα εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Ξάνθης.

διὰ τὴν ἀκρίβειαν, 1.600.000 δραχμῶν διὰ τὴν κοινωνικὴν πρόνοιαν τοῦ τόπου.

Δηλαδὴ 800.000 δραχμὰς τὸ ἔτος διὰ τὴν ἀντιτρησιν τοῦ Δημοτικοῦ Νοσοκομείου.

Ἑτέρας 200.000 δραχμὰς διὰ φάρμακα νοσοκομείου καὶ ἀπόρων γενικῶς.

Ἄλλας 130.000 δραχμὰς εἰς ἰατροὺς καὶ ἰατρεῖα.

Ἀκόμη 200.000 δραχμὰς γιὰ τὸ Σανατόριον τοῦ Γιούρετζικ.

Ἐπίσης ἀρκετὰ ποσὰ γιὰ δόματα εἰς φυματικοὺς, ἀπόρους, γιὰ βιβλία τῶν φτωχῶν παιδιῶν κτλ.

Ὁ Δῆμος Ξάνθης εἶχε πρὶν τὰ συσσίτια. Τώρα ποὺ ὑπῆρξαν εἰς τὸ Πατριωτικὸν "Ἵδρυμα" ὁ Δῆμος δίδει εἰς τὸ "Ἵδρυμα" αὐτὰ ἑτέρας 500.000 δραχμὰς τὸ ἔτος.

Οἱ συσσιτοῦντες εἰς τὰ συσσίτια αὐτὰ πληρώνουν δύο δραχμὰς τὴν μερίδα, οἱ δὲ μισθητοὶ μίαν δραχμήν.

Ὁ Δῆμος Ξάνθης εἶχε ἕνα ἰδικό του σύστημα διὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν πραγματικῶν ἀναγκῶν, τὸ ὁποῖον ἤρχισεν ἐφαρμόζει ἀπὸ τὸ 1934.

Κατόπιν μεγάλου κοσκινίσματος καὶ ἐξετάσεως λεπτομεροῦς εἶχεν ἐξεύρει τοὺς ἀληθινὰ πάσχοντας Ξανθίους καὶ τοὺς εἶχεν ἐφοδιάσει μὲ κάτι κόκκινα δελτία ἀπόρου. Μὲ τὰ κουπόνια, λοιπόν, τῶν «δελτίων» τούτων κάθε φτωχὴ οἰκογένεια ἔπαιρνε ἀπὸ τὰ μαγαζιὰ ζάχαρη, λάδι, τυρί, βούτυρο καὶ ἄλλο εἶχεν ἀνάγκην.

Τὰ «κουπόνια» ἐπείχον θέσιν χρημάτων καὶ ἐξηργυρούντο ἀπὸ τὸ ταμεῖον τοῦ Δήμου.

Πρακτικὸν αὐστηρὸν, δίκαιον καὶ λογικόν.

* * *

Ἐκτὸς τῆς δημοτικῆς προνοίας γιὰ τοὺς στενοχωρουμένους οἰκονομικῶς Ξανθίους ὑπάρχει εἰς τὴν Ξάνθην καὶ ἡ Φιλόπτωχος Ἀδελφότης Κυριῶν καὶ Δεσποινίδων Ξάνθης, τῆς ὁποίας πρόεδρος εἶνε ἡ κ. Χρηστίδου, σύζυγος τοῦ Δημάρχου.

Παιδικὸς σταθμὸς δὲν συνεστήθη ἀκόμη εἰς τὴν Ξάνθην. Καὶ βέβαιος ἦταν ἀνάγκη ἡ ὑπαρξις αὐτοῦ, γιατὶ μέγας ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργατριῶν τῆς πόλεως.

Ἡ Φιλόπτωχος Ἀδελφότης ὑποβοηθεῖ τὸ Πατριωτικὸν "Ἵδρυμα εἰς τὰς μερίμνας του διὰ τοὺς πτωχούς.

Τὸ «Πατριωτικὸν "Ἵδρυμα» ἤρχισεν ἐγκαθιδρυθέν πρὸ ὀλίγου χρόνου. Ἑτοιμάζει ἤδη ὡραία καὶ ἐπιβλητικὸν κτίριον καὶ ἡ καλαισθησία καὶ ἡ νοικοκυροσύνη τῶν κυριῶν τῆς Ξάνθης καὶ τῶν ἄλλων κυριῶν τῶν ὑπαλλήλων, ποὺ τὰς βοηθοῦνε, μόλις εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Σακκούτσου, διὰ τὸ ὁποῖον ἀγόρασμα προχθὲς καὶ τὸ ὁποῖον εἶνε σήμερα γραφεῖα τῶν οἰκονομικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Ξάνθης.

* * *

Τὰ μαγειρεῖα τοῦ συσσιτίου τῶν πτωχῶν εἶνε εἰς τὸ προαύλιον τοῦ ἰδίου κτιρίου, σὲ κάτι ὑπόστεγα καὶ φούρνους, ἴσως πολλοὺς τοῦ Ἰουδαίου.

Κάθε μεγάλα σὰν καλλίτερα [illegible] ἔφραζαν καὶ [illegible] γρηγόρως [illegible] τὰ δοχεῖα [illegible] ἔφεραν τὸ [illegible] δίδανε τὸ βιβλιάριον [illegible] κυρίες [illegible] καὶ ἐφέρίζαν. [illegible] ἡ κα[illegible] τῶν κυριῶν [illegible] τῶν πτωχῶν [illegible] τὸ Δημοτικὸν [illegible]

[illegible] μοῦ Ἐλεγε [illegible] ἀπὸ τὸ [illegible] ξαναγυρίζει παρὰ τὴν ἑσπέραν καὶ πολὺ ἀργά.

Ὁ σύζυγός της νὰ ἐκήρυξεν εἰς... ἀγγουριάν.

—Μὲ τοῦτα τὰ συσσίτια, μοῦ ἔλεγεν ὁ δήμαρχος, ἐξετὸ φαΐ δὲν ἔφαγα στὸ σπίτι μου!... Ἡ γυναῖκα μου φεύγει ἀπὸ τὸ πρωΐ.

—Πιστεύω οὔτε... κρόο! Τοῦ ἀπαντῶ.

—Πρόγω καμμιὰ φορὰ καὶ εἰς τὸ ξενοδοχεῖο. Εὐτυχῶς δὲν ἔχουμε παιδιά. Ἄλλως...

—Ἄλλως θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχετε πάρη διαζύγιο!

Γιὰ τὴν ἀφοσίωσιν αὐτήν τῆς κ. Χρηστίδου μοῦ εἶπανε καὶ ἄλλοι εἰς τὴν Ξάνθην.

Ἡν εἶδα μέσα εἰς ἕνα σύνεφο ροδίνων κουπονιῶν—ἕκαστον τῶν ὁποίων ἀντιπροσωπεύει ἕνα δίδραχμον—τὸ δικαίωμα τῆς μερίδος, ἐνῷ ἀπ' ἔξω εἰς τὴν αὐλὴν περιμένουν τὰ μεγάλα καζάνια ἀδειανά, μὲ γαίνοντα τὰ μεγάλα στόματά τους, σὰν νὰ ἤθελαν νὰ κατασιοῦν ὅλες τὶς ἐκεῖ κυρίες.

Καὶ οἱ ἐκατοντάδες τῶν κουπονιῶν αὐτῶν, τῶν τόσο ροδινῶν ἄλλα δεσποστικῶν, πρέπει νὰ ἐξελεγχθοῦν, νὰ καταγραφοῦν, νὰ λογαριασθοῦν καὶ ἀπὸ τέλος νὰ γίνῃ ἡ ἐπ' αὐτῶν λογοδοσία.

—Ἔχω δίκηο ποὺ σᾶς εἶπα δεν θὰ σᾶς φάνε τὰ... καζάνια σας;

—Εὐτυχῶς, μοῦ ἀπάντησαν, πὸ συκαλλάσσομεθα. Μόνον ἡ κ. πρόεδρος δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἀλλαγῇ.

— Καὶ ἡ κυρία πρόεδρος δὲν τρώει τὸ μεσημέρι;

—Ὄχι τὶς περισσότερες φορές.

Ἐκείνην τὴν ἡμέραν τὸ συσσίτιον εἶχε μαγειρεύσῃ ἕνα τοπικὸ φαγητὸ ἀπὸ πράσα μὲ σέλινα μαζί!

Ἄχνιζεν ὀρεκτικά.

Ὁ ὀποφαινόμενος, μὴ γνωρίζων τὸ φαγητὸ αὐτὸ καὶ ἐνθυμηθεὶς μίαν μακεδονικὴν παρασκευὴν τῶν πράσων μὲ ἔλιαι καὶ μὲ λάδι, ἕνα εἶδος στιφάδου σαρακοστιανοῦ, μὲ κόκκινο πιπέρι, σκόρδα, κρομμύδια, δάφνη, δαμάσκηνα καὶ δὲν ἐνθυμοῦμαι ἄλλο τι, ἀλλὰ φαγητοῦ πικάντικου πολύ, χωρὶς ὅμως σέλινα, ἠρώτησε ἂν βάζουνε καὶ ἔλιαι.

Μιὰ δεσποινὶς ἐγέλασε, ἐκπλαγεῖσα:

—Πράσα μὲ ἔλιαι, εἶπεν εἰς τὶς ἄλλες, γίνονται ποτέ!

Καιρὸς ὁ κ. Τσελεμεντὲς νὰ ἐκδώσῃ τὸ ταχύτερον τὸ νέο σύγγραμμά του «Γιὰ τὰ τοπικὰ μας φαγητὰ» γιὰ δυὸ λόγους.

Πρῶτον γιὰ νὰ μάθουν οἱ "Ἕλληνες τὰ ἑλληνικὰ τους φαγητά.

Καὶ δεύτερον γιὰ νὰ θαυμάσουν τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ποικιλίαν, τὴν εὐγένειαν, τὴν σύνθεσιν, τὴν παρασκευὴν καὶ τὴν ἀπόδοσιν τῆς ἑλληνικῆς κουζίνας καὶ τῶν ἀπὸ αἰώνων Ἑλληνίδων οἰκοκυρῶν.

Ἐπειδὴ οἱ Ξανθῖοι μοῦ ἐπήγε-

Ἀρχὴ προδοτευτικῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν τουρκικὴν ἀναθεώρησιν τῆς ὑπαθρίου χώρας.

σαν μὲ [illegible] τὸ φαγητό τους [illegible] τὰ πράσα καὶ τὰ σέλινα [illegible] κόστιμον, θρεπτικόν, [illegible] κατὰ στομαχικόν, ἀνα[illegible] τὴν συνταγή του διὰ [illegible] Χιχοῦδηδες, τοὺς περιέργους ἢ τοὺς ἀγαπῶντας τὸν φαγητὸν τὴν ποικιλίαν.

Βάζουν τὰ πράσα καὶ τὰ σέλινα νὰ βράσουν μὲ λάδι καὶ νερό, χωρὶς κρεμμύδι, καὶ χωρὶς τσιγάρισμα. Σὲ λίγη ὥρα, ἐὰν θέλουνε, βάζουνε καὶ ντομάτες πάστα.

Πιπέρι καὶ ἀλάτι ἐννοεῖται...Ὁ μαθαπὸς ὅμως ὁ παρεισάκτος καὶ ἀπαραίτητος, ὁ χώνων εἰς ὅλα τὰ φαγητὰ τὴ μαύρη του, ὁ σὸν «ἐλίγος» καὶ ἂν εἶνε, δὲν ἐπιτρέπεται στὸ φαγητὸ αὐτό.

Οὔτε καὶ τὸ κρεμμύδι, ὅπως εἴπαμε.

Ἂν ἔκαμα κανένα λάθος εἰς τὴν συνταγήν, παρακαλοῦνται αἱ κυρίαι Ξάνθης νὰ μὲ διορθώσουν, ἀποστέλλουσαι γέαν συνταγὴν στὸ «Ἔθνος».

* * *

Τὸ Ἵδρυμα δίδει δυὸ φορὰς τὴν ἑβδομάδα κρέας καὶ τὶς ἄλλες τὶς ἡμέρες λαχανικὰ ἢ ὄσπρια.

Ἐντύπωσιν μοῦ ἔκαμε ποὺ δὲν βλέπονται ἰχθύς.

Κάποιος μοῦ εἶπεν ὅτι εἶνε «ἀκριβοὶ πολύ».

Καλά, ἀλλὰ ὑπάρχει μπακαλιάρος εὐθηνότατος καὶ πολὺ θρεπτικὸς εἰς τὴν ἀγοράν!

Τὴν Κυριακὴν δὲν δίδεται συσσίτιον.

Τὴν Κυριακὴν κατὰ συνήθειαν... Σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου!

☘

Ἐννοεῖται ὅτι εἰς τὰ συσσίτια αὐτὰ δὲν λαμβ..νουν μέρος μόνον οἱ "Ἕλληνες κάτοικοι τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ οἱ Ὀθωμανοὶ καὶ οἱ Ἀρμένιοι καὶ οἱ Ἑβραῖοι.

☘

Καὶ εἰς τὴν Ξάνθην Τουρκαλβανοὶ χαλβατζῆδες, γιαουρτάδες, σταφιδατζῆδες, γλυκατζῆδες μὲ μεγάλα μαγαζιὰ καὶ εἰσπράξεις πεβαστές.

—Ἔκαμαν χρήματα, μοῦ εἶπαν. Ἐδῶ αὐτοὶ ἐδῶ καὶ δυὸς εἶνε ὅλοι τους ξένοι ὑπήκοοι, Γιστὶ τοὺς ἀφίνουν;

—Μήπως εὑρέθησαν κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐδῶ;

—Ὄχι. Ἔπειτα ἦρθαν ὡς μουσαφιρέοι, καὶ ὡς...μουσαφιρέοι μεῖναν μόνιμοι καὶ αἰώνιοι.

Καὶ ἕνας Τοῦρκος ἐφιλοσόφησε καὶ ἐπ' αὐτοῦ, ἀναφέροντας κάποια μεγάλη ἐπιγραφὴ ποὺ ὑπάρχει σπὼν μουσαφιρόνιτα κάποιου τζαμιοῦ τῆς Προύσσης, διὰ τοὺς τοιούτου καὶ ἄλλου...εἴδους μουσαφίρηδες.

Εἶνε δὲ ἡ ἐπιγραφὴ αὐτὴ μὲ μεγάλα γράμματα γραμμένη, ἐκεῖ πέρα, πρὸς...γνῶσιν καὶ συμμόρφωσιν.

Μουσαφιρὶν εἶστή,
γκελὶρ-γκετσίρ,
κοὺς, κιμπί.

Μουσαφιρὶν κετσοσοῦ, οὐτσορούμ, μπαϊκοῦς, κιμπί.

Δηλαδή: «Ὁ μουσαφίρης ποὺ ἔρχεται καὶ φεύγει, μοιάζει μὲ (ὀνατηπτὸ) πουλί. Κί' ὁ μουσαφίρης ποὺ ἔρχεται καὶ μένει, μὲ κουκουβάγια μοιάζει»!

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ: Ἀναζ'τώντας τὶς ὀμορφιὲς τῆς Ξάνθης.

Ἐκπλήξεις. Τὰ ἐκατ[illegible] τὰ ἀδιαμάντινα ΚΟΣΜ[illegible] τῆς διαλύσεως [illegible] λείου ΟΡ. ΝΗ[illegible] εἰς τὸ ἡμι[illegible] δὲν [illegible] ΒΥΡ[illegible]

Εθνικ. Αθ. 11 Ιουνίου 1937

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ

ΞΑΝΘΗ. Ιανουάριος.

Ηλιοτάλαντος ή σημερινή ημέρα, σωστή εύλογία τοῦ Θεοῦ ἐπί της γής. Ο ήλιος θωπεύει ἀπαλά τήν παγωμένη γή καί αὐτή ἀναλύεται ἠδυπαθοῦς.

Κι' ἀγγίζει μ' ἡδονή.

Μιά ἡμέρα, σωστή παρεμβολή

Καφεμπάλα,

τοῦ καλοκαιριοῦ, εἰς τήν καρδιάν τοῦ χειμώνος.

Ἕνας Τούρκος, ἐνθουσιασμένος ἀπό τήν ἡμέραν, ἐξηπλωμένος εἰς τόν ἥλιον καί ρουφῶν αὐτόν μέ ὅλους τούς πόρους τοῦ σώματός του καί μέ ὅλην του τήν ὑπαρξίν, γαίρεται αὐτόν καί παρακινεῖ καί ἡμᾶς νά χαρῶμεν τήν χρυσῆν ἡμέραν.

—Ἀπολαμβάνετε, μᾶς φωνάζει, ὅτι καλόν καί ὡμορφον ἀπαντᾶτε στή ζωή σας. Πιάτε ἥλιο, πιάτε νά μεθύσετε γιά ὅλον τόν χειμῶνα πού σᾶς περιμένει...

Καί πρός ἐνίσχυσιν τῶν λόγων καί παρακελεύσεών του, μᾶς διηγεῖται ἕναν μῦθον ἀραβικόν σπαλιλιόν ὅσον κτ. ἡ Ἀραβίας, ὡς μᾶς λέγει.

—Μιά ἡμέρα ἕνα λιοντάρι σ' ἕνα δάσος κυνηγοῦσε νά φάη ἕναν ἄνθρωπον. Αὐτός ἐπρόφθασε κ' ἀνέβηκε ἐπάνω σ' ἕνα δένδρο. Τό λιοντάρι ὅμως κάθησε ἀπό κάτω καί περίμενε. Ἐκεῖ πού ὁ ἄνθρωπος νόμισε πώς σώθηκε, βλέπει ἀπό πάνω ἀπό τό κεφάλι του ἀπό τά ἀπάνω κλαδιά τοῦ δένδρου νά κατεβαίνη ἕνα μεγάλο φίδι, ἕνας δράκων μέ ἀνοιχτό τό στόμα γιά νά τόν κατατιῇ.

Δίπλα ἀπό τό δένδρο περνοῦσε ἕνα ποτάμι. Ὁ ἄνθρωπος ἐτράβηξε πρός τό μέρος ἐκεῖνο τοῦ δένδρου γιά νά πηδήση μέσα εἰς τόν ποταμόν καί νά σωθῇ. Ὅταν βλέπει κάτω εἰς τό νερό τό ἀναιχτό στόμα ἑνός κροκοδείλου, πού τόν ἐπερίμενε γιά νά τόν χάφῃ.

Ἀπελπισμένος ἔμεινε μετέωρος ἐκεῖ μή γνωρίζον ποῖον θάνατον νά προτιμήση, τοῦ κροκοδείλου, τοῦ λιονταριοῦ ἤ τοῦ φειδιοῦ.

Ἐκείνη τή στιγμή μιά μέλισσα, πού ἦταν ἀπό πάνω του σ' ἕνα κλαδάκι, ἄφῆκε μίαν σταλαγματιάν μέλιτος νά πέσῃ εἰς τό στόμα του...

Καί ὁ μελλοθάνατος ὁ ἄνθρωπος, ἐγεύθη μέ ἡδονήν τήν σταλαγματιάν τοῦ μέλιτος, τόν γλυκόν ἀκεῖνον σταλαγμόν τῆς ἀπολαύσεως.—Ἀπολαύσατε λοιπόν, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγάς, τίς λίγες αὐτές τῆς ζωῆς σταλαγματιές...

Εἶνε τόσον ὀλίγες καί τόσα τά θηρία, ἡ δυστυχία καί ἡ κακία πού μᾶς παραμονεύουνε γιά νά μάς καταπιοῦνε!

⁂

Καί ἀφοῦ πρόκειται περί Τούρκων, ἄς ἀναφέρωμεν καί κάποιον ἔγινεν κατ' αὐτάς τάς ἡμέρας πόλιν τῆς Θράκης.

Οἱ Τοῦρκοι τῆς ἡμέρας αὐτές, πού εἶχα ρθῆ ἀπό Ξάνθη, εἶχαν Ραμαζάν.

Στό Ραμαζάν, καθώς εἶνε γνωστόν, αὐτοί νηστεύουν ὅλην τήν ἡμέρα, καί οἱ πιό φανατικοί δέν πίουνε οὔτε νερό, οὔτε καπνίζουνε τσιγάρο καί διασκεδάζουν ὅλην τήν νύκτα ἕως τό πρωί.

Τήν λήξιν τῆς καθημερινῆς νηστείας καί τήν ἀρχήν τῆς πολυφαγίας, τήν δίδει ἕνας πυροβολισμός. Ὅταν ὁ ἥλιος ἀκουμπήση γιά νά δύση. Τότε κάθε Τοῦρκος χάφτει ἀπό μιά ἐλιά καί ὅλοι τρέχουνε νά φάνε.

Ἄλλος ἕνας πυροβολισμός τήν αὐγή σάν πρωτοφανῆ ὁ ἥλιος, καί σημαίνει ὅτι ἡ νηστεία ἀρχεται καί πάλιν.

Σ' ἕνα γραφεῖο ἀνακριτοῦ εἶχαν κληθῆ μερικοί Τοῦρκοι νά ἐξετασθοῦν ὡς μάρτυρες.

Ἕνας ἐξηπλώνετο καί οἱ ἄλλοι περιμένανε ἀπ' ἔξω.

Ἦταν δειλινό.

Ἀξαφνα ἀκούεται ὁ πυροβολισμός τοῦ Ραμαζανιοῦ καί ὅλοι οἱ μάρτυρες τό... βάζουνε στά πόδια γιά νά πάν νά φάν. Φωνάζει ὁ δικαστικός κλητήρας, ἐγείρεται ὁ ἀνακριτής... Ἀφαντοι οἱ μάρτυρες.

Γυρίζει τότε ὁ ἀνακριτής γιά νά συνεχίση τολλάχιστον τήν ἀνάκρισιν τοῦ ἐξετασζομένου... Ἀφαντος κ' αὐτός!

—Καί τρομάξαμε, ἔλεγεν ὁ κλητήρας ἀλασσημώντας, ὡς νά τούς μαζεύουμε!...

⁂

Ραμαζάν τουρκικό!

Οἱ μυναρέδες στεφανωμένοι μέ στεφάνια φωτεινά.

Στήν τούρκικη τήν ἀγορά κίνησις καί χαρές γιορτῆς.

Οἱ καφενέδες ἀνοιχτοί καί στολισμένοι μέ κόκκινα χαρτιά. Τά γλυκανετζίδικα, τά περίφημα γλυκανετζίδικα τά τουρκικά, μέ σαροῦς τά μελωμένα τά γλυκίσματα καί γραμμές γραμμές τά ταψιά, μέ τούς μπακλαβάδες καί τά καταΐφια, τό ἕνα ἀπάνω εἰς τό ἄλλο. Ξεφορτωμένα, μοσχοβλιστά.

Καταχιόνιστα βουνά, οἱ σωροί τῶν κουραμπιέδων, μέ τήν ἀφθονη τή ζάχαρη.

Ταούκ-γιοκζοῦ, μουχαλεμιῆ, σουρμαδές καί τουλεμπιές, λουκουμάδες, μέλι σπάζοντες, ἀμιγβαλωτά σχημάτων διαφόρων, χαλβάδες, καρυδοχαλβάδες, λουκούμια, σιρόπια, παστέλια καί φύς καί φύς, μέσα σπά μαγαζιά γεμάτα φύς, καί ἀγάδες ἐξαπλωμένοι, πού τρώγουν καί καπνίζουν καί ὀνειροπολοῦν καί χαίρονται ἐνδομύχως τή γιορτή τους, τά γλυκά τους, τήν ἀπόλαυσιν, τή τούρκικη ζωή τους, πού ρέει σιγά-σιγά κι' ἀέλαστα, σάν μέλι πού χύνεται ἀπό τό δοχεῖο του στό πιάτο.

Τραγούδια δέν ἀκούονται πλιά ἡ μπλλου δέν ἀκούονται διάλου.

Πιό ζωηρή στήν Κομοτινή ἡ κίνησις. Πιό ἀπολαμβάνουν κι' ἐνασχόνονται στή πρωτεύουσα τῆς Θράκης, οἱ ἀγάδες, οἱ ἀφενάδες καί οἱ μπέηδες, μέ τά πλατειά τά κόκκινα ζουνάρια τους καί τά τσουρόπια τά χανδρά, τά μάλλινα!

Ἔκαναι ἕναν περίπατον μέσα εἰς τούς τουρκικούς τούς δρόμους, στίς τουρκικές τίς γειτονιές, πέρα ἀπό τήν ἀγορά.

Ὅλα κλειστά. Παράθυρα μέ ξύλινες κιγκλίδες, καί πόστες βαρειές καί σφαλιστές. Ὅλα σιωπηλά, τά πάντα ἀποπνέουσα δυσπιστίαν καί ζηλοτυπίαν. Νομίζεις ὅτι διαβαίνεις πόλιν μοναστηρίων καί ὄχι γειτονιάν. Περιπατεῖς μέσα εἰς κόσμον καί ὅμως εἶσαι ὁλομόνυχος. Κανένας δέν βλέπεις, ἐνῷ σέ βλέπουν, ἴσως, ἀπειράριθμοι, εἶσαι μόνος, ἐνῷ ὑπάρχει σου σύσσωμος τό πλῆθος τῶν ἀνθρώπων.

Σουνοικίες πεπαλαιωμένες καί ἀφάτως θλιβερές.

Καί σιωπή καί σιωπή καί σιωπή καί σκότος.

Γυρίζω κατά τό τζαμί.

Τούρκοι ὀκλάζοντες ἐδῶ, εἰς σκέψεις βυθισμένοι.

Τί ἄρα γε νά σκέπτωνται;

Τίποτε! Ὅπερ καί τό προτιμότερον.

Γυρίζω εἰς τά καφενεῖα.

—Ἐκεῖ τανέ καΐμακλῆ!

Καφές, καφές, ἀτζόσως κατῆς, σέ μεγάλα στρογγυλά φλιντζάνια.

Ἀκόμη ἕναν κι' ἀκόμη ἄλλον ἕναν.

Πίνουν ὅλοι τους, ἀξεδιψάστα καφέ καί καπνίζουν καί τσιγάρα. Πίνουν γιά νά πιοῦν, ἤ γιά νά σκοτάσουνε τήν ὥρα;

Μοῦ φαίνεται τό δεύτερον, ἀλλά ἴσως καί τά δύο.

Ὁ καφές, ὁ προκαλέσας διατάγματα αὐποκρατορικά, ἐρίδας θεολογικάς καί ἀμφιτρᾶς συγκρούσεις, ὁ καφές «ὁ ἐγθρός αὐτῶς τοῦ ὕπνου καί τῆς γονιμότητος» ἄπας τόν ἔλεγαν οἱ ὀλεμίδες, «τό πικζία αὐτό τῶν ὑιέρων καί ὁ διεγέρτης τῆς φαντασίας» ὁ καφές, ὁ μετά τόν ἔρωτα καί τόν καπνόν παρηγορία πανάτος Ὀθωμανοῦ, ὅπως τόν χαρακτηρίζει κάποιος ἕλνος συγγραφεύς, ρέει ἐκεῖ μέσα ἄφθονος.

Ἡ παρόδοσις ἀναφέρει κάποιον Σουλτάνον καταδιώκοντα τόσον καφέν καί καφεπότας, ὥστε νά γυρίζη μέ γύμνην ρομφαίαν τίς νύκτες τοῦ Ραμαζανιοῦ στήν Κωνσταντινούπολιν καί νά σφάζη ὅσους εὕρισκε νά πίνουνε καφέ!...

Μά τούς Σουλτάνους καί τά διατάγματα τά γέδιση ὁ μαῦρος ὁ πρασινοπτός, ὁ διαβολικός αὐτός σπόρος τῆς Ἀραβίας.

Καί οἱ πιστοί σήμερα πίνουνε δοπτάζοντες, πίνουν ὀνειροπολοῦντες, πίνουν ἴσως προσευχόμενοι ἔξω τῶν τζαμιῶν εἰς τόν Ἀλλάχ, πίνουν ἀναπαυόμενοι, πίνουν εὐθυμοῦντες, πίνουν μελαγχολοῦντες, πίνουνε δισκεδάζοντες, πίνουν τέμπελιάζοντες, πίνουνε σκεπτόμενοι, πίνουνε μή σκεπτόμενοι, πίνουνε καί ὅπα δέν ἔχουν καί ἄλλο τι νά κάνουνε, πίνουν καί ὅταν ἔχουνε πολλά νά ἐκτελέσουν....

Τραβᾶω σ' ἕνα δρόμο σπενό καί σκοτεινό.

Ἀξαφνα, ἀπό ψηλά, ἀκούεται μιά φωνή συρτή σάν κλαγγή ἀνθρώπου πού ζητάει βοήθεια.

Καί ἐπειτα καί πάλιν σιωπή.

Θά εἶνε ὁ Χότζας πού προσεύχεται ἀπό τοῦ μιναρέ τό ὕψος!...

Οὔτε καί μέ τόν Ἀλλάχ, ἀλλά οὔτε καί μέ τόν Χριστόν.

Ἕνας ἀτοθημα θλίψεως ἀορίστου μᾶς πάτει μέσα εἰς τόν ἔρημον ἐκεῖνον δρόμον, τόν σιωπηλόν, τόν σκοτεινόν καί σπεκόμεθα σάν νά μή γνωρίζομεν τί κάνομεν, σάν νά μή γνωρίζομεν πού πάμε, σάν νά μή γνωρίζομεν τί θέλομεν!...

Σάν νά μάς ἀφῆκε κάτι, μέ τῆς φωνῆς τό σβόισμον, ἐγκαταλελειμένους ἀπό τόν Θεόν, μέσα εἰς τόν ἄγνωστον ἐκεῖνον δρόμον, τόν ἀπό ἀνθρώπους ἔρημον, εἰς τό μαῦρον χάος τῆς ὑγρότος.

Κοιτάζω πρός τόν οὐρανόν.

Ἀστεράκια σάν ἐτοιμα νά στάλουν;

Καί δεξιά καί ἀριστερά μόνδρες σύρτες, σάν νά σοῦ φράζουνε τόν δρόμο.

Αὐτό εἶνε μιά νύχτα τοῦ Ραμαζανιοῦ στίς θρακικές τίς πόλεις....

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΔΗΜΙΑ